

Euroopa Liidu Teataja

C 182

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

52. aastakäik

4. august 2009

<u>Teatis nr</u>	Sisukord	Lehekülg
I <i>Resolutsioonid, soovitused ja arvamused</i>		
ARVAMUSED		
450. istungjärgul 14.–15 jaanuaril 2009		
2009/C 182/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Siseturu sotsiaalne ja keskkonnamõõde”	1
2009/C 182/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Euroopa energiapoliitika välismõõde”	8
2009/C 182/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR)”	13
2009/C 182/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest”	19
III <i>Ettevalmistavad aktid</i>		
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE		
450. istungjärgul 14.–15 jaanuaril 2009		
2009/C 182/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb mootorsõidukite üldise ohutusega seotud tüübikinnituse nõudeid”	24

ET

Hind: 18 EUR

(Jätkub pöördel)

<u>Teatis nr</u>	Sisukord (<i>jätukub</i>)	Lehekül
2009/C 182/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kõigepealt mõtle väikestele”. Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act””	30
2009/C 182/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta”	36
2009/C 182/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri (ERI) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta”	40
2009/C 182/09	Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb pestitsiididega töötlemise masinaid ja millega muudetakse 17. mai 2006. aasta direktiivi 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid”	44
2009/C 182/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (uuesti sõnastatud)”	46
2009/C 182/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 549/2004, (EÜ) nr 550/2004, (EÜ) nr 551/2004 ja (EÜ) nr 552/2004, et parandada Euroopa lennundussüsteemi toimivust ja säästvust”	50
2009/C 182/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 717/2007, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires, ning direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta”	56
2009/C 182/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Silmitsi naftaprobleemidega”	60
2009/C 182/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele: Uus sotsiaalmeetmete kava: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus 21. sajandi Euroopas”	65
2009/C 182/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa ülemkogule – Euroopa majanduse taastamise kava”	71
2009/C 182/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/8/EÜ, mis käsitleb biotsiidide turuleviimist, seoses teatavate tähtaegade pikendamisega”	75
2009/C 182/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite teatavate osade ja omaduste kohta” (kodifitseeritud versioon)	76
2009/C 182/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide ematööstajate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta”	77

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

450. ISTUNGJÄRGUL 14.–15. JAANUARIL 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Siseturu sotsiaalne ja keskkonnamõõde”

(2009/C 182/01)

Raportöör: **Andrzej ADAMCZYK**

17. jaanuaril 2008 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Siseturu sotsiaalne ja keskkonnamõõde”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 6. jaanuaril 2009. aastal. Raportöör oli Andrzej ADAMCZYK.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 94, vastu hääletas 29, erapooletuks jäi 15.

1. Järeldused

1.1 Siseturg ei ole küll eesmärk omaette, ent aitab suurendada Euroopa Liidu kodanike heaolu ja jõukust, parandada juurdepääsu kaupadele ja teenustele ning suurendab töökohtade kvaliteeti ja töösuhete püsivust, andes kodanikele võimaluse reisida, elada, töötada ja õppida kõikjal Euroopa Liidu piires.

1.2 Need edusammud on seotud suuremate võimalustega, mida siseturg pakub nii ettevõtetele – tänu kaupade ja teenuste turu laienemisele ning investeerimisvabadusele – kui ka töötajatele, pakkudes neile seninägematut võimalust otsida tööd mis tahes Euroopa Liidu liikmesriigis.

1.3 Kui Euroopa tahab pikemas perspektiivis konkurentsivõimeliseks jääda, tuleb siseturul tagada jätkusuutlik ja pikaajaline kasv, mis eeldab ühtlasi keskkonnamõõtmega arvestamist. Seda

suurt väljakutset tuleb arvesse võtta ka uute standardite, eeskirjade, toodete ja ideede puhul, isegi kui see toob kaasa vältimatuid pingeid mõningates tööstusharudes, eriti kuna see on mõistlik üksnes juhul, kui Euroopa majandusele antakse võimalus püsima jääda, st kui ei õhnestata lühiajalist konkurentsivõimet.

1.4 Lõppeesmärk on parandada märkimisväärselt siseturu toimimist sotsiaalse turumajanduse tingimustes, st tagada võrdsed tingimused kõikidele huvirühmadele ja hoolitseda selle eest, et nad saaksid tegutseda samas õiguskeskkonnas. See on määrava tähtsusega ausa konkurentsi tingimuste ning rohkemate ja parema kvaliteediga töökohtade loomisel, integreerides Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamiseks siseturgu sotsiaalse ja keskkonnamõõtmega.

1.5 Siseturu süvendamisel peavad Euroopa Liidu institutsioonid võtma arvesse ettevõtete seaduslikke huve ja vajadust järgida ELi õiguses tunnustatud sotsiaalseid põhiõigusi, rahvusvahelisi

töönorme ja liikmesriikide õigust, sealhulgas õigust kollektiivläbirääkimistele.

1.6 Siseturu nõuetekohane toimimine nõuab mõningate Euroopa Liidu õiguse rakendamisega seotud ebamäärasuste lahendamist. Arusaadav ja etteaimatav õiguslik raamistik on siseturu arengu ja süvendamise eeltingimus.

1.7 Vastuolud seoses Euroopa Kohtu hiljutiste otsustega töötajate lähetamise direktiivi õigusliku tõlgendamise kohta annavad alust direktiivi läbivaatamiseks või täiendava lepingu sõlmimiseks sotsiaalpartnerite vahel.

1.8 Selles plaanis võiks osutada äärmiselt olulisteks institutsioonide ja avalikkuse vahel vahendajana tegutsev võrgustik SOLVIT. Kahjuks on võrgustikul aga suur puudus nii rahalistest kui ka inimressurssidest ning selle roll ja tegevus tuleb ümber hinnata.

2. Sissejuhatus

2.1 Ehkki siseturg on veel arengujärgus, pakub ta Euroopa Liidu kodanikele hulgaliselt käegakatsutavaid hüvesid ning on Euroopa integratsiooniprotsessi suurim saavutus⁽¹⁾. Turgude järkjärguline avanemine ja tõkete kõrvaldamine on samas toonud kaasa mitmeid raskusi ja probleeme, mis on vaja lahendada, kui soovime sillutada teed siseturu edasisele süvendamisele.

2.2 Ei tohi unustada, et siseturu areng ei ole eesmärk omaette, vaid pigem vahend Euroopa Liidu elanike elatustaseme tõstmiseks, nende heaolu ja jõukuse suurendamiseks, kaupadele ja teenustele juurdepääsu parandamiseks ning töökohtade kvaliteedi ja töösuhete püsivuse suurendamiseks, andes kodanikele võimaluse reisida, elada, töötada ja õppida kõikjal Euroopa Liidu piires⁽²⁾. Need hüved on lahutamatu seotud ettevõtete suurema ettevõtlusvabadusega, mis on saavutatud näiteks kaupade ja teenuste turu laienemise ning investeerimisvabaduse suurendamise abil.

2.3 Tõkete järkjärguline kõrvaldamine nende nelja vabadusega otseselt seotud valdkondades võib tuua kaasa probleeme ja pingeid valdkondades, kus ikka veel esineb märkimisväärsed erinevusi riikide vahel; see puudutab eeskätt just selliseid küsimusi nagu palk, sotsiaalkindlustus, tööõigus ja sotsiaalpartnerite õigused. Selliseid pingeid saab ja on teatud määral ka õnnestunud maandada täiendava reguleerimise abil, mille eesmärk on:

- lahendada õiguslik segadus, mis tuleneb eri riikide õigusaktide rakendamisest;
- võidelda sotsiaalse dumpingu ja kõlvatu konkurentsi vastu;

⁽¹⁾ KOM(2007) 724 lõplik.

⁽²⁾ ELT C 93, 27.4.2007, lk 25.

— kaitsta tarbijate õigusi⁽³⁾;

— tagada kaupade tootjatele ja tarbijatele ning samuti teenusepakkujatele tegelik juurdepääs Euroopa siseturule;

— tagada kõigi kaupade ja teenuste, eeskätt üldhuviteenuste kättesaadavus läbi universaalsust pooldava poliitika⁽⁴⁾;

— edendada aktiivset poliitikat soolise võrdõiguslikkuse tagamiseks ja võidelda igasuguse diskrimineerimise vastu.

2.4 Siseturu nõuetekohase toimimise tagamiseks on vaja lahendada mitmed segadused seoses Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Täiesti vastuvõetamatu on see, et määrava tähtsusega küsimustes võivad sotsiaalpartnerid olla sunnitud pöörduma Euroopa Kohtusse, kelle otsused on mõnikord mõistetamatud või vastuolulised.

2.5 Selles valguses on igati tervitatav, et komisjon otsustas kutsuda sotsiaalpartnerid ja liikmesriigid arutlema hiljutiste kohtuotsustega tõstatatud küsimuste üle ning korraldas foorumi, arutamaks võimalusi sotsiaalõiguste tagamiseks üha kasvava töөлase liikuvuse kontekstis⁽⁵⁾.

3. Siseturg: hüved ja probleemid

3.1 Siseturg pakub arvukaid hüvesid. Nende hulka kuuluvad hüved nii ettevõtetele, töötajatele kui ka üldsusele, kes saavad siseturu edukast toimimisest kasu paljudes eri valdkondades. Siseturu saavutuste hulka kuuluvad kahtlemata SKP suurenemisega seotud jõukuse kasv, vabadus reisida, elada, töötada või õppida mis tahes Euroopa Liidu liikmesriigis, oluliselt hõlpsam juurdepääs kvaliteetsetele kaupadele ja teenustele – sageli madalama hinnaga, mis tuleneb tootjate, kaubandusettevõtjate ja teenusepakkujate paremast juurdepääsust siseturule – ning samuti väga oluline tarbijate õiguste laiendamine üle kogu Euroopa Liidu, olenemata riigist, kus kaup soetati.

3.2 Mitmete liikmesriikide poolt isikute vabale liikumisele kehtestatud piirangud nn üleminekuperioodide näol põhjustavad vastuolusid hoolimata nende ajalistest piiridest. Tuleks aga märkida, et oodatust keerukamaks on kujunenud tööturu kaitsmine üleminekuperioode rakendavate riikide jaoks; samal ajal valmistab riikidele tõsist peavalu oskustööliste äravool.

⁽³⁾ ELT C 175, 27.7.2007, lk 14.

⁽⁴⁾ ELT C 175, 27.7.2007, lk 14.

⁽⁵⁾ KOM(2008) 412.

3.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on aga arvamisel, ⁽⁶⁾ et parim vahend sotsiaalse tõrjutuse vältimiseks on tööturu integratsioon. Komisjon peaks tegema koostööd sotsiaalpartneritega, et kasutada ära Euroopa tööjõu potentsiaal tänapäeva kiiresti muutuv ühiskonnas. Üheks lahendamist vajavaks probleemiks on endiselt kvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine ⁽⁷⁾.

3.4 Ettevõtete jaoks on hüvedeks juurdepääs suurele turule, mille elanikkond on peaaegu 500 miljonit, hõlpsam piiriülene kaubavahetus ja ettevõtlusega alustamise kord, Euroopa standardite ja etikettide ulatuslikum kasutamine ning hõlpsam piiriülene koostöö ja tehnoloogiasiire. Veel üks eelis on lihtne juurdepääs kapitaliturgudele, kuigi finantsteenuste toimimine vajab veel parandamist. Olenemata sellest, kas tegu on ettevõtetega või üldisusega, on kõigil neil siseturu saavutustel oma sotsiaalne mõju ja raskused.

3.5 Ehkki näib ilmne, et siseturu kasutuselevõtt on toonud kaasa erakordse majanduskasvu, mis on avaldanud positiivset mõju sotsiaalsele heaolule, käivad endiselt tulised vaidlused selle üle, kas turu avatuse määr ja üksikute valdkondade regulatsiooni ulatus on sotsiaalset soovitatav või vastuvõetav. Euroopa Kohtu hiljutisi otsuseid (Viking, ⁽⁸⁾ Laval, ⁽⁹⁾ Rüffert, ⁽¹⁰⁾ komisjon v. Luksemburg ⁽¹¹⁾) ümbritsevad vastuolud, varasem debatt teenuste direktiivi teemal ning probleemid, mis puudutavad tööturgude avamist, sotsiaalset dumpingut, kõlvatut konkurentsi ja siseturu mõju Euroopa sotsiaalmudeli toimimisele, vajavad analüüsimist ning võib-olla ka otsuseid uute õigusaktide või ühisreguleerimise kohta.

3.6 Siseturg on langetanud paljude toodete hindu, mis on hea nii tarbijate kui ka Euroopa Liidu majanduse konkurentsivõime seisukohast. Sageli langetatakse hindu aga töötajate arvelt nende koondamise teel ettevõtte restruktureerimise käigus või töökohade mujale viimise teel. Seepärast on sotsiaalsest vaatepunktist tarvis ühtlustada tarbijate huve (madalamad hinnad) ja töötajate huve (nt töösuhete püsivus, tööhõivestandardid ning töö- ja palgatingimused).

3.7 Siseturust tulenev majanduskasv on aidanud kaasa ka uute töökohtade tekkele. See oleks muidu väga positiivne nähtus, ent tegelikkuses on sellised töökohad kehvasti tasustatud, et tagada ettevõtte konkurentsivõime.

3.8 Vaadeldavas kontekstis tuleb rõhutada, et Euroopa on saavutanud oma hea konkurentsivõime peamiselt tänu investeerintule uutesse tehnoloogiatesse, töötajate koolitamisele ja harimisele, töökorralduse täiustamisele, töökoha tervishoiu- ja ohutustingimuste parandamisele ning sotsiaalse dialoogi ja partnerluse aktiivsele edendamisele. Ent töötajad on ühtlasi ka tarbijad ja seepärast võib majanduse konkurentsivõime suurenemine tööjõu maksumuse alandamise arvelt tuua kaasa ostujõu vähenemise ehk teisisõnu tarbimise languse ja majanduskasvu vähenemise.

3.9 Tööturu osalise avamisega majanduslikel põhjustel ümberasujatele seonduvad omad probleemid. Mõned liikmesriigid ei ole suutnud tõhusalt kaasata majanduslikel põhjustel ümberasujaid oma kollektiivlepingutesse ja/või teistesse eeskirjadesse, sätetesse või õigustavadesse, õonestades kohalikke töönorme ja laiendades varimajandust. See toob kaasa töötingimuste halvenemise ja pärsib sotsiaaldialoogi, mis omakorda tingib sotsiaalset dumpingut ja kõlvatut konkurentsi. Nii ametiühingud kui ka tööandjate organisatsioonid peaksid jõuliselt selliste sündmuste vastu välja astuma.

3.10 Mõned sidusrühmad käsitlevad töötajaid kasutatavate ettevõtete teatud tavadid sotsiaalse dumpingu ja kõlvalu konkurentsi. Oma otsustes kohtuasjades Viking, Laval, Rüffert ja komisjon v. Luksemburg leidis Euroopa Kohus, et kõnealune praktika on õiguspärane ja kooskõlas töötajate lähetamise direktiiviga, mis tekitab suuri vastuolusid, eriti kuna kohtuotsused olid selges vastuolus direktiivi eesmärgiga. Piiriüleste teenuste pakkumise edendamine nõuab ausat konkurentsi ja tagatise töötajate õigustele. Seepärast näib, et võrdsete võimaluste, ausa konkurentsi ja töötajate õiguste tagamiseks vaja uusi õiguslikke algatusi ja täiendavaid läbirääkimisi sotsiaalpartnerite vahel eelkõige lähetatud töötajate küsimuses.

3.11 Komitee ⁽¹²⁾ leiab, et enne uute õigusaktide väljatöötamist on aga vaja võtta meetmeid tagamaks direktiivi 96/71/EÜ nõuetekohane rakendamine, eriti kui arvestada, et direktiivi eesmärki ei ole suudetud täielikult saavutada koguni 10 aasta jooksul alates selle jõustumisest.

3.12 Teenuste turu avamise küsimus ja üldhuviteenustega seotud probleemid, mida muu hulgas reguleerib hiljuti vastu võetud teenuste direktiiv, on eraldi küsimus. Praegu on direktiivi rakendamine veel pooleli ja selle mõju ei saa seepärast veel hinnata. On aga selge, et põhiteenuste sotsiaalne mõõde ulatub palju kaugemale pelgalt töötajate küsimustest ja sotsiaalsest dialoogist ning et see puudutab samavõrd ka nende teenuste kättesaadavuse tagamist kõikidele isikutele ⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ ELT C 77, 31.3.2009, lk 15.

⁽⁷⁾ ELT C 224, 30.8.2008, lk 100.

⁽⁸⁾ ELT C 51, 23.2.2008, kohtuasi C-438/05.

⁽⁹⁾ ELT C 51, 23.2.2008, kohtuasi C-341/05.

⁽¹⁰⁾ ELT C 128, 24.5.2008, kohtuasi C-346/06.

⁽¹¹⁾ ELT C 209, 15.8.2008, kohtuasi C-319/06.

⁽¹²⁾ ELT C 151, 17.6.2008, lk 45.

⁽¹³⁾ ELT C 161, 13.7.2007, lk 80.

3.13 Euroopa viimaste hinnatõusude taustal on üldhuviteenuste kättesaadavuse küsimus tihedalt seotud taskukohasuse küsimusega, eriti energia puhul. Energiavarude probleemi ei saa aga vaadelda üksnes seoses hiljutiste ja tõenäoliselt ka edaspidiste hinnatõusudega, vaid arvesse tuleb võtta ka energiatarbimise keskkonnanäppes.

4. Euroopa Kohtu hiljutiste otsuste mõju siseturule

4.1 Siseturg vajab nõuetekohaseks toimimiseks selgeid reegleid. Siseturu edasine integratsioon sõltub suuresti turu majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõõdmete vahelise tasakaalu leidmise ulatusest arusaadavas ja etteaimatavas õiguslikus raamistikus.

4.2 Euroopa Kohtu hiljutised otsused on tekitanud vastuolusid tööstusringkondades kõikjal Euroopas. Avalikkuse kindlustunde aluseks oleva ühisala taastamiseks on vaja leida vastuolulistele küsimustele selged lahendused.

4.2.1 Vikingi kohtuasjas ähvardasid Rahvusvaheline Transporditöötajate Föderatsioon (ITF) ja Soome Meremeeste Ametiühing kollektiivse tegutsemisega, kui Viking Line ei loobu oma plaanist registreerida üks oma Soome lipu all sõitvatest laevadest ümber Eesti lipu alla ja asendada ka meeskond odavamaga töötajadega samast riigist. Kohus otsustas, et streigiga ähvardamine sundimaks tööandjat sõlmima kollektiivlepingut piiraks antud juhul asutamisevabadust.

4.2.2 Lavali kohtuasi puudutas Läti ettevõtet, kes lähetas töötajaid Rootsi Lätis kehtivate tingimuste alusel, mis olid oluliselt leebemad Rootsi kollektiivlääbirääkimistel kokku lepitust. Rootsi ametiühingud otsustasid seepeale kollektiivselt tegutseda ja kuulutada blokaad ettevõtte ehitustööplatsile Vaxholmis. Kohus asus seisukohale, et töötajate lähetamise direktiivi kohaldamisel on ametiühingutel keelatud kollektiivne tegutsemine nõudmaks direktiivis kehtestatud minimaalse kaitse kohustuslikest sätetest paremaid tingimusi.

4.2.3 Rufferti kohtuasi puudutas ühte Saksamaa ettevõtet, kes oli võitnud Alam-Saksi liidumaa riigihanke ehitustööde tegemiseks vanglas. Ettevõtte kasutas allhanke korras Poola ettevõtet, kes maksis oma töötajatele vaid 47 % piirkonna asjaomase sektori kollektiivlepingus ette nähtud töötasu miinimummäärast. Seepärast tühistas Alam-Saksi liidumaa lepingu, kuid Euroopa Kohtu hinnangul on kohalik seadus, mis nõuab avaliku ehitushanke võitnud ettevõtetelt kollektiivlepingutest kinnipidamist, vastuolus töötajate lähetamise direktiiviga, kui just kollektiivleping ei ole kuulutatud üldiselt siduvaks.

4.2.4 Luksemburgi kohtuasjas toetas Euroopa Kohus komisjoni kaebust, asudes seisukohale, et Luksemburg oli töötajate lähetamise direktiivi rakendamisel läinud liiga kaugemale asjaomases riigis kohalikele ettevõtetele kehtivate nõuete osas seoses muu hulgas maksimaalse töö- ja minimaalse puhkeaja, automaatse palgade indekseerimise ja kollektiivlepingutest kinnipidamisega.

4.3 Kõnealustes kohtuasjades langetatud otsused tõstasid küsimusi ka Euroopa Kohtu poolt ELi lähetatud töötajate direktiivi kohta antud tõlgenduste osas. Kõikides kohtuasjades võis selgelt eristada vastandlike seisukohtadega pooli ja paljud osalised leidsid, et tegu on palgade dumpingut edendavate kohtuasjadega. Neis kõigis vältisid välisriigi äriühingud asukohamaa kehtivaid kollektiivlepinguid, õigusakte ja -tavasid, asetades sellega kohalikud ettevõtted ebasoodsamasse olukorda ja tehes seda töötajate kulul.

4.4 Siseturg peab olema õiguskindluse, mitte kindlusetuse allikaks. Seepärast on tähtis leppida kokku nendes põhimõtetes, mida on vaja korrata seoses õiguse sõna ja mõttega, ning leida selge ühisosa.

5. Siseturu toimimist parandavad mehhanismid ja vahendid

5.1 Siseturgu on pidevalt täiendatud erinevate mehhanismidega, mis on parandanud selle toimimist. Neist mehhanismidest võib olla abi nii siseturu sotsiaalse kui ka keskkonnamõõdte integreerimise tugevdamisel.

5.2 Euroopa Liidu hiljutise laienemise kontekstis on taas algatatud arutelu ühtlustamise ja vastastikuse tunnustamise teemal. Valitseb ulatuslik nõusolek selles, et ühtlustamine peaks keskenduma üksnes vajalikule ning et 27 liikmesriigiga Euroopa Liidus ei ole liialt ulatuslik ühtlustamine realistlik. Ehkki vastastikune tunnustamine on üks siseturu alustaladest, eiratakse seda laialdaselt. Ühtlustamine võib olla kasulik Euroopa sotsiaalmudeli loomiseks, ent sotsiaalne mõõde jääb siiski eeskätt 27 liikmesriigi pärusmaaks – paljudel juhtudel sotsiaalpartnerite täielikul toel ja kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. Sellest võib olla aga kasu keskkonna valdkonnas, kus toodetele ja protsessidele võib kehtestada eeskirju kooskõlas Euroopa Liidu ambitsioonikate eesmärkidega.

5.3 Selles plaanis võib osutada äärmiselt oluliseks võrgustik SOLVIT, mis tegutseb vahendajana institutsioonide ja avalikkuse vahel. See vastutab siseturuga seotud ja liikmesriikide ettevõtteid, tarbijaid, töölisi jt puudutavatest küsimustest teavitamise,

nendega seotud nõustamise ja nende analüüsimise eest. Võrgustik koondab suurt hulka andmeid ja oskusteavet. Üldiselt on võrgustikul aga suur puudus nii rahalistest kui ka inimressurssidest ning selle roll ja tegevus tuleb ümber hinnata.

5.4 „Uue lähenemisviisi” tulemuseks on see, et Euroopa Liidu seadusandjad hoiavad põhiooete kirjapanekul madalat profiili ja delegeerivad tehniliste aspektidega tegelemise standardiseerimisasutustele. Ehkki sotsiaalse mõõtme puhul samamoodi käituda ei saa, võib sellel olla – ja tegelikkuses juba ongi – suur tähtsus keskkonna valdkonnas (kvaliteedistandardid jne – komisjon võiks uuendada asjaomaste valdkondade arvu).

5.5 Jätakuvalt põhjustab vaidlusi päritoluriigi põhimõte, mida tõestab ka asjaolu, et tarbijate organisatsioonid ei ole selle põhimõttega rahul. See tähendab, et kui tegevust sooritatakse või teenust osutatakse ühes riigis, ent see võetakse vastu teises riigis, siis kohaldatakse selle riigi õigust, kus tegevust sooritatakse või teenust osutatakse. Põhimõtte eesmärgiks on stimuleerida kaupade ja teenuste vaba liikumist ja edendada piiriülest konkurentsi. Teenuste direktiivi arutamise ajal jäeti see põhimõte kõrvale, sest selle tulemusena peaksid riigid kohaldama ettevõtete ja isikute suhtes erinevaid õigusrežiime vastavalt nende päritolumaale.

5.6 Lamfalussy protsess on heaks näiteks sellest, kuidas üleuroopalist regulatsiooni on võimalik parandada, sest spetsiifilistes regulatiivsetes küsimustes pakkus see järjepidevamat tõlgendust ning tagas liikmesriikide praktika ja tavade lihtsama lähendamise. Finantsteenuste näitest kaugemale minnes on Lamfalussy protsess võrdluspunktiks kvaliteeti ja lihtsust tagava süsteemi loomise jaoks. Aeg näitab, kas see aitab luua tõhusama seadusandliku mehhanismi teistes valdkondades, eeskätt keskkonna valdkonnas.

5.7 Monti klausel viitab kaupade vaba liikumise kontekstis asjaolule, et direktiivi ei tuleks tõlgendada nii, et see vähimalgi määral puudutaks Euroopa Liidu põhiõiguste teostamist, sh õigust kollektiivselt tegutseda. Euroopa Kohtu hiljutised otsused on seadnud Monti klausli kehtivuse kahtluse alla ning tähtis on selgitada, mis on selle piirid, ja seda põhjendada.

6. Parem raamistik keskkonna integreerimiseks siseturuga

6.1 Nii energeetika kui ka keskkond on ja jäävad ka tulevikus Euroopa riikide valitsuste ja kodanike prioriteetideks. Kahjuks peetakse keskkonnakaitset tihtipeale koormaks, negatiivsete tingimuste kogumiks, mis tingimata pärsib ettevõtete konkurentsivõimet.

6.2 Tänapäeval aga toetatakse laialt seisukohta, et üks kõige tõhusaimaid viise Euroopa tulevase konkurentsivõime tagamiseks on edendada ideid, tooteid ja standardeid, mis vastavad ühele kõige tähtsamale praegu inimkonna ees seisvale väljakutsele – ja selle eesmärgi saavutamisel on keskkonnamõõdet reaalselt arvesse võttev siseturu arendamine keske tähtsusega. See aga ei muuda olematuks asjaolu, et uued õigusaktid selles valdkonnas võivad paratamatult põhjustada pingeid teatud tööstusharudes, eriti kui arvestada, et ka lühiajaline konkurentsivõime on otsustava tähtsusega.

6.3 Amsterdamis lepinguga tugevdati keskkonnamõõtme muudesse poliitikavaldkondadesse integreerimise ideed, mis on säästva arengu edendamise võtmeks. Euroopa Komisjon on uurinud ühisturu ja keskkonnaküsimuste sünergia parandamise võimalusi, võttes arvesse selliseid meetmeid nagu riigihanked, tõhus mõjuhindamine, standardiseerimine ja finantsaruandlus, aga ka selliseid majanduslikke meetmeid nagu keskkonnamaksud jne. Komisjon on juba analüüsinud ka seda, missugused sektorid ja probleemid võiksid veel ühtlustamist vajada.

6.4 Jätkusuutliku keskkonna mõõtmesse kaasatud sektorite suurus ja praktikat arvestades ei ole keskkonnaaspektide integreerimine ühisturgu hetkel üheselt mõistetav küsimus. See puudutab selliseid poliitikavaldkondi nagu energeetika ja transport, samas kui algselt kaupade vaba liikumisega piirdunud küsimused on laienenud teistesse valdkondadesse. Seepärast, ja pidades silmas keskkonnateema poliitilist tähtsust tänapäeval, oleks vaja teha olulisel suuremal edusamme nendes konkreetsetes küsimustes, mida on võimalik parandada, ning määratleda kõige sobivamad siseturu vahendid nende eesmärkide saavutamiseks.

7. Lõpetuseks

7.1 Siseturu kujundamine käib. Eesmärk on luua tõketeta siseturg. Valmis siseturg tähendab seda, et kõikidel huvirühmadel on võrdne juurdepääs kõikide liikmesriikide turgudele. Võrdne juurdepääs kõikide liikmesriikide turgudele tähendab ka seda, et ettevõtted, töölised ja teenusepakkujad tegutsevad samas õiguskonnas, tagades nii võrdsed tingimused ja vältides kõlbatut konkurentsi Euroopa Liidu piires ning siseturu kui terviku konkurentsivõime õõnestamist.

7.2 Komitee on avaldanud arvamust, ⁽¹⁴⁾ et siseturu edukus on Euroopa Liidu ja liikmesriikide jagatud vastutus, kusjuures liikmesriigid peavad hakkama seda vastutust rohkem kandma. Samuti tuleb rõhutada sotsiaalpartnerite rolli siseturu ülesehitamisel ja jõustamisel.

⁽¹⁴⁾ ELT C 77, 31.3.2009, lk 15.

7.3 Käimasolev arutelu Euroopa integratsiooni ulatuse üle (sh hiljutine arutelu teenuste direktiivi üle) näitab, kui raske on sobitada siseturu põhimõtteid kõrgete sotsiaalsete standardite, sotsiaalkaitse, toimivate ja kättesaadavate avalike teenuste ning ausa konkurentsiga. Siseturgu käsitlevad arutelud peaksid keskenduma eeskätt nendele õigustatud küsimustele vastuse otsimisele. Vastamisel peavad Euroopa Liidu institutsioonid võtma arvesse ettevõtete seaduslikke huve ja asjaolu, et majanduslikud vabadused peavad olema allutatud regulatsioonile nii, et nende kasutamine ei õõnestaks Euroopa Liidu õiguses tunnustatud sotsiaalseid põhiõigusi; samuti tuleb arvesse võtta rahvusvahelisi töönorme ja liikmesriikide õigust, sh õigust läbirääkimistele ning õigust sõlmida ja täita kollektiivlepinguid.

Brüssel, 14. jaanuar 2009.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

7.4 Komisjoni hiljutises teatises uue sotsiaalmeetmete kava kohta ⁽¹⁵⁾ korratakse Euroopa kindlat pühendumist harmoonilise, üh-tekuulava ja kaasamisvõimelise ühiskonna loomisele, kus elujõulise sotsiaalse turumajanduse tingimustes austatakse põhiõigusi. Samuti kinnitab komisjon, et tegutseb otsustavalt selle nimel, et asutamislepingus sisalduvate põhivabaduste ja põhiõiguste kaitse vahel ei oleks vastuolu.

7.5 Siseturu toimimist Lissaboni lepingu sätete kohaselt tuleb veel hinnata. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esimeses hinnangus lepingu tekstile leitakse, et ehkki siseturu struktuuri ei ole muudetud, näib ta sotsiaalseid aspekte rohkem arvestavat.

⁽¹⁵⁾ KOM(2008) 412.

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Sektsiooni arvamuse järgmine tekst, mille poolt hääletas vähemalt veerand hääletanutest, asendati täiskogu istungjärgul vastuvõetud muudatusettepanekuga:

1.4 Lõppeesmärk on kõrvaldada kõik takistused siseturu toimimiselt, st tagada võrdsed tingimused kõikidele huvirühmadele ja hoolitseda selle eest, et nad saaksid tegutseda samas õiguskeskkonnas. See on ausa konkurentsi tingimuste loomisel ja Euroopa Liidu majanduse konkurentsivõime suurendamisel määrava tähtsusega.

Hääletamise tulemus:	Poolt: 79	Vastu: 46	Erapooletuid: 11
-----------------------------	-----------	-----------	------------------

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel enam kui veerandi antud häältest:

Välja jätta punkt 4.3**Motivatsioon**

EMSK-l ei ole pädevust Euroopa Kohtu otsuseid kritiseerida. See oleks ohtlik pretsedent, mis kahjustaks meie mainet.

Hääletamise tulemus	Poolt: 44	Vastu: 78	Erapooletuid: 14
----------------------------	-----------	-----------	------------------

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Euroopa energiapoliitika välismõõde”

(2009/C 182/02)

Raportöör: **Ulla SIRKEINEN**

16.–17. jaanuaril 2008 toimunud täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamusel järgmises küsimuses:

„Euroopa energiapoliitika välismõõde”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete seksioon võttis arvamusel vastu 11. detsembril 2008. Raportöör oli Ulla SIRKEINEN.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamusel. Poolt hääletas 181, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 3 liiget.

1. Järeldused ja soovitusel: ELi-välisel energiat käsitleva strateegia suunas

1.1 Energia on pikka aega olnud rahvusvahelisel poliitika keskne teema. Teistel suuritel maailmapoliitikas osalejatel on olemas kas avalikud või varjatud tugevad energiakavad. Energiat kasutatakse rahvusvahelistes vaidlustes sageli vahendina või isegi relvana.

— Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et Euroopa Liit kui tugevaim globaalne majandusüksus peab kiiresti võtma endale rolli rahvusvahelisel energiaareenil.

1.2 Euroopa kodanikud on mures energia varustuskindluse, kõrgete ebastabiilsete energiahindade, kliimamuutuste ning üldiste mittedaastvate arengusuundade pärast maailmas. Komitee leiab, et ELil on vaja selgelt määratletud ulatuslikku välisel energia strateegiat, et anda vastus kodanike mureküsimustele, ning eelkõige tahet ja kindlameelsust see strateegia ellu viia.

— Komitee teeb ettepaneku luua ELi energiaalases välispoliitikas kaks järgmist sammast:

— ELi energiavarustuse tagamine;

— aktiivne ja vastutustundlik energia- ja kliimapoliitika.

1.3 Paljud sellisel strateegia jaoks vajalikud elemendid on juba olemas. Energia varustuskindlust käsitles Euroopa Ülemkogu oma 15.–16. oktoobri 2008. aasta järeldustes ning komisjon esitas liisettepanekuid 13. novembril 2008 avaldatud teisel strateegilisel energiaülelaates, ⁽¹⁾ mida komitee käsitleb üksikasjalikumalt hilisemas arvamusel.

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Teine strateegiline energiaülelaade: ELi tegevuskava varustuskindluse ja solidaarsuse tagamiseks energiavaldkonnas”, SEC(2008) 2794, SEC(2008) 2795.

— Komitee arvates vajab EL energiaalasel välispoliitikat käsitlevat väljatöötatud strateegiat ja praktilisel tegevuskava, milles võetakse muu hulgas arvesse käesolevas arvamusel esitatud märkusi.

— Tunnistades energia tarnijate ja tarbijate vastastikust sõltuvust, kutsub komitee eelkõige üles järgima vastastikkusel põhimõtet võrkudele juurdepääsul ja investeerimistingimustel puhul, sh juurdepääsul varastes tootmisetappides tehtud investeeringutele.

— Praegu on väljatöötamisel mitu torujuhtme projekti Euroopa ning Kaukaasia, Aasia ja Venemaa vahel. Need on väga olulised, kuid ei pruugi olla Euroopa jaoks piisavad isegi keskpikas perspektiivis.

1.4 ELi energiapoliitikas on seni keskendutud energia siseturu loomisele, eelkõige elektri ja gaasi siseturule.

— Komitee toetab vaatepunkti, et tõhus välisel energia strateegia ja suutlikkus on võimalikud vaid selgele ühisele sisepoliitikale ning toimivale energia siseturule toetudes.

— Komitee rõhutab, et energiaalasel sisepoliitika meetmed võivad otsustavalt vähendada ELi sõltuvust välisest energiast ja tõsta varustuskindlust. Need meetmed on eelkõige energiatõhusus, energiaallikate mitmekesine valik, piisavad investeringud infrastruktuuri ning samuti sellised kriiside vältimisel meetmed nagu varajane hoiatus, teabevahetus ja ladustamine või asendamine.

1.5 Euroopal on nii vastutus kui ka potentsiaal juhtida põhjalikke muutusi energiatarbimisel kultuuris, st kolmandat tööstusrevolutsiooni.

— EL peaks hoidma oma juhirolli globaalsel kliimapoliitikas ja edendama kõigi olemasolevate vahenditega energiat säästvat tulevikku arengumaades.

1.6 Et lahendada lühikeses ja pikas perspektiivis energiaküsimusi, on nii ELis kui ka globaalsel tasandil oluline roll uutel parematel tehnoloogiatel.

- Komitee kutsub ELi, liikmesriike ja ettevõtteid üles suunama piisavalt vahendeid energiaalasesse teadus- ja uurimistegevusse ning innovatsiooni ning tegema energiaalases teadus- ja uurimistegevuses kaasavamad koostööd globaalsel tasandil.

1.7 Lissaboni lepingus sisalduvad energiapoliitika ja välissuhete sätted tugevdaksid ELi võimalusi koos tegutseda ja avaldada suu-remat mõju globaalsele energiapoliitikale.

- Komitee soovib kõigil asjaomastel osalejatel anda endast parima, et leida lahendus, kuidas saavutada võimalikult kiiresti Lissaboni lepingu jõustumine.

1.8 Kõige olulisem nõue on, et EL peab tegutsema tõeliselt üksmeelselt. Seepärast peab kõnealune strateegia põhinema selgel arusaamal, millised on ELi, liikmesriikide ja ettevõtjate rollid.

1.8.1 Väline puhtalt poliitiline tasand on liikmesriikide pädevuses. Positiivseid arengusuundi on hiljuti saavutatud ühel häälel kõnelemise ülesande täitmisel, eelkõige suhetes Venemaaga.

- Komitee kutsub liikmesriike üles tegema välispoliitikas koostööd ja töötama selle nimel, et energiat ei kasutataks rahvusvahelistes vaidlustes relvana.

1.8.2 ELi ühine kaubanduspoliitika toetub ühtsetele põhimõtetele. Komisjon vastutab nõukogu antud volituse alusel kaubanduslääbirääkimiste korraldamise eest.

- Komitee soovib, et riikide ja piirkondadega peetavate mitmepoolsete ja kahepoolsete läbirääkimiste volitused oleksid piisavalt ambitsioonikad, kuid samas toimivad, nii et energiavaldkonnas oleks võimalik saavutada käegakatsutavaid tulemusi.

1.8.3 Ostulepinguid ning infrastruktuuri ja muude projektide lepinguid sõlmivad ja viivad ellu ettevõtted. Valitsustel on lepingu sõlmimiseks peetavates läbirääkimistes sageli suur või isegi otsustav soodustav roll.

- Komitee soovib, et lepingulääbirääkimiste kontekstis nõuaksid ELi liikmesriikide valitsuste esindajad lepingu toetamise eeltingimuseks seda, et asjaomane kolmas riik kehtestaks oma turul teatud eeskirjad, nt vastastikkuse põhimõte, võrdne kohtlemine, läbipaistvus ja investeringute kaitse ning samuti õigusriigi ja inimõiguste kaitsmine, ning et nõukogu võtaks vastu kirjeldatud põhimõtete raamistikku, mida kohaldataks kõigile kolmandate riikidega peetavatele energiaalaste lepingute läbirääkimistele.

1.9 ELi-välise energia strateegia eesmärk on vastata inimeste vajadustele ja mureküsimustele nende töö- ja eraelus.

- Komitee soovib kaasata nii sotsiaalpartnerid kui ka keskkonnaorganisatsioonid ja teised kodanikuühiskonna esindajad aktiivselt välise energia strateegia kujundamisse ning arvestada nende arvamusega. Tuleb täielikult kasutada nende võimet toetada rahvusvahelist dialoogi ja läbirääkimisi.

1.10 Organiseeritud kodanikuühiskonnal ning majandus- ja sotsiaalnoukogudel on oma mõjuvõim ja seepärast vastutavad ka nemad ELi energiaalase välispoliitika kujundamise eest.

- Komitee palub kodanikuühiskonna organisatsioonidel kutsuda oma riigi valitsust ja piirkondlikke omavalitsusi üles tegema kõnealustes küsimustes koostööd ELi tasandil. Kitsastest kohalikest ja riiklikest huvidest tähtsamaks tuleb seada Eurooplaste solidaarsus, sest energia varustuskindluse ja rahvusvahelise vastutuse eesmärke saab paremini saavutada koos tegutsedes.

1.11 Dialoog ja läbirääkimised rahvusvaheliste energiaalaste suhete üle toimuvad paljudes eri foorumites, arvestades selle teema geopoliitilist ja sisulist mitmekesisust. Avatud dialoog, mis hõlmab kõnealuse teema võimalikult paljusid eri aspekte, aitaks saavutada sidusrühmade seas ulatuslikumat mõistmist ja nende kaasamist.

- Energiaküsimused tuleb lisada ühe alalise päevakorrapunkti-na komitee koosolekute ja rahvusvaheliste partneritega peetavate ümarlaudade päevakorda.

- Komitee peab enda ülesandeks korrapäraste laiahaardeliste seminaride korraldamist ELi energiapoliitika väliste tegurite teemal, eelkõige kaasates kodanikuühiskonna organisatsioonide ka kolmandatest riikidest ja piirkondadest. Juba on osutunud viljakaks komitee energiaalase välispoliitika uurimiserühma korraldatud arutelu, mis toimus 1. oktoobril 2008 Brüsselis.

2. Sissejuhatus

2.1 Energiaküsimused on kogu maailmas jäädavalt asetatud olulisele kohale poliitilises päevakorras. Teema aktuaalsust on veelgi võimendanud poliitilised ja isegi sõjalised rahutused, millel on ilmselge seos energiaga. Praegune olukord on selline, et elatustaseme tõusu järgselt kasvab eelkõige arenguriikides nõudlus energia järele ning prognoositud on mõne fossiilkütuse puudujääki tulevikus. Lisaks iseloomustab nafta- ja gaasitarne suur sõltuvus mõnest üksikust tootjariigist ning tõenäoliselt koondub tarne tulevikus veelgi kitsamale alale.

2.2 Maailma majanduses valitsev segadus mõjutab ka energiahindu. Vähem kui kaks aastat tagasi hakkasid nafta ja hiljem ka gaasi hinnad märgatavalt tõusma, põhjustades kõrget inflatsioonimäära ja suuri probleeme nii tarbijatele kui ka ühiskonnale tervikuna. Praegu on naftahinnad järsult langenud, tekitades omakorda muret tootmise piisavuse ja varustuskindluse üle. Praeguse ebastabiilsuse olukorras hakkavad energiahinnad tõenäoliselt tõusma turgude tasakaalu tõttu ja eelkõige kliimamuutustega võitlemiseks võetavate poliitiliste meetmete tulemusel. Ühiskonna kõige nõrgemaid rühmi ähvardab energiavaesus.

2.3 53 % ELis kasutatavast primaarenergiast praegu imporditakse. Sõltuvus impordist on tahkekütuste puhul 40 %, gaasi puhul 56 % ja nafta puhul 82 % (2005. aasta näitajad). Euroopa Komisjoni põhistsenaariumi 2007. aasta uuenduse kohaselt on 2030. aastal kogusõltuvus impordist 67 %. Hiljuti avaldatud teise strateegilise energiaülevaate kohaselt jääb juhul, kui rakendatakse täielikult ELi kliima- ja energiapoliitikat, fossiilkütuste impordi maht 2020. aastal umbes praegusele tasemele.

2.4 Rohkem kui 40 % ELi imporditavast gaasist ja neljandik naftast pärineb Venemaalt ning eeskätt gaasi osakaal kasvab tulevikus veelgi. Järgmised suurimad ELi naftaga varustajad on Lähis-Ida ja Norra ning gaasi puhul on oluliselt teine impordiallikas Norra ja kolmas Alžeeria. Sõltuvus on vastastikune – ELi varustajad sõltuvad ELi nõudlusest. Eelkõige kehtib see Venemaa puhul, sest rohkem kui pool riigi energiaekspordist läheb ELi turule.

2.5 Suur sõltuvus impordist ja selliste teatud impordiallikate domineerimine, mis ei järgi kõiki ELiga samu turueeskirju ja poliitilisi reegleid, on seadnud energia varustuskindluse ELi päevakorras olulisele kohale. Seda on veelgi enam soodustanud Venemaa poolsed tarnekatkestused ning hiljutine sõjaline tegevus Gruusias.

2.6 Energia ei ole välis- ja muu energiapoliitika seisukohalt homogeenne valdkond. Naftat kasutatakse peamiselt transpordis ja seda ei ole võimalik lihtsalt asendada. EL moodustab osa maailma naftaturgudest ja seepärast ei ole tal palju manööverdamisruumi. Muid energiaallikaid ja tehnoloogiaid kasutatakse paljudel eri eesmärkidel ja nad on suure osakaaluga asendavad. Sõe ja uraani-ga kaubeldakse avatud maailmaturul, samas tuleb pöörata tähelepanu gaasile, sest nõudlus kasvab kiiresti ning tarnijate arv ja omadused on piiratud.

2.7 EL on viimasel paaril aastal käivitanud mitu algatust, mille eesmärk on tagada ELi-välise energia varustuskindlus.

2.8 15.–16. oktoobri 2008. aasta Euroopa Ülemkogu palus komisjonil esitada energia varustuskindluse teemal asjakohaseid ettepanekuid või algatusi, määratledes kuus prioriteeti. Komisjon vastas sellele palvele oma teises strateegilises energiaülevaates. Komitee koostab nimetatud dokumendi ja sellega kaasneva ettepanekute paketi kohta eraldiseisva üksikasjaliku arvamuse.

3. ELi energiaalase välispoliitika sisemõõde

3.1 Paljud ELi ja liikmesriikide poliitikameetmed võivad aidata vähendada sõltuvust ELi-välisest energiast ja suurendada energia varustuskindlust, mille tulemusena paraneb ELi positsioon oma energiaalase välispoliitika meetmetes. Siinkohal mainitakse neid meetmeid vaid lühidalt, sest neid on põhjalikult käsitletud teistes komitee arvamustes.

3.2 Esimene ja kõige olulisem meede on suurem energiatõhusus, sest see mõjutab energianõudluse arengut ja seeläbi sõltuvust imporditud energiast.

3.3 Oluline on energiaallikate tasakaalustatud ja mitmekesine valik, eelkõige madala süsinikusisaldusega kohalikud energiaallikad, st bio-, tuule- ja tuumaenergia.

3.4 Fossiilkütuste puhul tuleb edendada väga tõhusat elektri- ja soojusenergia koostootmist ning süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist.

3.5 Tuleb suurendada konkurentsi gaasiturul, soodustades veeldatud maagaasi terminalide ja muude infrastruktuuride ehitamist.

3.6 Hästi toimiv energia siseturg aitab ressursse tõhusalt kasutada ning lahendada võimalikke kohalikke ja piirkondlikke varustusprobleeme. On vaja piisavaid infrastruktuuri investeeringuid ning avatud juurdepääsu võrkudele ja muudele infrastruktuuridele. Võrkude tõhusaks ühendamiseks on vaja energiasektorit reguleerivate asutuste tihedat koostööd.

3.7 On vaja konkreetseid meetmeid varustuskindluse ohtudega tegelemiseks. Tuleb luua tõhus solidaarsussüsteem ja varajase hoiatuse mehhanismid, et energiakriiside ja energiavarustuse katkestuste korral ühiselt tegutseda. Komitee avaldab peagi arvamuse komisjoni hiljutiste sellekohaste ettepanekute kohta.

3.8 Komitee väljendab erilist toetust tõhusatele meetmetele, millega ühendada ELi isoleeritud osad, eelkõige Balti riigid, ühise energiaturuga ning tagada piisav ja mitmekesine energiavarustus.

4. Komitee üldised märkused ELi energiaalase välispoliitika kohta

4.1 Komitee määratleb energiaalase välispoliitika kaks sammast:

— ELi energiavarustuse tagamine;

— aktiivne ja vastutustundlik globaalne energia- ja kliimapolitiitika.

4.2 Nende valdkondade raames on vaja võtta meetmeid nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis. Lühikeses perspektiivis seepärast, et kuna energiaallikate ja kasutatavate infrastruktuuride ulatuslik asendamine võtab aega, on vaja suurendada energiavarustust, võttes samas kõikvõimalikke lühiajalisi meetmeid nõudluse vähendamiseks. Pikas perspektiivis, kui investeeeringud teadusuuringutesse ja uutesse tehnoloogiatesse hakkavad vilja kandma, saab energianõudlust veelgi enam vähendada, asendades eelkõige piiratud või muul moel problemaatilised energiaallikad alternatiivsete allikatega.

4.3 Seni loodab komitee, et kliimamuutusi käsitlevad poliitika-meetmed avaldavad energiasektorile suurt mõju kahe eesmärgi suunas: kõrgemad hinnad ja väiksem sõltuvus fossiilkütustest.

4.4 Uute tehnoloogiate kasutuselevõtt on parim viis, kuidas suurendada energiakasutust ja asendada problemaatilised energiaallikad teistega. Euroopa kui energia- ja kliimapolitiika eestvedaja peaks võimalusest kinni haarama, töötama välja vajalikke tehnoloogiaid, aitama teistel lahendada probleeme ning looma uusi töökohti. Selle saavutamiseks on juba praegu vaja piisavalt investeerida energiaalastesse teadusuuringutesse ning tehnoloogia väljatöötamisse.

5. ELi energiavarustuse tagamine

5.1 EL on kahepoolselt ja mitmepoolselt teinud palju jõupingutusi laiendamaks oma eeskirju ja nende rakendamist ülejäänud maailmale, eelkõige oma energiapartneritele. Selle edukus on seni olnud piiratud. On vaja tegutseda jõulisemalt.

5.2 Investeeringumistingimuste juures on vaja järgida vastastikkuse põhimõtet. Paljud energiat tootvad riigid vajavad oma energiaallikate ja infrastruktuuride arendamiseks välisinvesteeringuid, kuid need ei saabu seni, kuni eeskirjad puuduvad, on ebaselged või neid ei rakendata süstemaatiliselt. Säilitada tuleb energiahartas kehtestatud korraldus ning sarnaseid lähenemisviise tuleks lisada ka tulevastes kahepoolses energiavaldkonna lepingutesse.

5.3 Sama kehtib ka teiste regulatiivsete küsimuste puhul, nt võrdne kohtlemine, vabadus, lepingute täitmine ja juurdepääsu võimaldamine transiidi infrastruktuurile.

5.4 EL peaks aktiivselt kaitsma Euroopa ettevõtete õigusi ja võimalusi investeerida energiaallikate arendamisse ja infrastruktuuridesse juba varastes tootmisetappides.

5.5 Euroopal on vaja tagatud energiavarustust, samas kui Euroopasse tarnijad, eelkõige Venemaa, märgivad, et neil on vajalike investeeringute tegemiseks vaja tagatud nõudlust. Sageli on suurte infrastruktuuride arendamise toetamiseks vaja sõlmida pikaajalisi lepinguid. Parema jõudude tasakaalu tagamiseks tuleb sellised lepingud sõlmida ELi raames. Selleks on vaja liikmesriikide vahelist teabevahetust ja tihedat koostööd turul osalejatega.

5.6 „ELi võrkude ühendamise prioriteetplaan” sisaldab paari suurt võrkude ühendamise projekti, sh üks välise ühenduse projekt – Nabucco torujuhe, mis juhib gaasi Kaspia mere piirkonnast Kesk-Euroopasse. Need projektid on väga olulised, kuid nad ei pruugi keskpikas perspektiivis olla Euroopa jaoks piisavad.

5.7 ELi ühendamine Kaukaasia ja Kesk-Aasiaga vajab lisaks Nabucco projektile veel mitut uut torujuhet. EL peaks tegema ettepanekuid, kuidas koordineerida tähelepanuväärse suurusega piirkondlikke projekte ning kaasata avaliku ja erasektori investeeeringuid.

5.8 Komitee märgib ära komisjoni teises strateegilises energiaülevaates esitatud kuus esmatähtsat infrastruktuuriprojekti. Komitee võtab seisukoha nii nende projektide kui ka rohelise raamatu osas teemal „Turvalise, säästva ja konkurentsivõimelise Euroopa energiavõrgu suunas”⁽²⁾.

5.9 Tuleb süvendada dialoogi OPECiga ja Pärsia lahe koostöö-nõukoguga ning viia täies ulatuses ellu Aserbaidžaan ja Kasahstaniga sõlmitud lepingud. Tugevamaid sidemeid on vaja luua Kesk-Aasia tootjatega, nagu Türgmenistan ja Usbekistan, et hõlbustada Kaspia mere piirkonna energiaallikate transporti ELi.

5.10 Oluliselt on kasvanud Aafrika tähtsus energiatarbijana. Aafrikaga loodav partnerlus peab olema kõikehõlmav, aidates tasakaalustatud viisil kaasa Aafrika nafta- ja gaasitootjate majandustegevuse säästvale arengule.

5.11 Praegu aktiivselt areneval Vahemere riikide koostööl on oluline roll, hõlmates energia eri aspekte: tootmine, transiit ja tarbimine.

5.12 Kasvab ka põhjamõõtme olulisus. Põhja-Jäämere nafta- ja gaasileiukohad ning koostöö põhjapoolsete piirkondadega peab olema ELi energiaalases välispoliitikas senisest tähtsamal kohal. Läänemere piirkonna riikide koostöö hõlmab peamiselt energiatarbivaid ja transiidiriike, kus keskne teema on sidemed Venemaaga.

5.13 Venemaa puhul peab eesmärk olema sõlmida tugev ulatuslik raamleping, mis põhineb võrdsusel, vastastikusel mõistmisel ja vastastikkuse põhimõttel. Venemaa peab lubama gaasi transiiti Venemaa võrgu kaudu ning võimaldama Euroopa ettevõtetele investeerida Venemaa võrkudesse ja allikatesse. Venemaa ülesanne on leevendada muret enda kui energiatarbijana usaldusväärsuse üle, samuti nagu tema Euroopa partnerid peavad täitma oma lepinguid ja kohustusi.

5.14 EL peaks samuti arendama koostööd teiste energiatarbijatega nii Rahvusvahelise Energiaagentuuri raames kui ka väljaspool seda.

(2) Roheline raamat „Turvalise, säästva ja konkurentsivõimelise Euroopa energiavõrgu suunas”, KOM(2008) 782 lõplik.

6. Aktiivne ja vastutustundlik globaalne energia- ja kliimapoliitika

6.1 Praegune energiatarbimise kultuur kujunes välja Euroopas ja Ameerika Ühendriikides esimese tööstusrevolutsiooniga. Püüdes tõsta oma elatustaset, on paljud arenguriigid praegu samas etapis, kus Euroopa oli paar aastakümnet tagasi. Neis riikides tähendab see energiatarbimise kiiret kasvu – see on nende õigus ning see on ka vajalik maailma turvalisuse ja rahumeelse arengu jaoks. Praegu on Euroopal nii vastutus kui ka potentsiaal juhtida põhjalikke muutusi energiatarbimise kultuuris, st kolmandat tööstusrevolutsiooni.

6.2 Maailmas elab umbes 2 miljardit inimest arenguriikides ilma elektrita ja nad peavad kasutama puitu, sõnnikut ja põllumajandusjäätmeid, mille tõttu on siseõhu saaste muutunud üheks kümnest peamisest enneaegse surma põhjusest. Nendele inimestele juurdepääsu tagamine elektrivõrgule ja tootmisvõimsusele on maailmas üks suurimaid globaalseid ülesandeid. Selle saavutamiseks on vaja väga mahukaid investeeringuid ja globaalset energiatarbimise ülisuurt kasvu. Kuid neid investeeringuid on vaja teha, et tagada kõigile inimlikud ja korralikud elamistingimused ning võimalus saavutada kõrgem elatustase.

6.3 EL on õigusega võtnud endale juhtiva rolli kliimapoliitikas. Kõige olulisem eesmärk peaks siinkohal olema saavutada kõiki riike hõlmav tõhus rahvusvaheline kokkulepe, sest nii globaalsete soojenemise tagajärjed kui ka kasvuhoonegaaside heitkoguste kasv on kõige suuremad väljaspool Euroopat. 2009. aasta detsembris Kopenhaagenis toimuv kliimakonverents saab globaalsete läbirääkimiste nurgakiviks ning EL peaks sellesse konverentsi suunama kõik võimalikud jõupingutused. Kuid ELi ühepoolsed meetmed asetaksid ELi majandusele talumatu koormuse.

6.4 EL on töötanud ja töötab edaspidigi välja kliimamuutusi leevendavaid vahendeid: taastuvenergia ja muu madala süsinikusisaldusega energia tootmise tehnoloogiad ning energiatõhususe tehnoloogiad, mida tuleks tõhusalt kasutusele võtta kogu maailmas. See peaks suurendama ka nõudlust Euroopa oskusteabe ja toodete järele, luues uusi töökohti.

6.5 Komitee toetab jõuliselt ideed sõlmida rahvusvaheline energiatõhususe leping kõige enam energiatarbivate riikide vahel (USA, Kanada, Jaapan, Austraalia, India ja Hiina). Üks samm selles suunas on foorum, milles leppisid 2008. aasta juulis kokku G8-riigid. Kuid sealjuures tuleb tagada, et kõik need peamised tarbijad ka lepingus tõhusalt osalevad ja annavad oma panuse. Leping peaks lisaks energiatõhususe poliitika edendamisele ning tehnoloogia ja taastuvate energiaallikate arendamisele ja levitamisele hõlmama ka kahetise hinnakujunduse, st kodukasutajatele subsidideeritud energiahindade pakkumise vältimist. See põhjustab märkimisväärset energia raiskamist.

6.6 EL peaks samuti mõjusalt toetama energiatõhusust arengumaades. Tuleks vältida investeerimist energiamahukasse tootmisse ja tarbimisse. Sellel eesmärgil tuleb paremini kasutada ELi arengupoliitika meetmeid.

6.7 Hariduse ja koolituse toetamine peaks olema põhiline vahend energiakoostöös arengumaadega.

6.8 Komitee rõhutab, et kogu koostöö ja eelkõige arengumaadega tehtava koostöö juures peab pidama meeles nende riikide säästva arengu eesmärki, sh demokraatia ja inimõiguste järgimise arendamine.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR)”

(2009/C 182/07)

Raportöör: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

10. juulil 2008 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuseteemal

„Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuseteemal 11. detsembril 2008. Raportöör oli Giuseppe Antonio Maria IULIANO.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (15. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuseteemal. Poolt hääletas 115, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste tugevdamine

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsus üles omistama Euroopa Liidu poliitikas suurema tähtsuse majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele⁽¹⁾ olemasolevate geograafiliste ja temaatiliste vahendite, sealhulgas demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kui täiendava vahendi kasutamise abil.

Pärast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti fakultatiivprotokollil hiljutist vastuvõtmist teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku, et Euroopa Liit kutsuks üles pakti ja selle protokollil kogu maailmas ratifitseerima ja rakendama (vt lisa 1).

1.2 Sotsiaaldialoog ja inimväärne töö kui demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi prioriteetid

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab töötamise kõikide aspektide kaitset tähtsust, kuna töö on üks neid tegureid, mis toetab majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi, üks eeldus

⁽¹⁾ Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti artiklites 6–15 tunnustatakse järgmisi õigusi: – meeste ja naiste võrdne õigus teostada kõiki inimõigusi (ja paktiga ühinenud riike kutsutakse üles muutama seda põhimõtet reaalsuseks); (artikkel 3)

- õigus tööle;
- õigus õiglastele ja soodsatele töötingimustele;
- õigus luua ametiühinguid ja astuda ametiühingutesse;
- õigus sotsiaalsele turvalisusele, sealhulgas sotsiaalkindlustusele;
- võimalikult ulatuslik kaitse ja abi peredele, emadele, lastele ja noortele;
- õigus piisavale elatustasemele;
- õigus maksimaalsele füüsilisele ja vaimsele tervisele;
- õigus haridusele ja
- õigus osaleda kultuurielus.

rahu ja demokraatliku arengu tagamiseks kõikides riikides ning iga isiku sotsiaalse identiteedi ja kodanikuõiguse üks oluline element⁽²⁾. Komitee viitab seosele töö tagamise ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peamistes konventsioonides sätestatud tööga seotud õiguste vahel (õigus tööle, õigus ühineda, õigus pidada kollektiivläbirääkimisi, õigus mittediskrimineerimisele tööl, laste töö ja sunniviisilise töö keelustamine) ning käsitleb neid õigusi põhiliste inimõigustena. Seetõttu tuleb inimväärset tööd (ILO määratluse kohaselt) ja sotsiaaldialoogi, mis on töötajate õiguste tagamise ja kaitse vältimatud eeldused, asjakohaselt tunnustada demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi prioriteetidena.

1.3 Sotsiaalpartnerite toetamine

Sotsiaalpartnereid (töötajate ja tööandjate organisatsioonid) kui sotsiaaldialoogi võtmeisikuid tuleb kõnealuses kontekstis seetõttu vaadelda vältimatute osalejate ja ELi partneritena. Sotsiaalpartnerid tuleb täielikult kaasata poliitilisse dialoogi ja neile tuleb võimaldada otsest toetust.

1.4 Kodanikuühiskonna rolli tugevdamine inimõigusi käsitlevates konsultatsiooniprotsessides

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsus üles tagama, et ELi välispoliitikas seataks alati esiplaanile demokraatia ja inimõiguste edendamiseks seotud eesmärgid ning et temaatilised programmid ja vahendid oleksid võimalusel suunatud ennekõike organiseeritud kodanikuühiskonnale.

Seetõttu kutsus komitee institutsioone üles kaaluma kodanikuühiskonna rolli ELi välispoliitikas, võttes arvesse inimõigusi ja võimalust kaasata kodanikuühiskond otsesemalt sellise poliitika

⁽²⁾ Inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 23, milles käsitletakse inimväärset tööd, ning mis on ära toodud ka 1966. aastast pärit majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti artiklites 6, 7 ja 8.

kujundamise ja rakendamise. Enne mis tahes strateegiadokumendi koostamist, sealhulgas üksikutes kolmandates riikides (riigi strateegiadokument), tuleb süstemaatilisel konsulteerida organiseeritud kodanikuühiskonnaga.

1.5 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee roll: suunamine, järelevalve ja hindamine

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee palub end ametlikult kaasata institutsioonidesisesesse konsultatsiooniprotsessi enne EIDH-ri mitmeaastase ja aastase strateegiaprogrammi koostamist. Nii saab komitee edasi anda ühistöö tulemusel, mida tehakse nende kolmandate riikide kodanikuühiskonna esindajatest partneritega, millega tal on erisuhted (India-ELi ümarlaud, Euroopa – Vahemere piirkond, AKV riigid jne). Samuti soovib komitee, et temaga konsulteeritaks seoses EIDHri toimimise vahekokkuvõtte tegemise ja hindamisega.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kavatses võtta selles protsessis aktiivse rolli, tuginedes oma kogemustele ja konsultatsioonivõrgustikele (majandus- ja sotsiaalpartnerid ning majandus- ja sotsiaalnõukogud).

Komitee teeb ettepaneku kaaluda kontaktpunktide loomist inimõiguste kaitsjate toetamiseks, mis võimaldaks ELi institutsioonidel ja organitel töötada võrgustiku osalejatena oma pädevuse piires.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel võib olla oluline roll ka suhetes kodanikuühiskonnaga valimistajärgse olukorra hindamisel demokraatlike süsteemide tugevdamise eesmärgil.

Komitee teeb sarnaselt Euroopa Parlamendile ettepaneku luua EIDHri seirekomitee, mille ülesanne oleks ühelt poolt vastata rahastamisvahendite jaoks loodud uute menetluste raames kiireloomulistele konsultatsioonitaotlustele, ja teiselt poolt tagada EIDHri kavandamise ja elluviimise seire.

2. Euroopa Liit ja inimõigused

2.1 Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse on Euroopa Liidu üks peamisi eesmärgi nii ELi sees kui ka suhetes kolmandate riikidega. Euroopa Liidu lepingu (1999) artiklis 6 sedastatakse, et Euroopa Liit on „rajatud vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusriigi põhimõtetele, mis on ühised kõikidele liikmesriikidele”; artiklis 7 sätestatakse sanktsioonide mehhanism juhtudeks, kui liikmesriigid neid õigusi tõsiselt ja järjepidevalt rikuvad.

2.2 Lepingu artiklis 11 käsitletakse inimõiguste kaitset ELi välissuhetes. 2000. aastal vastu võetud Nice'i lepingus laiendatakse

inimõiguste ja põhivabaduste kaitse eesmärgi ning seatakse see arengukoostöö ja kolmandate riikidega muus vormis tehtava koostöö konteksti (Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklid 181 ja 181a). 2000. aastal Nice'i tippkohtumisel välja kuulutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta on inimõigustega seotud küsimuste alus nii ELi sees kui ka ELi välissuhetes ⁽³⁾.

2.3 Globaliseerumise märkimisväärne kiirenemine viimasel kümnel aastal on muutnud inimõiguste kaitse küsimuse ELi jaoks veelgi olulisemaks, eriti suhetes arenguriikidega. Komisjon ja nõukogu on kokkuleppel Euroopa Parlamendiga ⁽⁴⁾ juba mõnda aega rõhutanud seost arengu (vaesusega võitlemine) ja inimõiguste kaitse vahel, sest just need on iga riigi tegeliku ja stabiilse sotsiaalmajandusliku arengu alus ning aitavad kaasa aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele.

2.4 „Majandusliku ja poliitilise institutsioonina millel on kogu maailma hõlmavad diplomaatilised suhted ja märkimisväärse suurusel välisabi eelarve, on ELil nii mõju kui ka võimalused demokratsiseerimise ja inimõiguste edendamiseks [kolmandates riikides]” ⁽⁵⁾. Euroopa Liit rakendab nüüd seda mõju inimõigusi käsitlevates poliitilistes dialoogides riikidega, millega ta on sõlminud suhted. Näidetena võib nimetada üksnes inimõigustele pühendatud struktuurilisi dialooge (Hiina) ning piirkondliku tasandi ja kahepoolseid dialooge partnerlus- ja koostöölepingute ning assotsiatsioonilepingute alusel arenguriikide, ELi uute naaberriikide ja kandidaatriikidega.

2.5 Üks eriline näide on inimõiguste klausel, mille EL on lisanud kolmandate riikidega sõlmitavatesse kahepoolsetesse lepingutesse ning mille kohaselt on inimõiguste ja demokraatia tagamine lepingu „oluline osa”. See klausel sisaldub ELi poolt alates 1992. aastast sõlmitud kahepoolsetes lepingutes ja seda kohaldatakse praegu enam kui saja riigi suhtes ⁽⁶⁾. Mõne olulise põhimõtte rikkumine võib kaasa tuua mitmesuguseid eri

⁽³⁾ Siinkohal tuleks nimetada 1961. aasta Euroopa sotsiaalharta, mis oli esimene õiguslik alus ELi tasandil, milles kodifitseeriti majanduslikud ja sotsiaalsed õigused. Harta jõustus 1965. aastal, seda muudeti 1996. aastal ning praegu kehtiv versioon pärineb aastast 1999. Samuti tuleks mainida ühenduse 1989. aasta hartat töötajate sotsiaalsete põhiõiguste kohta.

⁽⁴⁾ Nõukogu ja komisjoni 10. novembri 2000. aasta deklaratsioon Euroopa Ühenduse arengupoliitika kohta: http://europa.eu.int/comm/development/lex/en/council20001110_en.htm; Euroopa Liidu arengupoliitika – „Euroopa konsensus”, KOM(2005) 311 (lõplik).

⁽⁵⁾ „Euroopa Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile: Euroopa Liidu roll inimõiguste ja demokratsiseerimise edendamisel kolmandates riikides”, KOM(2001) 252 (lõplik).

⁽⁶⁾ „Komisjoni teatis demokraatia põhimõtete ja inimõiguste tagamise tingimuse lisamise kohta ühenduse ja kolmandate riikide vahel sõlmitavatesse lepingutesse”, KOM(1995) 216 (lõplik).

tasanditel rakendatavaid meetmeid, sealhulgas kontaktide peatamise poliitilisel tasandil või koostööprogrammide muutmise. ELi käsutuses on veel üks vahend, nn sotsiaalse stiimuli klausel ühenduse üldiste soodustuste süsteemis (GSP ja GSP+), mille kohaselt võimaldatakse lisasoodustusi riikidele, kus järgitakse teatud ILO konventsioone (7).

2.6 Sellegipoolest on inimõigusi käsitlevas Euroopa poliitikas mõningaid puudujäärke ja vasturääkivusi. Euroopa Parlament võttis 2005. aastal vastu resolutsiooni, (8) milles märgitakse, et „inimõiguste klausel” puudub endiselt paljudes ELi valdkondlikes lepingutes, sealhulgas tekstiili-, kalandus- ja põllumajandussektori lepingutes. Resolutsioonis tuntakse muret olemasolevates lepingutes kasutatud mõistete ja menetluste ebamäärasuse pärast, mis takistavad tingimuste tulemuslikku kohaldamist. Samuti tuuakse resolutsioonis esile parlamendi piiratud roll (järelevalve ja peatamine) lepingute üle peetavas läbirääkimiste protsessis, mis annab nõukogule ja komisjonile äärmiselt suure otsustamisvabaduse.

2.7 Majanduspartnerluslepingute sõlmimisel Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidega (9) ning vaba-kaubanduslepingute sõlmimisel Vahemere piirkonna riikidega (Euroopa naabruspoliitika) kipub Euroopa Liit keskenduma ennekõike kaubandusaspektidele. On oht, et arenguabi võidakse näha lõunapoolsete partnerite suhtes rakendatava sunnivahendina ja et lepingud ei pruugi olla enam abi saavate riikide arengu (ja seega ka inimõiguste kaitse) seisukohalt tulemuslikud.

2.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab vajadust inimõiguste ja demokratiseerimise toetamise nimel tagada **sidus ja täiendav ELi poliitika, millega tagatakse** inimõiguste ja demokratiseerimise võrdne tähtsus välis-, kaubandus- ja arengupoliitika eri sektorites. Sellise sidususe tagamiseks tundub olevat vajalik ka **laialdasem konsulteerimine kodanikuühiskonnaga**. Kodanikuühiskonna organisatsioonid võiksid anda suure panuse eri etappides alates lepingute üle peetavatest läbirääkimistest kuni järelevalve ja hindamiseni lepingute rakendamise etapis.

3. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi (EIDHR) juurutamine

3.1 EIDHR on Euroopa Liidu eriotstarbeline rahastamisvahend, mille eesmärk on toetada inimõiguste ja demokraatia tagamisele suunatud tegevusi kolmandates riikides. EIDHRI tuleb vaadelda

(7) Nõukogu 21. detsembri 1998. aasta määrus (EÜ) nr 2820/98 mitmeaastase üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta ajavahemikus 1. juuli 1999 kuni 31. detsember 2001, EÜT L 357, 30.12.1998, lk 1–112.

(8) Euroopa Parlamendi resolutsioon inimõiguste ja demokraatia klausli kohta Euroopa Liidu lepingutes (2005/2057 INI).

(9) Nende lepingute sõlmimiseks 2000. aasta Cotonou lepingu alusel algasid läbirääkimised 2002. aastal. Need lepingud näevad ette vabakaubanduspiirkonna loomise ELi ja AKV partnerite vahel.

vahendina, mis täiendab muid eespool viidatud demokraatiat ja inimõigusi käsitleva poliitika rakendamise vahendeid: poliitilist dialoogi, diplomaatilisi rünnakuid, kaubanduslepinguid ning geograafilisi ja temaatilisi koostöömehhanisme ja -programme.

3.2 See vahend loodi ELi 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi raames, millega algatati ELi välisabiprogrammide ümberkujundamise pikaajaline protsess. Uus raamistik hõlmab nüüd ühinemiseelse abi rahastamisvahendit (IPA, kandidaatriikidele ja võimalikele kandidaatriikidele), Euroopa naabrus- ja partnerlusvahendit (ENPI, naaberrriikidele, Kaukaasia riikidele, Kesk-Euroopa ja Vahemere piirkonna riikidele), arengukoostöö rahastamisvahendit (DCI), rahastamisvahendit koostööks tööstusriikidega (ICI) ning temaatilisi vahendeid, nagu demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR), stabiliseerimisvahend (SI) ja tuumaohutuselase koostöö rahastamisvahend (INSC). Temaatiliste vahendite rakendamine ei vaja kolmandate riikide valitsuste nõusolekut.

3.3 EIDHRI määrus (10) jõustus 1. jaanuaril 2007 ja sellega loodi oma eelarvega rahastamisvahend. Määruse vastuvõtmine ei kulgenud hõlpsalt, sest inimõigustele ja demokraatiale viidati esialgses ettepanekus kui arengukoostöö rahastamisvahendi temaatilisele rubriigile, mis välistas seega autonoomia teiste arengukoostöömeetmete suhtes. Tänu Euroopa Parlamendi ja **kodanikuühiskonna organisatsioonide** survele võeti lõpuks siiski vastu eraldi määrus, mis on pühendatud inimõigustele ja demokraatiale.

3.4 EIDHR asendab demokraatia ja inimõiguste Euroopa algatuse, mida viidi programmina ellu aastatel 2000–2006. Uue vahendiga vastatakse Euroopa algatuse suhtes esitatud kriitikal; algatust peeti haldus- ja finantstasandil liiga jäigaks ning kodanikuühiskonna vajadustele mittevastavaks riikides, kus on probleem demokraatia ja inimõigustega.

3.5 Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi läbivaatamisel tuleb silmas pidada mitmeid aspekte. Üks neist aspektidest on mitmeaastase strateegia kavandamine, millega kehtestatakse ELi abi raamistik ning määratletakse prioriteedid ja ligikaudsed rahaeraldised. Vastava strateegiadokumendi koostab Euroopa Komisjoni välissuhete peadirektoraat pärast konsulteerimist teiste sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonna esindajatega. Teine aspekt on iga-aastane tegevusprogramm, mis põhineb strateegiadokumendil ning milles sedastatakse täpsemalt eesmärgid, sekkumisvaldkonnad, juhtimismenetlused ja rahastamise tase. Tegevusprogrammi koostab EuropeAid.

(10) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1889/2006 rahastamisvahendi loomise kohta demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas; ELT L 386/1, 29.12.2006.

3.6 Tuleks märkida, et Euroopa Parlament on alustanud Euroopa Komisjoni koostatud ja liikmesriikide poolt vastu võetud strateegiadokumentide õiguslikku kontrolli. Euroopa Komisjon võtab parlamendi märkusi arvesse poliitika rakendamisel.

3.7 Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendil on praegu viis eesmärki ⁽¹¹⁾:

- 1) suurendada austust inimõiguste ja põhivabaduste vastu riikides ja piirkondades, kus need on kõige suuremas ohus;
- 2) tugevdada kodanikuühiskonna rolli inimõiguste ja demokraatlike reformide edendamisel, rühmahuvide rahumeelsel lepitamisel ning poliitilise osaluse ja esindatuse tugevdamisel;
- 3) toetada inimõiguste ja demokraatiaga seotud tegevusi ELi suunistega hõlmatud valdkondades, nagu inimõigusi käsitlevad dialoogid, inimõiguste kaitsjad, surmanuhtlus, piinamine ning lapsed ja relvakonfliktid;
- 4) toetada ja tugevdada rahvusvahelisi ja piirkondlikke raamistikke inimõiguste, õiguse ja õigusriigi põhimõtete kaitsmiseks ning demokraatia edendamiseks;
- 5) suurendada demokraatlike valimisprotsesside usaldusväärust ja läbipaistvust, eelkõige valimiste jälgimise kaudu.

3.8 EIDHR on äärmiselt oluline vahend inimõiguste toetamiseks võetavate reaalsete meetmete elluviimisel, ent ka sümbolise tähendusega vahend, iseäranis kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks, kes leiavad sellest vahendist oma algatustele peamise lähteplatvormi.

4. Üldised märkused

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus uue demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi suhtes on üldiselt positiivne. Pole kahtlust, et see on oluline vahend inimõigusi käsitleva ELi poliitika toetamiseks maailmas. Samuti on komitee positiivselt meelestatud EIDHRi tarbeks eraldatava rahastamise suurenemise suhtes. Oma kogemustele tuginedes on komitee valmis toetama kodanikuühiskonda kolmandates riikides, mis peab jääma EIDHRi raames esmaseks abisaajaks. Komitee näeb palju ühist rahastamisvahendi raames käsitletavates teemades ja komitee välissuhete sektsiooni poolt esile toodud strateegilistes prioriteetides.

4.2 Samas soovib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tõstatada kaks üldist küsimust ja rõhutada kahte vajadust: 1) omistada EIDHRi üldises struktuuris suurem tähtsus **majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele, eriti rahvusvahelisele**

õigusele tööle (majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused võivad olla lähtepunktiks kodanikuõiguste ja poliitiliste õiguste toetamisele, eriti keerulises olukorras olevates riikides); ning 2) omistada **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja organiseeritud kodanikuühiskonnale aktiivsem roll** erinevates inimõigustele pühendatud konsultatsiooniprotsessides Euroopa institutsioonidega ⁽¹²⁾.

4.3 Juba EIDHRi määruses sedastatakse, et „inimõigusi austava kultuuri juurutamine ja püsivaks muutmine ning oma kodanike jaoks demokraatia toimimapanek” on eesmärk, mida ei ole võimalik saavutada, kui ei tagata täielikult majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi. Kolmandate riikide arengu peamine tugisammas on nüüd ILO konventsioonides sätestatud **töö ja kõigi sellega seotud õiguste kaitse**. Euroopa Komisjon ise on öelnud, et „EL usub, et sotsiaalsete õiguste ja töö tagamine viib kestva ja õiglase sotsiaalse ja majandusliku arenguni” ning et „peamised osalejad on sotsiaalpartnerid (ettevõtjad, ametiühingud) [...]. Ametiühingud on partnerriikides sageli kõige suurema liikmete arvuga organisatsioonid, mis valvavad rahvusvaheliste tööstandardite täitmise üle” ⁽¹³⁾.

4.4 On juba mainitud, et organiseeritud kodanikuühiskond võiks olla rohkem kaasatud ELi ja kolmandate riikide vaheliste lepingute üle peetavatesse läbirääkimistesse. Aga sellest ei piisa. Tundub olevat mõttekas kaasata organiseeritud kodanikuühiskond senisest enam ka strateegiliste ja iga-aastaste välisabiprogrammide kavandamise otsustusprotsessi. Komisjon tegeleb praegu kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetavate inimõigusi käsitlevate konsultatsioonide kavandamisega. See menetlus peaks olema läbipaistvam ja institutsioonide töökorraldusse ametlikult kaasatud.

4.5 Tagamaks, et ELi abi eraldatakse abi saava riigi ühiskonna tegelike vajaduste rahuldamiseks, tuleb kindlasti konsulteerida ELi delegatsioonidega neis riikides ⁽¹⁴⁾.

4.6 Komitee rõhutab, et süstemaatiline konsulteerimine kodanikuühiskonnaga on oluline ka riigisisel, piirkondlikul ja

⁽¹²⁾ Komitee märgib, et organiseeritud kodanikuühiskond ei ole oluline mitte ainult EIDHRi, vaid kõikide ELi välisabivahendite seisukohalt. Näiteks soovib komitee, et arengukoostöö rahastamisvahendi osaks olev temaatiline varjupaiga- ja rändeprogramm oleks olemuslikult suunatud kodanikuühiskonna algatuste toetamisele, mille eesmärk on edendada rändajate majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi; seeläbi võetaks arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee poolt ELi rändepoliitikat käsitlevates 2008. aasta juulis koostatud arvamustes esitatud prioriteete. Vt ka arvamus „Ränne ja areng: võimalused ja väljakutsed” –, raportöör: Sukhdev Sharma, ELT C 120, 16.5.2008, lk 82.

⁽¹³⁾ „Euroopa Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Euroopa Liidu roll inimõiguste ja demokratsiseerimise edendamisel kolmandates riikides”, KOM(2001) 252 (lõplik).

⁽¹⁴⁾ Eelkõige tuleb tagada, et rahaliste vahendite jaotamine erinevate riikide ja geograafiliste piirkondade vahel oleks sidus ning arvestaks tegelikku olukorda ja tegelike vajadusi.

⁽¹¹⁾ EIDHRi strateegiadokument 2007–2010, DG RELEX/B/1 JVK 70618, EuropeAidi veebisait.

kohalikul tasandil. Seepärast innustab komitee kõigi tasandite esindajaid kaasama kodanikuühiskonda kõigi poliitiliste otsuste tegemisse enne igasuguse strategiadokumendi koostamist või strateegilise otsuse vastuvõtmist. Kuna võrdlussüsteem kõnealuses valdkonnas puudub, soovib komitee kodanikuühiskonnaga konsulteerimise protsessi tugevdamiseks nimetatud konsultatsioone korrapäraselt jälgida ja hinnata ning luua kindlaks tehtud faktide alusel heakskiidetud meetodite hindamissüsteem.

4.7 Seetõttu juhib Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tähelepanu vajadusele taaselustada tõeline *dialog* organiseeritud kodanikuühiskonna ja ELi delegatsioonide vahel. Seetõttu sooviks komitee näha, et kõik ELi esindused kaasatakse senisest enam projektide elluviimise ja varustatakse selle ülesande täitmisele pühendunud personaliga, nagu see oli kodanikuühiskonna-ametnike puhul, keda on nüüd arvukalt.

4.8 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et EIDHRI rakendamiseks mõeldud inimressursse ja rahalisi vahendeid kohandataks vastavalt koostöös kodanikuühiskonnaga ellu viidavate projektide olemusele ning nende ajalistele ning personali ja finantsriskidega seotud piirangutele nii komisjoni delegatsioonides kolmandates riikides kui ka Brüsselis⁽¹⁵⁾. Lisaks neile meetmetele, mida komisjon on juba võtnud, eeldab see eesmärk personali valimist ja koolitamist.

4.9 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub eelkõige üles analüüsima ressursse, mis on ELil tegelikult olemas kodanikuühiskonna organisatsioonide algatuste toetamiseks, mille eesmärk on suurendada suutlikkust, ning väikeste sõltumatute ja mitte-ametlike kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamiseks, arvestades vajadust olla suuteline pakkuma neile sihtotstarbelist ning sageli üsna väikesemahulist otsest abi (põhirahastamine).

5. Konkreetsed märkused

5.1 1. eesmärk:

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab asjaolu, et **ühinemisõigus ning õigus luua ametiühinguid ja õigus astuda ametiühingutesse** on lisatud selle eesmärgi esmatähtsate sekkumisvaldkondade hulka.

Lisada tuleks siiski ka **kollektiivlääbirääkimiste pidamise õigus**, mis täiendab ühinemisõigust ja mis on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonides.

⁽¹⁵⁾ EIDHRI rakendamiseks mõeldud ressursid moodustavad praegu umbes 10 % kõigist koostööprogrammidele eraldatavatest vahenditest. Ülejäänud vahendid jaotatakse abi saavate riikidega sõlmitud kahepoolsete lepingute ja eelarvetoetuse kokkulepete raames. See läheneemisviis tähendab seda, et lisaks valitsuse tasandil otsustatavatele olulisematele eraldistele peab delegatsioonide personal pöörama rohkem tähelepanu programmidele, mis on rahalisest seisukohast prioriteetsemad.

Komitee märgib, et need küsimused on asjakohased ja olulised paljude riikide puhul⁽¹⁶⁾. On riike, kus sõnavabadus ja ühinemisõigus ei ole tagatud; mõned ametiühinguliikmed maksavad oma õiguste eest võitlemisel eluga. Kohalike organisatsioonide toetamiseks on seega vajalik võimalikult ulatuslik rahvusvaheline solidaarsus ja abi⁽¹⁷⁾.

Sellegipoolest rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevõtlusvabaduse olulisust, mis aitab kaasa majanduslikule arengule, ent on mitmetes riikides sageli takistatud.

5.2 2. eesmärk:

Selle eesmärgi raames keskendutakse demokraatlikele reformidele, toetatakse eri rühmade huvide lepitamist ning tugevdatakse osalust ja esindatust. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu **sotsiaaldialoogi puudumisele** tegevuskavas loetletud prioriteetide seas.

Ehkki ühinemisvabaduse olulisust kinnitatakse uuesti, tuleks sotsiaaldialoog selgesõnaliselt esile tuua iseseisva prioriteetse vahendina huvirühmade – antud juhul sotsiaalpartnerite (tööandjate ja töövõtjate) – osaluse ja esindatuse tagamiseks ning nende huvide lepitamiseks. Sotsiaaldialoog on vahend, mis aitab lepitada osapoolte huve ja võimaldab neil sageli saavutada oma kokkulepped. Selle protsessi olulised osad on võrdse esindatuse põhimõte ja demokraatia aluspõhimõtete tugevdamine. Nii on sotsiaaldialoog sõna- ja ühinemisvabaduse teostamise reaalne tõend ning EIDHRI määruse kohaselt on sõna- ja ühinemisvabadus „poliitilise pluralismi ja demokraatliku protsessi eeltingimus“.

ELis sotsiaalpartnerite vahel kokkuleppe saavutamise mudelikud olevat sotsiaaldialoogi tuleks toetada ka kolmandates riikides, kus rakendamist ja tugevdamist vajab just demokraatia dünaamika. Ei tohiks unustada, et sotsiaaldialoog on juba oma olemuselt konfliktide ennetamise ja lahendamise vahend.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juhib tähelepanu asjaolule, et ühinemisvabadus ja sotsiaaldialoog on **inimväärse töö** tagamise poliitika rakendamise peamised komponendid, mille nii komisjon kui nõukogu võtsid vastu ja kiitsid heaks 2006. aastal⁽¹⁸⁾. Samuti märgib komitee, et EIDHRI strategiadokumendis viidatakse selgesõnaliselt inimväärsete töötingimuste edendamisele. Seetõttu sooviks komitee näha, et nende põhimõtete alusel sõnastatakse inimõiguste rahastamisvahendi reaalsed ja tegelikud eesmärgid.

⁽¹⁶⁾ Vt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste nõukogu veebisait.

⁽¹⁷⁾ Vt arvamus CESE „Ühinemisvabadus Vahemere piirkonna partnerriikides“, raportöör Juan Moreno, ELT C 211, 19.8.2008, lk 77.

⁽¹⁸⁾ „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimväärse töö tagamine kõigi jaoks“, KOM(2006) 249.

5.3 3. eesmärk: inimõiguste kaitsjad

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu töötajate õiguste eest võitlejatele ning teeb ettepaneku suurendada ohus olevatele inimõiguste kaitsjatele antavat toetust koostöös kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustikega ⁽¹⁹⁾.

Komitee teeb ettepaneku kaaluda inimõiguste kaitsjate toetamiseks kontaktpunktide loomist, mis võimaldaksid ELi institutsioonidel ja organitel oma pädevuse piires töötada võrgustiku osana (sealhulgas ka Euroopa Nõukogu, mis on juba käivitanud vastavad algatused).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb ettepaneku teha kõnealusel teemal koostööd Regioonide Komiteega ja kaasata Regioonide Komitee otseselt vastavatesse algatustesse (vt näiteks „les villes refuges” ⁽²⁰⁾).

Brüssel, 15. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

5.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee konkreetne roll

Komitee soovib, et Euroopa Komisjon konsulteeriks komiteega korrapäraselt seoses EIDHRiga. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui Euroopa institutsioonide nõuandev organ, milles on esindatud sotsiaalpartnerid ja muud kodanikuühiskonna organisatsioonid, mis omakorda teevad aktiivset koostööd kolmandate riikide kodanikuühiskonna organisatsioonidega, saab anda olulise panuse kõnealuse vahendi strateegilisse kavandamisse ja hindamisse.

Komitee teeb sarnaselt Euroopa Parlamendile ettepaneku luua EIDHRI seirekomitee, mille ülesanne oleks ühelt poolt vastata rahastamisvahendite jaoks loodud uute menetluste raames kiireloomulistele konsultatsioonitaotlustele, ja teiselt poolt tagada EIDHRI kavandamise ja elluviimise seire.

Samuti võib komiteel olla oma roll kodanikuühiskonna toetamisel keerulises olukorras olevates riikides, näiteks valimistejärgse olukorra jälgimise kontekstis demokraatlike süsteemide tugevdamisel (demokraatlike institutsioonide loomine, eriti nende, mis tagavad sotsiaalpartnerite vahelise dialoogi).

⁽¹⁹⁾ Siia kuuluvad kooskõlastus- ja rakendusmeetmed inimõiguste ja ametiühinguõiguste rikkumise korral, mille on algatanud Rahvusvahelise Ametiühingute Konföderatsiooni (ITUC) ametiühinguõiguste osakond.

⁽²⁰⁾ Vt näiteks <http://www.icorn.org>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest”

KOM(2008) 426 lõplik (täiendav arvamus)

(2009/C 182/04)

Raportöör: **Nicholas CROOK**

23. oktoobril 2008 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra rakenduseeskirja artikli 29 lõikele a koostada täiendava arvamuse teemal:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest”

KOM(2008) 426 lõplik (omaalgatuslikku arvamust täiendav arvamus)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 10. detsembril 2008. Raportöör oli Nicholas CROOK.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 183, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 18.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee tervitab direktiivi ettepanekut, milles üldiselt järgitakse soovitusi, mis komitee esitas oma hiljutises omaalgatuslikus arvamuses diskrimineerimisvastaste meetmete kohta väljaspool tööhõive valdkonda, ⁽¹⁾ ning loodab, et direktiivi tulemusel tagatakse ühtne kaitse kõigist EÜ asutamislepingu artiklis 13 nimetatud põhjustest tuleneva diskrimineerimise vastu.

1.2 Ent komitee leiab, et teatud valdkondades pakutakse direktiiviga vähem kaitset kui juba kehtivate rassilise ja soolise võrdõiguslikkuse direktiividega.

1.3 See puudutab artiklit 2, milles lubatakse teha erandeid diskrimineerimiskeelust, eelkõige seoses finantsteenustega. Komitee soovib, et samu läbipaistvuse, läbivaatamise ja järelevalve nõudeid, mida juba kohaldatakse soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, tuleks kohaldada ka vanuse ja puude korral.

1.4 Artikliga 3, milles määratletakse direktiivi reguleerimisala, seatakse komitee arvates direktiivile piirid ning lubatakse ulatuslikke erandeid, mis õhnestavad direktiivi kui terviku tõhusust.

1.5 Komitee leiab, et artiklis 4 kaupade ja teenuste pakkujatele kehtestatud kohustus võtta ennetavalt puudega inimeste vajadusi arvestavad meetmed ja tagada mõistlikud abinõud on liiga piiratud.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aasta arvamus „Diskrimineerimisvastaste meetmete laiendamine väljapoole tööhõive valdkonda ning vajadus ühtse ulatusliku diskrimineerimisvastase direktiivi järele”, raportöör: Nicholas Crook, (ELT C 77, 31.3.2009, lk 102)

1.6 Komitee märgib, et erinevalt rassilise ja soolise võrdõiguslikkuse direktiivides kehtestatud asutustest ei tegeleks artiklis 12 nimetatud võrdset kohtlemist edendavad asutused tööhõive valdkonnaga, ning soovib, et selle käsitlemiseks lisataks uus põhjendus preambulis.

1.7 Komitee väljendab kahetsust, et direktiivis ei käsitleta piisavalt mitmekordset diskrimineerimist, ning kutsub komisjoni üles esitama vastavat soovitusi.

2. Üldine taust

2.1 Oma hiljutises omaalgatuslikus arvamuses vaatas komitee läbi kehtivad ELi ja liikmesriikide diskrimineerimisvastased õigusaktid ning jõudis järeldusele, et nüüd on „tekkinud vajadus uue ELi õigusakti järele, et keelata diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ja seksuaalse sättumuse alusel väljaspool tööhõive valdkonda”.

2.2 Olles analüüsinud komisjoni kavandatavat nõukogu direktiivi, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, ja nähes, et mõningaid komitee väljendatud muresid ei ole selles piisavalt arvesse võetud, otsustas komitee koostada direktiivi ettepaneku kohta täiendava arvamuse.

2.3 Komitee väljendab heameelt, et mitmed direktiivi ettepanekus esitatud sätted on kooskõlas teiste artikli 13 alusel koostatud direktiivide sätetega: otsese ja kaudse diskrimineerimise ja ahistamise määratlus, jõustamise ja hüvitise saamise sätted, sh tõendamiskohustuse üleminek kostjale, kaitse ohvrustamise eest ning

tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid. Nagu ka rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv, ⁽²⁾ hõlmab kõnealuse direktiivi ettepanek sotsiaalkaitset, sh tervishoidu, sotsiaaltoetuseid, haridust ning kaupade ja teenuste, k.a eluaseme kättesaadavust (kuigi – nagu selgitatakse allpool – teatud piirangute ja eranditega, mis võivad reguleerimisala piirata).

2.4 Alljärgnevatel märkustes keskendutakse konkreetsetele sätetele, mis komitee arvates võivad otseselt või kaudselt pakkuda vähem kaitset usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal toimuva diskrimineerimise eest kui teised artikli 13 alusel koostatud direktiivid, mis käsitlevad rassilist või etnilist või soolist võrdõiguslikkust.

3. Märkused konkreetsete artiklite kohta

3.1 Artikkel 2

3.1.1 Artiklis 2 esitatakse diskrimineerimise mõiste ning artikli 2 lõigetes 1–4 esitatud põhimõistete määratlused on samad, mis teistes artikli 13 alusel koostatud direktiivides. Artikli 2 lõike 5 järgi käsitletakse mõistlike abinõude võtmatajätmist artikli 4 lõike 1 punktis b sätestatud juhtumil keelatud diskrimineerimisviisina.

3.1.1.1 Et tagada direktiivi nõuetekohane ülevõtmine riiklikesse õigusaktidesse, nii et arvesse oleks võetud Euroopa Kohtu otsust *Coleman versus Attridge Law* kohtuasjas, millega kinnitati, et puude alusel diskrimineerimise keeldu direktiivis 2000/78/EÜ kohaldatakse ka puudega inimesega seotud inimesele, ⁽³⁾ soovib komitee direktiivis selgitada, et diskrimineerimine direktiivi reguleerimisalasse kuuluvatel alustel hõlmab ka diskrimineerimist suhete tõttu teatava usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumusega isikutega.

3.1.2 Artikli 2 lõige 6 lubab liikmesriikidel ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on „põhjendatud õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud”.

3.1.2.1 Komitee on varem leidnud, ⁽⁴⁾ et võimalust pakkuda eeliskohtlemist tuleks samade kriteeriumide alusel kohaldada ka puudega isikutele, kusjuures selline eeliskohtlemine oleks täiendav meede artiklis 4 nimetatud tõhusa juurdepääsu tagamise meetmete kõrval.

3.1.2.2 Et selles kontekstis pidada eesmärki õigustatuks, peab see olema kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõttega, nt kui

⁽²⁾ Nõukogu direktiiv 2000/43/EÜ, artikkel 3.

⁽³⁾ [2008] EUECJ C-303/06, 17. juuli 2008, diskrimineerimine puudeta vanema suhtes, kes hoolitseb puudega lapse eest.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2008. aasta arvamuse „Diskrimineerimisvastaste meetmete laiendamine väljapoole tööhõive valdkonda ning vajadus ühtse ulatusliku diskrimineerimisvastase direktiivi järele”, punkt 8.10.5.

eesmärk on aidata kõnealusel vähemusrühmal osaleda avalikus elus võrdsetel tingimustel.

3.1.3 Artikli 2 lõike 7 kohaselt võivad liikmesriigid seoses finantsteenuste pakkumisega lubada „proportsionaalseid erinevusi kohtlemisel” juhul, kui vanuse või puude kasutamine on „riski hindamisel määravaks teguriks asjakohaste ja täpsete kindlustusmatemaatiliste või statistiliste andmete alusel”.

3.1.3.1 Komitee väljendab muret, et selline ulatuslik erand jätab noored, eakad ja puudega inimesed jätkuvalt ebasoodsasse olukorda (mis on hästi teada) panganduse ja mitmete kindlustustoodete valdkonnas.

3.1.3.2 See on suures vastuolus direktiiviga meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega, ⁽⁵⁾ mille kohaselt võivad liikmesriigid otsustada lubada erinevusi naiste ja meeste kindlustusmaksetes ja hüvitistes, aga ainult juhul, kui tõenduseks on täpsed kindlustusmatemaatilised andmed, mida kogutakse, avaldatakse ja ajakohastatakse korrapäraselt; lisaks peavad liikmesriigid oma otsuse iga viie aasta järel läbi vaatama.

3.1.3.3 Komitee nõustub, et mõne tegevuse korral võivad riskid teatud vanuserühmadele või teatud puudega inimestele olla suuremad, ent artikli 2 lõikega 7 antakse liiga suur vabadus lubada erinevaid kindlustusmaksid, ilma et nõutaks kindlustusmatemaatiliste andmete esitamist. Potentsiaalsed kliendid ei tea, kas erinevused maksemäärades on õigustatud, ning konkurentidel ei ole mingit motivatsiooni pakkuda õiglasemaid hindu.

3.1.3.4 Isegi kui erinevused maksemäärades on õigustatud, on vaja esitada kindlustusmatemaatilised või statistilised andmed, et tagada artikli 2 lõikes 7 sätestatud proportsionaalsuse põhimõte.

3.1.3.5 Komitee soovib, et liikmesriikidele kehtivaid läbipaistvuse, läbivaatamise ja järelevalve nõudeid, mida juba kohaldatakse soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, tuleks kohaldada ka vanuse ja puude aspekti silmas pidades. Direktiivi ettepanekuga peaks andma liikmesriikidele võimaluse lubada erinevusi kohtlemisel ainult juhul, kui finantsteenuste osutajatelt nõutakse ajakohastatud täpsete kindlustusmatemaatiliste või statistiliste andmete esitamist asjaomase riskialti tegevuse (nt autojuhtimine, reisimine, hüpoteegi tagasimaksmine) kohta kõnealuse vanuserühma või puude korral. Need andmed tuleks regulaarselt läbi vaadata, et tuvastada riskide võimalik muutumine, ning liikmesriigid peaksid teatud ajavahemiku järel kontrollima, kas erinevused kohtlemisel on põhjendatud, ning kaaluma järkjärgulist riskide jagamist ja kindlustusmaksete võrdsustamist.

⁽⁵⁾ Nõukogu direktiiv 2004/113/EÜ, artikkel 5.

3.2 Artikkel 3

3.2.1 Artiklis 3 määratletakse kavandatava direktiivi reguleerimisala, st tegevusvaldkonnad, kus diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel on keelatud.

3.2.1.1 Komitee väljendab heameelt, et artikli 3 lõike 1 punktid a–d järgivad rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi ⁽⁶⁾ reguleerimisala, nagu komitee on varem soovitanud ⁽⁷⁾.

3.2.1.2 Artikli 3 lõike 1 punkti d järgi kohaldatakse diskrimineerimise keeldu avalikkusele pakutavate kaupade ja teiste teenuste, sealhulgas eluaseme kättesaadavusele. Samuti sätestatakse direktiivi ettepanekus järgmist: „Punkti d kohaldatakse üksikisiku suhtes vaid siis, kui nad tegelevad oma kutse- või äritegevusega.”

3.2.1.3 See erand, mida mainitakse ka põhjenduses 16, ei ole sätestatud rassilise võrdõiguslikkuse direktiivis. Kuna kutse- või äritegevuse määratlust ei ole esitatud, väljendab komitee muret, et selguse puudumine nõrgendab direktiivi mõju. Kui komisjoni eesmärk on kehtestada erand eratehingutele – nagu komisjon on väljendanud ⁽⁸⁾ –, siis leiab komitee, et seda saab välja lugeda juba sellest, et punkti kohaldatakse ainult *avalikkusele pakutavatele* kaupadele ja teenustele. Lisaks on kirjas põhjenduses 17: „Diskrimineerimise keelamisel on oluline [...] kaitsta era- ja perekonnaelu ja nendega seotud toiminguid [...]”

3.2.2 Artikli 3 lõike 2 järgi ei kohaldata diskrimineerimiskeeldu ühelgi neist neljast põhjusest toimuva diskrimineerimise korral, kui on tegemist perekonnaseisu ja reproduktiivtervisega seonduvaid õiguseid käsitlevates riiklikes õigusaktides lubatud tegevusega.

3.2.2.1 Komitee mõonab, et perekonnaseisu ja reproduktiivtervisega seonduvad õigused on valdkond, kus liikmesriikidel on seadusandluspädevus, ent komitee ei ole nõus sellega, et liikmesriigid võivad selle pädevuse raames täielikult kõrvale jätta kogu ELi hõlmavad diskrimineerimise eest kaitsvad sätted.

3.2.2.2 *Perekonnaseis*. Perekonnaseisu reguleerivate riiklike õiguste osas on Euroopa Kohus hiljuti öelnud järgmist: „Perekonnaseis ja sellest sõltuvad soodustused on küll liikmesriikide pädevusse kuuluvad valdkonnad ning ühenduse õigus seda pädevust ei kahanda. Siiski tuleb meenutada, et liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel järgima ühenduse õigust, eelkõige mittediskrimineerimise põhimõtet käsitlevaid sätteid ⁽⁹⁾.”

⁽⁶⁾ Nõukogu direktiiv 2000/43/EÜ, artikkel 3.

⁽⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2008. aasta arvamus „Diskrimineerimisvastaste meetmete laiendamine väljapoole tööhõive valdkonda ning vajadus ühtse ulatusliku diskrimineerimisvastase direktiivi järele”, punkt 8.6.

⁽⁸⁾ Teatise KOM(2008) 426 lõplik peatükk 5 „Sätete üksikasjalik selgitus”.

⁽⁹⁾ 1. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-267/06: Tadao Maruko versus Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, punkt 59.

3.2.2.3 *Perekonnaseis*. Perekonnaseisu mõiste ei ole määratletud ning on seega liiga ebamäärane, et seda kasutada põhjusena erandi tegemiseks diskrimineerimiskeelust

3.2.2.4 *Reproduktiivtervisega seotud õigused*. Komitee peab juurdepääsu reproduktiivteenustele tervishoiuteenuste lahutamatuks osaks, mille suhtes ei tohiks ühenduse õiguses ega riiklikes õigusaktides olla mitte mingisugust diskrimineerimist. Reproduktiivteenuste puhul on tõendeid diskrimineerimisest seksuaalse sättumuse, puude ja vanuse tõttu. Kuna just naised otsivad reproduktiivteenuste võimalusi ja kasutavad neid, tähendaks diskrimineerimiskeelu puudumine selles valdkonnas diskrimineerimist soo põhjal, samuti puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal.

3.2.2.5 Seetõttu leiab komitee, et artikli 3 lõige 2 tervikuna tuleks läbi vaadata ning et igasuguses lõplikus sõnastuses tuleks sätestada, et perekonnaseisu ja reproduktiivtervisega seotud õigusi käsitlevad riiklikud õigusaktid tuleb rakendada, ilma et kedagi diskrimineeritaks direktiivis nimetatud põhjustel.

3.2.2.6 Artikli 3 lõikes 3 alusel ei piira diskrimineerimiskeeld hariduse valdkonnas liikmesriigi vastutust „hariduse sisu, õppetöö ja haridussüsteemi korralduse, sealhulgas eripedagoogika pakumise eest”.

3.2.2.7 Komitee tunneb muret selle üle, et kõnealune erand, mis puudub rassilise võrdõiguslikkuse direktiivist ja läheb kaugemale asutamislepingu hariduse valdkonda käsitlevast artiklist 149, ⁽¹⁰⁾ piiraks lubamatult direktiivi mõju diskrimineerimise ja tagakiusu tõrjumisel koolidest ja teistest haridusasutustest.

3.2.2.8 Komitee märgib, et EÜ asutamislepingu artiklis 150 sätestatakse peaaegu identselt artiklile 149, et liikmesriigid vastutavad kutseõppe sisu ja korralduse eest, kutseõppe on aga kuulunud ELi diskrimineerimisvastaste õigusaktide reguleerimisalasse ilma mis tahes piiranguteta ⁽¹¹⁾.

3.2.2.9 Tõendid diskrimineerimisest hariduse valdkonnas ELis usutunnistuse või veendumuse, puude ja seksuaalse sättumuse alusel olid direktiivi ettepaneku koostamise peamine ajend. Komitee leiab, et diskrimineerimise keelamine ja võrdse kohtlemise edendamine hariduses on demokraatliku ja tolerantse ühiskonna arenguks, sotsiaalseks ja majanduslikuks arenguks ning sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamiseks niivõrd põhjaneva tähtsusega, et

⁽¹⁰⁾ Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 149 lõikes 1 on sätestatud, et ühendus aitab kaasa kvaliteetse hariduse arendamisele, soodustades koostööd liikmesriikide vahel ning vajaduse korral toetades ja täiendades nende tegevust, samal ajal täiel määral respektides liikmesriikide vastutust õpetuse sisu ja haridussüsteemide korralduse eest ning nende kultuurilist ja keelelist mitmekesisust.

⁽¹¹⁾ Nt nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ artikli 3 lõike 1 punkt b või nõukogu direktiivi 2000/78/EÜ artikli 3 lõike 1 punkt b.

on vaja ühenduse tasandi õigusakti, mis oleks kooskõlas EÜ asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega.

3.2.2.10 Eriti oluline on tagada kõrgetasemeline kaitse diskrimineerimise vastu eripedagoogika pakkumisel, et tagada kõikide laste õiglane ja aus kohtlemine sõltumata nende usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest. Seeläbi ei sekkutaks liikmesriikide eraldi või integreeritud haridust käsitlevasse poliitikasse, vaid tagataks selle poliitika elluviimine ilma diskrimineerimiseta. Euroopa Inimõiguste Kohutu otsus kohtuasjas D.H. ja teised *versus* Tšehhi Vabariik on näide sellest, kuidas otsused selle kohta, kes peaks saama erivajadustega inimestele mõeldud haridust, võivad kinnistada haridusalase diskrimineerimise sissejuurdunud vorme ⁽¹²⁾.

3.2.2.11 Komitee leiab, et hariduse valdkonnas on järjekindlus diskrimineerimisvastase kaitse osas eriti oluline, kuna selles valdkonnas langevad rassilise ja etnilise päritolu ning usutunnistuse või veendumuste alusel diskrimineerimine sageli kokku. Kui sellist piirangut nagu artikli 3 lõikes 3 ei ole rassilise võrdsuse direktiivis vaja, jääb selgusetuks, miks see on vajalik kõnealuse direktiivi ettepanekus.

3.2.2.12 Millised piirid liikmesriikide vastutusel hariduse valdkonnas ka oleksid, tuleks direktiivis selgelt sätestada, et kõiki selliseid ülesandeid tuleb täita diskrimineerimata.

3.2.2.13 Artikli 3 lõike 3 teine lause lubab erinevat kohtlemist juurdepääsul usutunnistusel või veendumustel põhinevatele haridusasutustele. Komitee leiab, et direktiiv peaks tagama, et sellised asutused ei saaks diskrimineerida ühelgi muul alusel.

3.3 Artikkel 4

3.3.1 Artiklis 4 käsitletakse puudega inimeste võrdset kohtlemist.

3.3.1.1 ÜRO puuetega inimeste konventsioon ⁽¹³⁾ sisaldab mitteamendavat kirjeldust selle kohta, keda puuetega inimeste mõiste hõlmab. ELi liikmesriigid peaksid seda kirjeldust arvestama riiklike õigusaktide koostamisel puudega inimeste võrdsete õiguste kaitsmiseks ja edendamiseks. Direktiivi ettepanekusse tuleks lisada sellealased juhised, samuti juhised selle kohta, mida tähendab mõiste diskrimineerimine puude alusel.

3.3.1.2 Komitee tervitab artikli 4 kahetist lähenemisviisi takistuste kõrvaldamisele juurdepääsul sotsiaalsele kaitsele, sotsiaaltoetustele, tervishoiule ja haridusele ning avalikkusele pakutavate kaupade ja teenuste, sealhulgas eluaseme ja transpordi kättesaadavusel ja pakkumisel; see on kooskõlas komitee

soovitusega ⁽¹⁴⁾. See hõlmab kohustust võtta ennetavaid meetmeid puudega inimeste juurdepääsuga seotud vajadustega arvestamiseks (artikli 4 lõike 1 punkt a) ning nõuet tagada mõistlikud abinõud, et garanteerida igal konkreetsel juhul mittediskrimineeriv juurdepääs (artikli 4 lõike 1 punkt b). Artikli 2 lõikes 5 käsitletakse mittevastavust artikli 4 lõike 1 punktile b diskrimineerimisena. Komitee soovitab direktiivis selgitada tõhusa mittediskrimineeriva juurdepääsu mõistet.

3.3.1.3 Komitee tunneb muret kolme piirangu üle artikli 4 lõike 1 punktis a sätestatud ennetavate meetmete võtmise kohustuse suhtes, nimelt selle üle, et juurdepääsuga seotud vajadustega arvestamiseks võetud meetmed ei tohi

- a) osutada ebaproportsionaalselt suureks koormaks,
- b) nõuda kõnealus(t)e sotsiaalkaitse, sotsiaaltoetuste, tervishoiu, hariduse ning kaupade ja teenuste põhjalikku muutmist ega
- c) nõuda neile alternatiivide pakkumist.

3.3.1.4 Punktides b ja c esitatud piirangud on ebatäpsed ning võivad säilitada põhjendamatu diskrimineerimist. Näiteks võib tervishoiuteenuse osutaja, kes pakub tervishoiuteenuseid ainult puudeta inimestele, keelduda punkti b alusel oma teenust muutmast. Samuti võib kohalik omavalitsus, mis pakub praegu kohalikele haiglale bussiteenust, ent ei suuda mahutada ratastoolis inimesi, keelduda punkti c alusel pakkumast alternatiivset transpordivahendit. Komitee arvates piisab nõudest, et ennetavad meetmed oleksid mõistlikud, mida praegu artikli 4 lõike 1 punktis a ei nõuta, ning tingimuse seadmisest kõnealuses punktis esitatud kohustusele, et sellised meetmed ei tohi osutada ebaproportsionaalselt suureks koormaks.

3.3.1.5 Artikli 4 lõikega 2 antaks siduv õiguslik alus konkreetsetele teguritele, mida tuleb arvesse võtta otsustamisel, kas artikli 4 lõike 1 punktides a ja b sätestatud meetmed osutuksid ebaproportsionaalselt suureks koormaks. Põhjenduses 19 määratakse organisatsiooni suurust, ressursse ja iseloomu teguritena, mida tuleks arvesse võtta selle hindamisel, kas koorem osutub ebaproportsionaalselt suureks. Direktiivis 2000/78/EÜ nimetati sarnaseid tegureid põhjenduses 21. Artikli 4 lõikes 2 nimetatakse täiendavalt kahte tegurit: kaupade ja teenuste elutsükli ning puudega inimeste paremast juurdepääsust tuleneda võivat kasu. Komitee leiab, et kuna mõlemad täiendavad tegurid peaksid kuuluma igasuguse proportsionaalsuse hinnangu juurde, on nad ebavajalikud ning võivad heidutada sotsiaalkaitse, sotsiaalsete toetuste, tervishoiu ja hariduse, kaupade ja teenuste, eluaseme ja transpordi teenuste pakkujaid aktsepteerimast vajadust võtta meetmeid puuetega inimestele tõhusa juurdepääsu tagamiseks.

⁽¹²⁾ Suurkoja 13. novembri 2007. aasta otsus (nr 57325/00).

⁽¹³⁾ Artikkel 1.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2008. aasta arvamuse „Diskrimineerimisvastaste meetmete laiendamine väljapoole tööhõive valdkonda ning vajadus ühtse ulatusliku diskrimineerimisvastase direktiivi järele”, punkt 8.10.2.

3.3.1.6 Artikli 15 lõikes 2 lubatakse liikmesriikidel tõhusa juurdepääsu tagamise kohustuse täiel määral kohaldamine kuni neljaks aastaks edasi lükata. Komitee loodaks näha, et kõik liikmesriigid liiguvad selle poole, et tagada puuetega inimestele võimalikult kiiresti hea juurdepääs. Sellegipoolest ei vaidle komitee vastu, et liikmesriikidel tuleks lubada viivitada artikli 4 lõike 1 punktis a sätestatud ennetavate meetmete võtmise kohustuse kohaldamisega – küll aga ainult kindlaksmääratud aja vältel. On siiski oluline, et direktiivis sätestataks selgelt, et artikli 4 lõike 1 punktis b sätestatud konkreetse puudega inimese jaoks sobivate ümberkorralduste tegemise kohustuse täitmisel ei tohiks lubada viivitusi, mis ületavad ülevõtmise tähtaja.

3.4 Artikkel 12

3.4.1 Komitee tervitab liikmesriikidele esitatud nõuet määrata üks või mitu asutust, mis edendaksid võrdset kohtlemist olenemata usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest ning mille pädevused oleksid samasugused kui sarnastel asutustel, mis on sätestatud rassilise võrdõiguslikkuse ning kaupade ja teenuste võrdse kättesaadavuse direktiivis. Komitee tervitab ka preambulis esitatud selget seisukohta, ⁽¹⁵⁾ et sellised asutused peaksid tegutsema viisil, mis on kooskõlas ÜRO Pariisi põhimõtetega, mille eesmärk on eelkõige tagada inimõigustega tegelevate riiklike institutsioonide sõltumatus. Nagu komitee on juba märkinud, peaksid kõnealused asutused regulaarselt hindama diskrimineerimisvastase poliitika tulemusi ⁽¹⁶⁾. Kõnealused asutused peaksid osalema regulaarselt sisukas dialoogis organisatsioonidega, mis esindavad inimesi, keda ohustab diskrimineerimine kõikidel direktiivi ettepanekus esitatud alustel.

3.4.2 Artiklis 12 esitatud ettepanek jätab aga tühimiku, kuna ikkagi puudub nõue määrata asutus või asutused, et edendada võrdset kohtlemist töö- ja kutseelus olenemata eelnimetatud asjaoludest, sest tööhõive raamdirektiivis (2000/78/EÜ) ei nõuta võrdõiguslikkusega tegeleva spetsialiseerunud asutuse olemasolu. Rassilise võrdõiguslikkuse direktiiviga loodud asutuste pädevusse peab kuuluma võrdne kohtlemine olenemata rassist või etnilisest päritolust nii tööhõive valdkonnas kui ka väljaspool seda. Kaupade ja teenuste võrdse kättesaadavuse direktiivi ning uuestisõnastatud võrdse kohtlemise direktiiviga (2006/54/EÜ) loodud

asutuste pädevusse peaks kuuluma naiste ja meeste võrdne kohtlemine nii tööhõive valdkonnas kui ka väljaspool seda.

3.4.3 Seetõttu soovib komitee lisada direktiivi ettepaneku preambulis veel üks põhjendus, millega ergutatakse liikmesriike andma artiklis 12 määratletud asutustele samaväärsed pädevused edendada võrdset kohtlemist olenemata usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest orientatsioonist, nagu on sätestatud tööhõive raamdirektiivis.

4. Mitmekordne diskrimineerimine

4.1 Hiljutises omaalgatuslikus arvamuses viitas komitee tõenditele mitmekordse diskrimineerimise ehk mitmel artikli 13 reguleerimisalasse kuuluval alusel diskrimineerimise sagedase esinemise kohta. Komitee soovib, et uues direktiivis tuleks kindlata, et võrdse kohtlemise põhimõte hõlmab kaitset mitmekordse diskrimineerimise eest, nii et see jõustataks ELi ja riiklike õigusaktide alusel.

4.2 Direktiivi ettepanekus tunnistatakse, ⁽¹⁷⁾ et naised kannatavad tihti mitmekordse diskrimineerimise all, kuid ei käsitleta mitmekordset diskrimineerimist teistel alustel. Komitee soovib mitmekordse diskrimineerimise täieliku tunnistamise suunas liikumiseks kaht viisi.

- a) Direktiivi ettepanekusse tuleks lisada täiendav põhjendus, mis innustaks liikmesriike tagama kohtumenetlused mitmekordse diskrimineerimise juhtudega tegelemiseks ning eelkõige täpsustaks, et riiklikud kohtumenetlused peavad võimaldama kaebuse esitajal esitada mitmekordse diskrimineerimise kõik aspektid ühesainsas kohtunõudes.
- b) Komisjon peaks koostama soovitusel, milles sõnastatakse vajadus võtta mitmekordset diskrimineerimist arvesse riiklike õigusaktide koostamisel ja rakendamisel; soovitus ei oleks küll liikmesriikide jaoks siduv, kuid riiklikud kohtud peaksid seda arvesse võtma.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Põhjendus 28.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2008. aasta aramus „Diskrimineerimisvastaste meetmete laiendamine väljapoole tööhõive valdkonda ning vajadus ühtse ulatusliku diskrimineerimisvastase direktiivi järele”, punkt 8.10.8.

⁽¹⁷⁾ Põhjendus 13.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

450. ISTUNGJÄRGUL 14.–15 JAANUARIL 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb mootorsõidukite üldise ohutusega seotud tüübikinnituse nõudeid”

KOM(2008) 316 lõplik – 2008/0100 (COD)

(2009/C 182/05)

Raportöör: **Virgilio RANOCCHIARI**

9. juunil 2008 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb mootorsõidukite üldise ohutusega seotud tüübikinnituse nõudeid”

KOM(2008) 316 lõplik – 2008/0100 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 6. jaanuaril 2009. aastal. Raportöör oli Virgilio RANOCCHIARI.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009. aastal (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 173, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alati toetanud kõiki õigusaktide lihtsustamise algatusi, eriti selliste tundlike küsimuste kohta nagu ohutus ja keskkond. Seda silmas pidades saab ta Euroopa Komisjoni algatust üksnes heaks kiita, kuna komisjon soovib määruse ettepanekuga saavutada kolm olulist eesmärki, reguleerides mootorsõidukite ja rehvide tüübikinnitust.

1.2 Komisjoni lähenemine, mis seisneb üle 150 olemasoleva direktiivi kehtetuks tunnistamises, asendades need kavandatud määrusega, tundub esmapilgul väga huvitav ning soovitava lihtsustamisega täielikus kooskõlas. Siiski tekib selle variandi puhul oht, et kui seda ei kavandata korralikult, siis tekitab see juurde uusi menetlusi, mis ei ole alati kooskõlas olemasolevate

menetlustega, suurendades seega liikmesriikide ettevõtete ja ametiasutuste raskusi ja koormat.

1.3 Eriti tunneb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee huvi, kuidas ettepanek seostub hiljutise raamdirektiiviga Euroopa tüübikinnituse kohta (2007/46/EÜ) ning praegu koostatavate ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UN-ECE) eeskirjadega, mille juurde käesolev arvamus allpool pikemalt tagasi pöördub.

1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab tegelikult, et tüübikinnitusprotsessi ja menetluste lihtsustamine, mida komisjon soovib ühtlustatud nõuete kehtestamise abil saavutada, on võimalik nii, et UN-ECE olemasolevad ja tulevased eeskirjad lisatakse järk-järgult eespool viidatud Euroopa tüübikinnituse direktiivi IV lisasse, kohandades neid nõudeid tehnika arenguga.

1.5 Mis puutub kõrgetasemelisse ohutustehnoloogiasse, siis arvestades, et igasuguse ohutustehnoloogia kohta ei leidu samal määral sobivaid tehnospetsifikaate, peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee eelistatavaks, et nende kohta esitataks eraldi ettepanekud, arvestades hetkeseisu pädevates Genfi UN-ECE tehnilistes rühmades.

1.6 Rehvide nõuetega seoses peab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastuvõetavaks selle tööstussektori ettepanekut, mis järgib komisjoni ettepaneku ajakava, kuid lihtsustab ettepanekut, nähes viie kavandatud voo asemel ette kaht.

1.7 Siiamaani väljendatud kahtluste valguses tervitas komitee Euroopa Parlamendi algatust vaadelda seda küsimust uuesti pärast seda, kui Euroopa Komisjoni oli koostanud oma uuringu. Kuid teise uuringu tulemused ei e pakkunud oodatud selgitusi.

1.8 Seetõttu kardab komitee, et kuna eri pakutud lahenduste puhul ei ole koostatud kulutasuvuse asjakohast analüüsi, siis võivad tööstusele ja seega ka tarbijatele põhjustatavad märkimisväärsed lisakulud veelgi aeglustada Euroopa autopargi uuenemist, millele juba avaldab mõju käimasolev majanduskriis.

1.9 Lõpuks soovitab komitee, et liikmesriikide tüübikinnitust kontrollivad ametiasutused pööraks nüüd erilist tähelepanu nende sõidukite ja eelkõige rehvide ohutusnõuetele, mis imporditakse Euroopasse pärast seda, kui arutlusel olev määrus vastu võetakse.

2. Sissejuhatus

2.1 Hoolimata viimase kümne aastaga saavutatud märkimisväärselt edust on sõidukite ohutus ja keskkonnakaitse jätkuvalt õigustatult kogu Euroopa Liidu tähelepanu keskmes. Ärevust tekitavad endiselt kesised tulemused transpordist tuleneva reostuse, eriti süsinikdioksiidi vähendamise alal, ja liiklusõnnetuste ohvrite hulk. Igal aastal hukub 27 liikmesriigis liiklusõnnetustes üle 44 000 ja saab vigastada üle 1,7 miljoni inimese (1).

2.2 Ühenduse tüübikinnituse õigusaktides on kehtestatud täpsed reeglid mootorsõidukite ehituse kohta. Reeglite eesmärk on ühest küljest tagada sõitjate ja kõigi liiklejate võimalikult suur ohutus ning teisest küljest säilitada keskkonnakaitse. Praegu reguleeritakse tüübikinnitust umbes 60 põhidirektiivis, millest 50-s käsitletakse ohutust ja kümnekonnas keskkonda; neile lisandub sadakond muutmisdirektiivi.

2.3 Autosektoris võimaldab pidev teadus- ja arendustöö anda praegu rohkem ja paremaid vastuseid kahele eespool viidatud

(1) Allikas: CARE (Community Road Accident Database: ühenduse liiklusõnnetuste andmebaas); andmebaas, kuhu kogutakse ja koondatakse liikmesriikide esitatud andmed liiklusõnnetuste kohta.

nõudele, millele peavad vastama uued ja vähemalt osaliselt ka juba kasutusel olevad sõidukitüübid, kuna uue tehnoloogia eesmärk on vähendada õnnetuste hulka ja reostust.

2.4 CARS 21 aruande soovitude (2) kohaselt tuleb isegi nendele probleemidele läheneda integreeritult, et saavutada eesmarke, mis, nagu Euroopa Komisjoni asepresident Günter Verheugen määruse ettepanekut esitades meenutas, on kasulikud nii kodanikele, keskkonnale kui ka tööstusele. Euroopa Liidu ohutus- ja keskkonnakaitse-eesmärkide saavutamiseks tuleb uute sõidukite ehitamist korraldavaid määrusi pidevalt ajakohastada. Samas on vajalik piirata tööstusel lasuvat regulatiivset koormust ja lihtsustada olemasolevaid õigusakte nii palju kui võimalik. Eespool viidatud dokument CARS 21 soovitas selleks kasutada ka UN-ECE olemasolevaid eeskirju (3).

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Käsitleva määruse ettepaneku eesmärk on muuta sõidukite tüübikinnitust reguleerivaid õigusakte kolmes valdkonnas: **lihtsustamine, kõrge tasemega ohutustehnoloogia ja rehvinõuded**.

Täpsemalt on määruse ettepanekus ette nähtud:

3.1.1 Sõidukite ja nende osade ohutusega seotud tüübikinnituse suhtes kohaldatavate praeguste õigusaktide muutmine

Komisjon näeb ette tunnistada kehtetuks üle 150 olemasoleva direktiivi, asendades need nõukogu ja parlamendi üheainsa määrusega, mida saab ELis vahetult kohaldada.

3.1.2 Järgmiste ohutusnõuete kehtestamine

— Alates 2012. aastast muutub kohustuslikuks **elektrooniliste stabiilsuskontrolli-süsteemide** (Electronic Stability Control – ESC) paigaldamine uutele sõiduauto- ja tarbesõidukitüüpidele. 2014. aastaks peavad nendega olema varustatud kõik uued sõidukid. Elektroonilised stabiilsuskontrollisüsteemid mõjuvad sõiduki pidurdus- ja jõusüsteemidele, aidates juhil sõiduki üle kriitilistes olukordades (näiteks maantee halva seisukorra või liiga suure kiiruse tõttu kurvis) kontrolli säilitada.

— Alates 2013. aastast muutub kohustuslikuks selliste **kõrge tasemega hädapidurdussüsteemide** (Advanced Emergency Braking Systems – AEBs) paigaldamine andureid kasutavatele suurtele sõidukitele, mis hoiatavad juhti, kui tema sõiduk on tema ees sõitvale sõidukile liiga lähedal, ning käivitavad teatud olukordades hädapiduri, et kokkupõrget vältida või

(2) KOM(2007)22 lõplik, 7. veebruar 2007 – „21. sajandi konkurentsivõimelise mootorsõidukitööstuse reguleeriv raamistik”.

(3) ÜRO Genfi Euroopa Majanduskomisjon., mis toetab 56 liikmesriigi koostööd ja lõimumist ühiste standardite ja õigusnormide loomise teel, sh mootorsõidukite tüübikinnituse valdkonnas.

selle raskust vähendada. Alates 2015. aastast varustatakse sellega kõik uued sõidukid.

- Alates 2013. aastast muutub kohustuslikuks **sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatussüsteemide** (Lane Departure Warning Systems – LDWS) paigaldamine suurtele sõidukitele; süsteemiga hoiatatakse juhti, kui tema sõiduk ähvardab sõidurajalt tahtmatult kõrvale kalduda, mille põhjus on enamasti juhi tähelepanu hajumine. Alates 2015. aastast varustatakse sellega kõik uued sõidukid (4).

3.1.3 Uued rehvinõuded (5)

- Alates 2012. aastast peavad sõidukid olema varustatud **väikese veeretakistusjõuga rehvidega** (Low Rolling Resistance Tyres – LRR), mis vähendavad kütusekulu ja rehvi pöörlemisega (peamiselt rataste, rehvide ja tee deformeermise tõttu) kaasnevat liikumistakistust.
- Alates 2012. aastast peavad sõidukid olema varustatud **rehvirõhu seiresüsteemidega** (Tyre Pressure Monitoring Systems – TPMS), millega teavitatakse juhti, kui üks rehvidest töötab optimaalsest rõhust märkimisväärselt madalamal rõhul.
- **Veeremismüra vähendamine** – määruse ettepaneku I lisa järgi
- **Märghaardumine** – määruse ettepaneku I lisa järgi.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku kehtestada mootorsõidukite ehitusele ühtlustatud eeskirjad, et tagada

- (4) Meeldetuletuseks ohutusnõuete jõustumiseks ette nähtud kuupäevad:
- elektroonilised stabiilsuskontrollisüsteemid: uute sõidukitüüpide tüübikinnituseks 29.10.2012 ja kõigi esmaselt registreeritavate sõidukite jaoks 29.10.2014;
  - kõrge tasemega hädapidurdussüsteemid: uute sõidukitüüpide tüübikinnituseks 29.10.2013 ja kõigi esmaselt registreeritavate sõidukite jaoks 29.10.2015;
  - sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatussüsteemid: uute sõidukitüüpide tüübikinnituseks 29.10.2013 ja kõigi esmaselt registreeritavate sõidukite jaoks 29.10.2015.

(5) Selguse huvides meenutame siin rehvinõuete jõustumiseks Euroopa Komisjoni määratud tähtaegu:

- 2012: tüübikinnitus märghaardumise suhtes ainult C1-klassi rehvide puhul; tüübikinnitus veeretakistusjõu ja veeremismüra suhtes C1-, C2- ja C3-klassi rehvide puhul (1. faas);
- 2014: esmaselt registreeritakse C1-klassi rehve ainult siis, kui need vastavad märghaardumise nõuetele, ning C1- ja C2-kehve ainult siis, kui need vastavad veeretakistusjõu nõuetele (1. faas);
- 2016: kõigi uute C1-, C2- ja C3-klassi rehvidele uue tüübikinnituse andmine, kui need vastavad veeretakistusjõu nõuetele (2. faas); siseturul tohib C1-, C2- ja C3-klassi rehve registreerida ja turustada siis, kui need vastavad veeremismüra nõuetele;
- 2018: tohib siseturul registreerida ja turustada ainult veeretakistusjõu nõuetele vastavaid C1- ja C2-klassi rehve (2. faas);
- 2020: tohib siseturul registreerida ja turustada ainult veeretakistusjõu nõuetele vastavaid C3-klassi rehve (2. faas).

siseturu tõrgeteta toimimine ning ohutuse ja keskkonnakaitse kõrge tase.

4.2 Komitee leiab, et pärast kehtetuks kuulutatavate direktiivide ja kehtetuks kuulutamise kaasmõjude tähelepanelikku uurimist, võiks kõnealune määruse ettepanek olla suurepärase vahend, et ühest küljest suurendada aktiivset ja passiivset ohutust, mis vähendab liiklusõnnetuste arvu, ning teisest küljest näha ette meetmed, millega on võimalik vähendada süsinikdioksiidiheiteid.

4.3 Komitee tunnustab, et eelistatav võimalus pakub maksimaalset lihtsustamist, millest saaksid kasu eelkõige riiklikud ametiasutused ja tööstus. Siiski on komitee seisukohal, et õigusaktide lihtsustamisel ei saa rahulduda sellega, et praegu kehtivad menetlused koondataks ühte ohutust käsitlevasse raammäärusesse. Lisaks märgib komitee, et arvesse tuleb võtta uue Euroopa tüübikinnitust käsitleva raamdirektiivi (direktiiv 2007/46/EÜ) rakendamise tagajärgi, (6) et tagada järjepidevus ja vältida seda, et uued menetlused kordaksid vanu või tekitaksid ametiasutustele või tootjatele lisakulusid, selle asemel et kulud piirata.

4.4 Komitee kiidab heaks komisjoni põhimõtte, mille kohaselt tuleb sõidukite tüübikinnitusega seotud uute konkreetsete kohustuste kehtestamisel arvestada nende nõuete teostatavust. Üldiselt tuleks nõudeid kohaldada esialgu üksnes uute sõidukitüüpide suhtes. Olemasolevad sõidukitüübid saavad nõuetele kooskõlla jõudmiseks teatava lisaaja.

4.5 Rehvidele esitatavate nõuete osas ei tohi unustada, et rehvid on ainsad sõiduki ja tee vahelised ühenduspunktid ning nende ohutusnäitajatele tuleb anda kõigi muude eesmärkidega võrreldes eesõigus. Sellest tulenevalt leiab komitee, et:

- on vaja tagada, et keskkonnamõju kavandatav parandamine ei kahjustaks sama olulisi nõudeid, mis puudutavad sõitjate ja kodanike ohutust;
- tuleb kasutada integreeritud lähenemisviisi, halvendamata rehvide üldnäitajaid (veeretakistusjõud, märghaardumine jne) üksnes müra vähendamise eesmärgil, kuigi ka see on oluline.

4.6 Lisaks avaldab komitee kahtlust komisjoni korraldatud mõjuhindangu suhtes ning tervitas Euroopa Parlamendi valikut koostada veel üks sõltumatu uuring. Tegelikult leiab komitee, et mõjuhindangus kasutatud andmed võisid selle järeldusi moonutada.

(6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/46/EÜ, 5. september 2007, millega kehtestatakse raamistik mootorsõidukite ja nende haagiste ning selliste sõidukite jaoks mõeldud süsteemide, osade ja eraldi seadmetike kinnituse kohta.

4.7 Komitee kahetseb siiski, et Euroopa Parlamendi tellitud ja 2008. aasta novembri lõpus avaldatud uuringus ⁽⁷⁾ ei vastata küsimustele ja ei hajutata komitee kahtlusi nii halduslike ja tehniliste aspektide ega ka komisjoni pakutud täpsema kulutasuvuse analüüsi osas.

4.7.1 Kõnealusel uuringus keskenduti ainult rehvidele ja rehvirõhu seiresüsteemidele, kinnitades, et rehvirõhu seiresüsteemide puhul eelistatakse vaieldamatult otsest, kuid kallimat süsteemi, mitte kaudset süsteemi (millest räägitakse pikemalt edaspidi), samas kui ei lisata midagi uut teiste arenenud ohutussüsteemide ega pakutud lihtsustamise mõju kohta.

4.8 Selles olukorras tundub komiteele, et eeldatavaid suuremaid kulusid tööstuse ja seega ka tarbijate jaoks määruse rakendamisel praegusel kujul ei kompenseerita asjakohaselt tõestatud eelistega. Seetõttu on oht, et juba praegu majanduskriisi mõjude all kannatava autopargi (mis on keskmiselt vanem kui kaheksa aastat) uuemine aeglustub veelgi.

4.9 Lisaks märgib komitee, et suurepärase ohutustasemega Euroopa tööstuse konkurentsivõime tagamiseks on vaja määrust, mis kokkuvõttes ei moonutaks konkurentsi ühenduseväliste tootjate kasuks, kelle kulud on väiksemad, kuid kelle ohutustasemed on sageli ka selgelt madalamad. See tähendab, et tuleb tagada, et importsõidukid ja eelkõige importrehvid vastaksid kõigile määruse kehtestatud kriteeriumidele.

4.10 Samuti leiab komitee, et on vaja tõsiselt hinnata määruse mõju rehvitööstusele kui tervikule. Esialgne analüüs näitab, et see võib seada ohtu väikeste ja keskmise suurusega jaemüügisektori ettevõtete tegevuse majandusliku elujõulisuse. Varude ülejäägid, mis tõenäoliselt tekiks, kui need meetmed jõustuvad komisjoni soovitatud tähtaja jooksul, võib turustusahela raskesse olukorda panna. Ei tundu tõenäoline, et enamik selle sektori ettevõtteid, kellest suurem osa on väikefirmad ja kes ei suuda rahvusvahelisel turul tegutseda, oleksid suutelised vahel lausa märkimisväärse suurusega varud läbi müüma.

4.11 Isegi kui kõnealusel valdkond ei kuulu ühenduse ainupädevusse, jagab komitee komisjoni seisukohta, kuna komisjon piüüab põhjendatult vältida kaubandustõkete tekkimist ühtsel turul ja on teadlik sellest, et määruse ettepanekul on piiriülene mõju; komitee on arvamisel, et määruse eesmärke ei ole võimalik saavutada üksnes liikmesriikide algatusel, kuna vaja on siduvat Euroopa tasandil võetud meetmeid.

⁽⁷⁾ Tüübikinnituse nõuded sõidukite üldiseks ohutuseks (IP/A/IMCO/ST/2008-18).

4.12 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee saab üksnes toetada ettepanekut, mille kohaselt on liikmesriikide ülesanne kehtestada määruse rikkumise korral kohaldatavad karistused ning tagada, et karistused oleksid tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

4.13 Lisaks hindab komitee, et õigusvahendiks on valitud määrus, kuna see tagab kõikides liikmesriikides kindlad rakendustah-tajad ja -meetodid, mis on väga tehnilise eeskirja puhul eriti oluline. Peale selle võimaldab asjaolu, et sealjuures otsustati mitmetasandilise lähenemise (*split approach*) kasuks, kehtestada kaotsustamismenetluse alusel antavas määruses põhisätted, jättes tehnilisemate aspektide täpsustamise teise määruse hooleks, mis võetakse vastu komiteemenetlusega.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Kuigi komitee toetab kõiki õigusnormide lihtsustamise eesmärgiga algatusi, kahtleb ta, nagu eespool mainitud, selle saavutamise meetodites. Tegelikult leiab komitee, et tegemist peab olema tõepoolest lihtsustamisega; käesolev määrus ei tohi olla varasemate õigusaktide kogumik ning igal juhul tuleb hoiduda ser-timisasutustele lisakoormuse tekitamisest.

5.2 Eriti leiab komitee aga, et tüübikinnitusprotsessi ja menetluste lihtsustamine, mida komisjon ühtlustatud nõuete abil taotleb, tuleb saavutada nii, et UN-ECE olemasolevad ja tulevased eeskirjad lisatakse eespool viidatud Euroopa tüübikinnituse direktiivi IV lisasse ⁽⁸⁾ järk-järgult (eriti kui eeskirjade sätted on range-mad ning kui toote kohandamiseks on vaja teatavat ülemineku-aega (*lead time*) ⁽⁹⁾ ning olema kooskõlas vajadusega neid sätteid tehnika arenguga kohandada.

5.2.1 Neid tegevussuundi ei käsitleta määruse mõju hinnangus antud võimaluse (c) („Asendada kõik olemasolevad direktiivid ka-vandatud määrusega”), vaid võimaluse (b) raames, mis soovitab „vaadata iga direktiivi läbi, kui seda tuleb muuta, ning otsustada, kas selle asendamine on asjakohane”. Lisaks ei tundu selgitus, mis õigustab mõjude hinnangus esitatud võimaluse (c) valimist, ole-vat piisavalt põhjendatud („see on praeguse korra lihtsustamiseks kõige kiirem viis ning on kooskõlas CARS 21 aruande soovitus-tega”) ega arvesta vajalikul määral teisi CARS 21 olulisi aspekte, nagu säästvus, seos UN-ECEga ning vajadus tagada piisav üle-mineku-aeg sellele tööstusele, kellele õigusakt on adresseeritud.

5.2.2 Kui otsustatakse võimaluse (c) kasuks, oleks kõnealusel määrus tõhus olukorras, kus puudub samaväärne UN-ECE mää-rus või kui UN-ECE määrus ei sisalda teatavaid vajalikke paigal-damisnõudeid, nt rehvide kohta.

⁽⁸⁾ Direktiiv 2007/46/EÜ – IV lisa: „Sõiduki EÜ tüübikinnituse nõuete loetelu”.

⁽⁹⁾ Aeg, mis on tööstusele vajalik selleks, et täita ükskõik millist uut nõudmist, millega kaasneb toote struktuuri muutmine.

5.3 Vastasel korral leiab komitee, et määruse tõeliselt tõhusaks muutmise huvides võib kaaluda järgmist kompromissi: selleks tuleks määrata jõustumiskuupäev ja vältida seega probleeme, mida kavandatud määrus praegu tekitab, kõrvaldades ohu, et UN-ECE kehtestaks eeskirju, mis on vastuolus kehtetuks kuulutatavate direktiivide sätetega (või jõustumiskuupäevadega).

5.4 Seetõttu on komitee haldusaspektides seisukohal ning teeb IV lisas nimetatud direktiivide uurimise põhjal ettepaneku, et olenemata määruse või selle osade jõustumisest peaks määrus ise tagama kehtetuks kuulutatavates direktiivides sätestatud kohaldamiskuupäevade järgimise, arvestades ühtlasi üleminekusätteid, mis on ette nähtud UN-ECE eeskirjades, millega need direktiivid asendatakse.

5.5 Lisaks arvab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et kõrge tasemega ohutustehnoloogiat ei peaks hõlmama mitte nn horisontaalse määrusega, vaid selle kohta tuleks teha eraldi ettepanekuid uute UN-ECE eeskirjade kehtestamiseks ja/või kehtivate eeskirjade muutmiseks, mis tuleks esitada ja mida tuleks arutada pädevates Genfi UN-ECE tehnilistes rühmades (GRB, GRRF, GRSP⁽¹⁰⁾), tingimusel et kavandatud ohutussüsteeme on võimalik tehniliselt õigesti hinnata. Samasugust menetlust tuleks kasutada komisjoni viidatud juhtudel, kui UN-ECE ei ole seoses ühenduse direktiivide nõuetega täpseid nõudeid ette näinud.

5.6 Kõrge tasemega liiklusohutussüsteemide kohta teatab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järgmist:

5.6.1 **Elektrooniliste stabiilsuskontrollisüsteemide** osas on Genfi eeskirju kohandatud ning M2-, N2-, M3- ja N3-kategooria sõidukite osas on kõik kavandatud⁽¹¹⁾. Komitee on arvamisel, et ajakava peab jääma samaks, mis tabelis 12.4.1, mida järgib UN-ECE eeskiri nr 13,⁽¹²⁾ kus on ette nähtud järkjärguline rakendamine alates 2009. aasta juulist kuni 2016. aasta juulini, olenevalt sõidukitüübist.

⁽¹⁰⁾ ÜRO Genfis asuva Euroopa Majanduskomisjoni töörühmad: pidurduse ja veeremise tegelev töörühm (GRRF); müraga tegelev töörühm (GRB); valgustuse ja valgussignaalseadmetega tegelev töörühm (GRE); üldiste ohutusnõuete töörühm (GRSG); reostuse ja erageetika töörühm (GRPE) ning passiivse ohutuse töörühm (GRSP).

⁽¹¹⁾ N-kategooria sõidukid on vähemalt nelja rattaga kaubaveosõidukid. Need on maksimummassi alusel jagatud kolme klassi: N1 < 3 500 kg; N2 < 12 000 kg; N3 > 12 000 kg. N1-kategooria on samuti massi alusel jagatud kolme alamklassi, milleks on NI, NII ja NIIL. M-kategooriasse kuuluvad seevastu vähemalt nelja rattaga reisijaveosõidukid. Need on istmete arvu ja maksimummassi alusel jagatud kolme klassi (M1, M2, M3): M1 < 9 istekohta; M2 > 9 istekohta ja < 5 000 kg; M3 > 9 istekohta ja > 5 000 kg. O-kategooriasse kuuluvad haagissõidukid.

⁽¹²⁾ UN-ECE eeskiri nr 13: „Raskeveokite pidurdus“.

5.6.2 **Kõrge tasemega hädapidurdussüsteemid:** tööstus saab kohustuslikud süsteemid välja arendada ainult siis, kui tema käsituses on selgelt määratletud tehnilised kirjeldused, mida kättesaadavate andmete kohaselt kõrge tasemega hädapidurdussüsteemide valdkonnas ei ole. Ei saa määrata sellise süsteemi rakendamiskuupäevi, mida ei ole tehniliselt määratletud. Juurutamisele peab eelnema asjakohane mõju hindamine, mis hõlmab nii korralikult hinnatud kulusid kui ka tulusid.

5.6.2.1 Määruse ettepaneku artiklis 3 antud kõrge tasemega hädapidurdusseadme määratlus on väga lai ning võib hõlmata ka süsteeme, mis ei ole veel piisavalt töökindlad. Need võivad omakorda veel väljaarenemata tehnoloogia tõttu ohtu põhjustada. Tingimata on vaja ette näha piisav uuringu- ja arendusfaas ning küllalt pikk üleminekuaj.

5.6.3 Kõrge tasemega hädapidurdussüsteeme puudutavate sätete kohaldamisala hõlmab M2-, M3-, N2- ja N3-kategooria sõidukiteid. Enamasti on väikesed N1-kategooria tarbesõidukid olemas ka kõrgemate kategooriate alla kuuluvates versioonides (N2, M2 ja M3), millest tuleneb vajadus mitmekesistada raskemate, kuid üsna väikese mahuga mudelite skaalat. Tundub mõistlik piirata kõrge tasemega hädapidurdussüsteeme puudutavate sätete kohaldamine üksnes raskeveokitega või äärmisel juhul sõidukitega, mille täismass on üle 7,5 tonni, ning uurida vajadust teha erandeid mõnele konkreetsele kategooriale, nt linnaliinibussid, prügiveoautod ja teised piiratud kiirusel liikuvad ühissõidukid.

5.6.4 **Sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatussüsteemid:** komitee arvates võib nende kohta teha samu tähelepanekuid nagu kõrge tasemega hädapidurdussüsteemide kohta:

- vajadus Genfi UN-ECE büroo määratletud tehniliste kirjelduste järele;
- eri sõidukikategooriate tehniline eristamine;
- kulude ja tulude vahekorra hindamine ja konkreetsetele kategooriatele erandi tegemise vajadus.

5.7 Kokkuvõttes leiab komitee, et oleks enneaegne muuta üldiseks **kõrge tasemega hädapidurdussüsteemide** ja **sõidurajalt kõrvalekaldumise hoiatussüsteemide** nõuded, mis praegu kehtivad ainult raskeveokitele. Nende süsteemide tegelike eeliste hindamiseks on tingimata vaja uurimis- ja katsetamisega. See pakuks kasulikke andmeid ka nende edaspidiseks laiendamiseks väikesõidukitele.

5.8 **Rehvirõhu seiresüsteemid:** arvestades, et nende süsteemide tehnilisi kirjeldusi uurib praegu GGRFi mitteametlik rühm,⁽¹³⁾ palub komitee, et Euroopa Komisjon ootaks enne otsustamist ära nende tööde tulemused (mis peaksid arvestama ka kolmandates riikides juba kehtivaid õigusnorme). Et sõidukite maksumust

⁽¹³⁾ Pidurduse ja veeremise töörühm.

tulevikus mitte täiendavalt suurendada, oleks soovitatav valida selline mõõdetundlikkus, mis võimaldaks rakendada ka kaudset süsteemi, millel on palju positiivseid omadusi, eelkõige, et süsteem toimib ka siis, kui rehvid välja vahetatakse. Nimelt otseses süsteemis on vaja iga rehvi külge paigaldada andur, mis tähendab, et rehvide vahetamisel tuleb vahetada ka andurid või monteerida andurid lahti, koguda kokku ja uuele rehvidele uuesti paigaldada. See ei ole mitte ainult kallis, vaid ka keeruline, kuna andureid ei ole väliselt näha ja neid on lihtne kahjustada.

5.9 Rehvidele esitatavate tehniliste nõuete osas märgib komitee järgmist:

- **Müra:** kavandatav veeremismüra vähendamise tase võib kaasa tuua sõidukite ja seega sõitjate ohutuse vähenemise, kuna juhul, kui kiirust tiheda liiklusega piirkondades ja/või teekatte parandamise ajal piiratakse, võib müra väheneda kolm või neli korda enam. Lisaks oleks näiteks C3-kategooria puhul raske saavutada 3dB suurust vähenemist, vähendamata rehvide haardumist. C3-kategooriale vastavad veorattarehvid, mis peavad olema varustatud tugeva turvisega, et saavutada libedal pinnal hea haardumine.
- **Veeretakistusjõud:** C1- ja C2-kategooria jaoks on tingimata vaja sätestada jõustumiskuupäevad, kuna C3-kategooria rehvide spetsiifika nõuab, et tehtaks uusi analüüse. Nende sätete rakendamisega võiks isegi viivitada, et oleks võimalik koostada uus mõju hindamine.
- **Märghaardumine:** komisjoni ettepanek kehtestada kohustuslikud sätted, mis põhinevad ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni eeskirjal nr 117 ⁽¹⁴⁾ tuleb praegusel kujul vastu võtta.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

5.10 Komitee rõhutab, et määruse ettepanek näeb ette muudatused iga kahe aasta tagant, mis ei vasta rehvitööstuse jaoks vajalikele üleminekutähtaegadele. See ei ole mingil juhul kooskõlas parema õigusloome eesmärgiga. Seetõttu toetab komitee tööstuse soovitus järgida ettepaneku ajakava, seda ühtlasi lihtsustades, nähes praegu kavandatud viie rakendamisvooru asemel ette kaks (2012–2016 ja 2016–2020). Nii oleks võimalik tüübikinnitusprotsessi, logistikat ja võimalikke varusid tõhusalt hallata.

5.11 Samuti tuleb veel selgitada, kuidas hakatakse kohtlema patenteeritud rehve. Seda tüüpi rehvide määratlus (eeskiri UN/ECE R109) viitab valmistamiskohale, mitte rehvide endale. On ilmne, et ettevõtetes, kus patenteeritakse oluliselt erinevaid rehve, tekib raskusi uutele nõuetele vastava rehvi tüübi määramisega. Komitee arvates tuleks see sektor määruse kohaldamisalast välja jätta, arvestades väga suuri kohaldamisraskusi ja neil ettevõtetel (enamasti väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted) lasuvaid märkimisväärseid kulusid, ent vaid eeldusel, et kõiki ohutusnõudeid täidetakse.

5.12 Viimaks palub komitee komisjonil kaaluda, kas ei oleks asjakohane võtta rehvidele esitatavate nõuete kohaldamisel aluseks tootmiskuupäev. Seda kuupäeva on müüjatel, tarbijatel ja liikmesriikide asutustel kerge tuvastada, kuna see tuleb kohustuslikus korras märkida kõigile Euroopa Liidus turustatavatele rehvidele. Just selle kuupäeva, mitte turule viimise ega ostmise kuupäeva abil tuleks tõendada, et rehvid vastavad uutele kehtivatele nõuetele.

⁽¹⁴⁾ UN-ECE eeskiri nr 177: rehvid seoses veeremismüra tasemega.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kõigepealt mõtle väikestele”. Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act””

KOM(2008) 394 lõplik

(2009/C 182/06)

Raportöör: **Henri MALOSSE**

Kaasraportöör: **Claudio CAPPELLINI**

25. juunil 2008 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kõigepealt mõtle väikestele”. Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act””

KOM(2008) 394 (lõplik)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsiooni arvamus võeti vastu 6. jaanuaril 2009. aastal. Raportöör oli Henri MALOSSE ja kaasraportöör Claudio CAPPELLINI.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamus. Poolt hääletas 112, vastu hääletas 10, erapooletuks jäi 9.

1. Kokkuvõte ja järeldused

1.1 Oma arvamustes INT/390 ja INT/394 ⁽¹⁾ avaldas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee juba toetust ambitsioonikale algatusele Euroopa „Small Business Act” (edaspidi SBA), mis oleks vastavuses selle majanduskasvu- ja tööhõivepotentsiaaliga, mida kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks 23 miljonit väikest ja keskmise suurusega ettevõtet ning ka kõik need ettevõtted, mida võidakas luua.

1.2 Hoolimata hea tahte avaldustest ja positiivsetest projektidest (nt Euroopa eraühingud ja hilinevad maksimine), leiab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et Euroopa Komisjoni projekt ei ole nimetatud väljakutse jaoks piisavalt kõrgel tasemel, eriti praeguste majandus- ja finantsraskuste kontekstis.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb seega ettepaneku kehtestada ambitsioonikas Euroopa SBA, mis sisaldaks eelkõige järgmist:

- siduvat õiguslikku vahendit põhimõtte „Kõigepealt mõtle väikestele” kohaldamiseks, et tagada maksimaalse siduvuse abil nende juhtimis põhimõtete tõhus ja konkreetne rakendamine nii ühenduse tasandil kui ka liikmesriikides ja regioonides;
- rakendusplaani koos täpse ajakava ja sobivate meetmetega Euroopa SBA konkreetsete ja ulatuslike sätete rakendamiseks;

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav arvamus teemal „Erinevad poliitilised meetmed lisaks asjakohasele rahastamisele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete majanduskasvu ja arengu edendamiseks” (ELT C 27, 3.2.2009, lk 7) ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav arvamus teemal „Rahvusvahelised riigihanked” (ELT C 224, 30.8.2008, lk 32).

- selgeid kohustusi halduskoormuse vähendamiseks, eriti põhimõtet, et kõiki haldusformaalsusi tuleb täita ainult ühel korral;

- Euroopa Komisjoni talituste ümberkorraldamist, et tagada VKEdele tõeline koostööpartner ja vahendid ettevõtete „euroopastumise” soodustamiseks;

- Euroopa vahendeid, mis oleksid stiimulid VKEde kapitaliseerimise, võrgustike loomise, investeringute ja VKEde elukestva õppe soodustamiseks;

- kõiki Euroopa poliitikavaldkondi hõlmavat ühtset poliitilist raamistikku, et VKEsid hakataks nägema reegli, mitte erandina;

- Euroopa SBA eesmärkide elluviimist riiklikul tasandil, sh seasandlikul tasandil;

- naasmist vahendusorganisatsioonide ja sotsiaalpartneritega alalise konsulteerimise praktika juurde.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidu eesistujariik Prantsusmaa palus, et Euroopa Liit kaaluks Euroopa SBA ideed, ning esitas näitena praegu USAs kehtiva väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid kaitsva seaduse „Small Business Act”. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mainis SBA ideed muide juba 2005. aastal ⁽²⁾ ning sellele on viidanud ka Euroopa Parlament.

⁽²⁾ Vt komitee arvamus CESE (raportöör Christine Faes – ELT C 256, 27.10.2007, lk 8).

2.2 Meeldetuletuseks tasub märkida, et USA SBAs tulenevad Ameerika VKEsid abistava ameti (Small Business Administration) asutamine ning meetmed eelkõige rahvusvahemuste, naiste ja noorte väikeettevõtete rajamiseks ja arendamiseks. USA SBA sisaldab ka meetmeid, millega tahetakse soodustada sealsete VKEde kaasamist Ameerika föderaalriigi ja selle eri valitsusasutuste korraldatavatesse riigihangetesse.

2.3 Hetkel, kus Euroopa Liit elab koos ülejäänud maailmaga läbi rasket finants- ja majanduskriisi, on ettevõtteid ja just eriti VKEde need, kes on ühtaegu kõige haavatavamad ning samas tööhõive ning majanduse taaskäivitumisvõime seisukohalt kõige olulisemad. Seega võiks läbivaadatud, oluliselt ambitsioonikam Euroopa SBA olla võtmeteguriks ELi uues pikaajalises strateegias investeringute, majanduskasvu ja tööhõive soodustamiseks.

2.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on hiljuti sellel teemal kaks korda sõna võtnud:

- eesistujariigi Sloveenia taotlusel koostatud ettevalmistav arvamus teemal „Erinevad poliitilised meetmed lisaks asjakohasele rahastamisele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete majanduskasvu ja arengu edendamiseks”, kus esitati ettepanekuid tõhusa Euroopa SBA kohta, mis ei jääks pelgalt järjekordseks poliitiliseks avalduseks ⁽³⁾.
- eesistujariigi Prantsusmaa taotlusel koostatud ettevalmistav arvamus rahvusvaheliste riigihangete teemal, kus viidati sõnaselgelt käimasolevatele läbirääkimistele, mis toimuvad Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankeid käsitleva kokkuleppe muutmise raames, ning tehti ettepanek töötada välja Euroopa SBA kehtestamise ambitsioonikas rakendusplaan ⁽⁴⁾.

2.5 Ent kuigi komitee rõõmustab SBAs sisalduvate positiivsete algatuste üle, ei kiida ta heaks komisjoni valitud vormi (tavaline teatis), mis ei too ei ajakava ega vahendite osas kaasa mingeid kohustusi ega ainsatki ettepanekut, mis tagaks põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” tõhusa rakendamise.

2.6 Sellega seoses avaldab komitee kahetsust, et puuduvad konkreetsete õiguslikud meetmed põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” süstemaatilise rakendamise tagamiseks õigusloomeprotsessis ja selle elluviimises. Komitee leiab, et meetme siduvus on eriti oluline, kuna tegemist on väikeettevõtteid toetavate

juhtimis- ja põhimõtete rakendamisega. Seega tuleks nimetatud põhimõtte konkreetset rakendamist ja selle tõlgendamist ELi ja liikmesriikide õigusaktide ja poliitika väljatöötamise eri etappides toetada sobiva õigusliku dokumendi või vahendiga.

2.7 Komitee väljendab sügavat kahetsust, et tema eespool nimetatud siduva rakendusplaaniga ettepanekut ei võetud töökava ja prioriteetide puhul arvesse – viimati nimetatud aga ei pea läbima õigusloomeprotsessi, kuna nad juba kuuluvad olemasolevate programmide alla või need võidakse vahehindamise raames programmidesse lisada. Samuti on suur hulk väljapakutud konkreetseid meetmeid juba koostamisel või ammu kavandatud. Silmapaistvad ja kasulikud ettepanekud, sh osatühi põhikiri, hilinevad maksimise direktiiv, vähendatud käibemaksusumäär või ka riigiabi käsitlev üldine grupierandi määrus, on sellele olukorrale küllaltki iseloomulikud.

2.8 SBAs tuleb selgelt eristada ühelt poolt väikesi kohaliku turuga pere- või käsitööettevõtteid, mis moodustavad väga suure enamuse VKEdest ja millest paljud ei soovi laieneda, sest tahavad oma ettevõtte üle kontrolli säilitada, ning teisalt suure potentsiaaliga keskmise suurusega või väikesed ettevõtteid, mida võib nimetada teerajajateks. Erilist tähelepanu tuleks pöörata struktuurilisele ebasoodsate oludega piirkondades, eriti saartel, mäestikualadel ja hõreda asutusega aladel asuvatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.

2.9 Antud kontekstis paluti Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel esitada oma arvamus komisjoni teatise kohta. Komitee korraldas koostöös Prantsusmaa kaubandusorganiga *Assemblée Permanente des Chambres de Métiers* 7. oktoobril 2008. aastal Pariisis arutelu, et oma vastust paremini ette valmistada.

3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 1. soovitus: siduv õiguslik vahend põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” kohaldamiseks

3.1 Euroopa SBA ei tohi jääda pelgalt järjekordseks poliitiliseks avalduseks; see peab saama väljenduse ka õigusakti kujul, mis muudaks selle kohaldamise kohustuslikuks.

3.2 Mis puutub põhimõttesse „kõigepealt mõtle väikestele”, jääb komitee kindlaks oma varasemale seisukohale (vt arvamus INT/390) ning nõuab, et loodaks siduv eeskiri, mille vorm (toimimisjuhend, institutsioonidevaheline kokkulepe, nõukogu otsus) tuleb veel kindlaks määrata, kuid mis hõlmaks nii Euroopa Parlamenti, komisjoni kui ka nõukogu. Institutsioonidevahelise kokkuleppe selline suund, mis põhineks samadel õiguslikel alustel nagu paremat õigusloomet käsitlev 2003. aasta kokkulepe, näib olevat huvitav võimalus, mida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võiks koos teiste suundadega kaaluda. Väga konkreetsetel lähenedes peaks see siduv õigusakt tagama, et:

3.2.1 **kõigi tasandite õigusaktide koostamisel võetaks arvesse konkreetseid olukordi ja eri kategooria VKEde erivajadusi;** Euroopa kõigi uute ettevõtjate õigusaktide teemal

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav arvamus teemal „Erinevad poliitilised meetmed lisaks asjakohasele rahastamisele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete majanduskasvu ja arengu edendamiseks” (ELT C 27, 3.2.2009, lk 7).

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav arvamus teemal „Rahvusvahelised riigihankeid” (ELT C 224, 30.8.2008, lk 32).

tuleb enne konsulteerida vahendusorganisatsioonide jasotsiaalpartneritega, jättes neile vastamiseks vähemalt 12 nädalat (mitte kaheksa, nagu pakkus välja Euroopa Komisjon);

3.2.2 ühtegi ettevõtlusalast õigusakti ei muudetak liiga sageli (kõige sagedamini kuue aasta tagant). Samuti tuleks teha ettepanek, et kui õigusaktidel võib olla piirav mõju, paigutatakse nende jõustumise kuupäev alati 1. jaanuarile, samas kui kõik kohustusi kergendavad või lihtsustavad õigusaktid võiksid jõustuda kohe ja mis tahes ajal;

3.2.3 iga tasandi õigusaktid järgiksid nelja aluspõhimõtet:

- kõigi uute õigusaktide puhul tuleks VKEdele avaldatava mõju hinnang muuta kohustuslikuks, ühtegi õigusakti ei tohiks olla võimalik vastu võtta ilma, et oleks hinnatud selle mõju asjaomase valdkonna ettevõtete eri kategooriatele,
- proportsionaalsuse põhimõte, mida kohaldataks süstemaatiliselt eri tüüpi ettevõtetele,
- põhimõte, et kõiki ettevõtetelt nõutavaid formaalsusi tuleks täita ainult ühel korral,
- kaitse- või ettevaatuspõhimõte, mis kaitseks kõigi täiendavate piiravate õigusaktide eest;

3.2.4 kehtestatakse kvantifitseeritud kohustus lihtsustada siseturul ettevõtete halduskoormust, lähtudes eesmärgist vähendada Euroopa õigusaktides sätestatud halduskoormust 2012. aastaks 25 % võrra.

4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 2. soovitus: täpne rakendusplaan koos tähtaegade, vahendite ja rahastamisega

4.1 Komitee soovib täpset rakendusplaani, milles on kirjeldatud prioriteete, konkreetseid meetmeid, rakendustähtaegu, elluviimise viise ja vajaduse korral rahastamist. Vaja on tagada, et kõik soovitatud meetmed oleksid rakendatud 2013. aastaks ning et meetmetega kaasneks järelevalve ja hindamine.

4.2 Mis puutub korralduslikesse aspektidesse ehk 92 meetme paketti, siis ehkki komitee toetab neid meetmeid ning loodab nende peatsele rakendamisele nii ühenduse tasandil kui ka liikmesriikides, meenutab komitee siiski, et käsitab meetmepaketti samuti kui nelja õiguslikku meetet juba algatatud või kavandatud meetmete elluviimise või laiendusena. Need meetmed ei arvesta piisavalt eri kategooria VKEde ootuste ja vajadustega ning komitee nõuab ambitsioonikamat plaani, mis vastaks väikeettevõtete tege-likule rollile ja ülemaailmsele majanduslikule olukorrale. Seega

teeb komitee komisjonile, nõukogule ja Euroopa Parlamendile ettepaneku luua tõeline VKEsid ja mikroettevõtteid toetav Euroopa projekt, mis ei põhineks ainult kiire kasvuga ettevõtete, vaid ka lähikaupluste, sotsiaalse ettevõtluse ja traditsiooniliste tegevusalade toetamisel, paremal juhtimisel, mis võimaldab paremat dialoogi ametiasutuste, majandus- ja sotsiaalpartnerite ja eri kategooria VKEde esindusorganisatsioonidega, ning nende VKEde kategooriate erinevate olude tulemuslikul arvestamisel.

4.3 Ühenduse tasandi meetmetest pooldab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee iseäranis järgmisi:

- **Euroopa eraühingute loomist käsitleva määruse eelnõu;** ⁽⁵⁾ selle algatuse pakkus Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee välja 2001. aastal ühes omaalgatuslikus arvamuses, et luua „euroettevõtted”, mis suudaksid ühtse turu kasvu võimalustest kasu saada ning vähendada eri liikmesriikides tütar-ettevõtete asutamisega seotud formaalsusi ja kulusid. Komitee soovib, et see eelnõu võetaks kiiresti vastu ning leitaks lahendus, mis ei moonutaks konkurentsi ega nõrgendaks mingil viisil sotsiaalseid õigusi;
- **hilinenud maksmist käsitleva direktiivi muudatuse eelnõu,** ⁽⁶⁾ mis peaks muutma rangemaks ametiasutustele esitavate nõudeid ja määratavaid karistusi, kui nad maksavad hiljem kui 30 päeva jooksul.

4.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib lisada ambitsioonikaid ja konkreetseid meetmeid, eriti järgmisi:

- **katsemeetmeid ehitussektori VKEde energiatõhususe parandamiseks,** kuna nende osatähtsus selles sektoris on suur (80 % ettevõtetest) ning nende potentsiaalne panus CO₂ heitkoguse vähendamise eesmärgi saavutamiseks on märkimisväärne (40 % heitest pärineb elamutest);
- **eri tegevusharude ja -valdkondadega sobivaid meetmeid ja etapiviisilise keskkonnajuhtimise järk-järgulisi protsesse** väikeettevõtete jaoks tagamaks, et keskkonna- ja energeetikaeesmärgid väikeettevõtjaid turult välja ei tõrjuks;
- **konkreetsid ELi meetmeid ettevõtete euroopastamise toetuseks** programmide kaudu, mis soodustaksid suhtlemist ja koostööd (vt kunagisi programme EUROPARTENARIAT ja INTERPRISE, mille Euroopa Komisjon 2000. aasta saabumisel kahjuks lõpetas);

⁽⁵⁾ KOM(2008) 394 lõplik.

⁽⁶⁾ Direktiiv 2000/EÜ/35 (EÜT L 200, 8.8.2000, lk 35). Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus: EÜT C 407, 28.12.1998, lk 50.

- **ettevõtete paremat kaasamist Euroopa koolitus- ja haridusmeetmetesse**, eriti uue ettevõtete ja haridusasutuste lähendamise programmi kaudu. Lisaks kordab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma taotlust tõhustada praktikantide ja kutseõppes osalevate noorte liikuvuse suurendamise programme;
- **hõlbustada ja toetada ettevõtete üleminekut**; komitee kinnitab taas ettevõtete omandi ülemineku tähtsust, eriti kui tegemist on linnas või maal asuvate väikeste tootmis- ja teenindusettevõtetega, mille kadumisel oleks märgatav negatiivne mõju. Eriti soovib ta toetada meetmeid müüjate ja ostjate kokkuviiamiseks, maksude ja kapitaliseerimisega seotud soodustusi ning avaliku ja erasektori koostööd;
- **arendada järjekindlamalt võrgustikku „Enterprise Europe network”, et teha sellest tõeline Euroopa teabe- ja koostöövõrgustik.**

4.5 Ülemaailmse majanduslangusega silmitsi seistes toetab komitee iseäranis Euroopa Investeeringuspanga ja Euroopa Investeeringufondi kaudu toetatavaid **tõhustatud finantsmehhanisme** lühiajalisele rahastamisele juurdepääsu hõlbustamiseks ja raskustes ettevõtete õigeaegseks toetamiseks. Selles mõttes tuleks praegusi algatusi ja Euroopa SBAs pakutavaid meetmeid praeguse majandusliku olukorra tõttu märkimisväärselt laiendada. Eelkõige tuleks lõpetada marginaalsed pilootprojektid ning teha tõsisemaid jõupingutusi kohalike rahastamisvõrgustike (riskikapital, „business angels”, vastastikune käendamine) loomiseks ja tugevdamiseks ning toetada fondide loomist üleeuroopaliste ja piiriüleste projektide edendamiseks.

4.6 Lisaks taotleb komitee, nagu ta märkis ka oma eelmises arvamuses 390/2008, et Euroopa SBA hõlmaks uusi algatusi, mis vastaksid nende vajadustele, mida organisatsioonid on väljendanud arvukatel ELi konverentsidel ning mida on väljendanud ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Euroopa Parlament:

- **integreerida VKEde mõõde kõigisse ühenduse poliitika- valdkondadesse**: komitee on rõhutanud, et väljaspool poliitilist arutelu valitseb õigusaktide väljatöötamisel liigagi sageli suurettevõtte mudel;
- **jätkata haldusmenetluse lihtsustamise poliitikat**, kuid tagada eelkõige täielik kooskõlastamine asjaomaste valdkondade vahendusorganisatsioonidega; komisjon peab tagama tihedama koostöö nimetatud organisatsioonide ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vahel selleks, et lihtsustamise tulemus ei oleks eesmärgile vastupidine. Komitee on jätkuvalt skeptiline selle suhtes, kas väikeettevõtete süstemaatiline vabastamine teatud õiguslike meetmete rakendamisest on põhjendatud ja tulemuslik; komitee eelistab õigusaktide kohaldamisel proportsionaalsust;
- **toetada vahendusorganisatsioonide toetatavat ja nõustavat tegevust**; komitee peab väga tähtsaks juhtimisküsimusi,

eriti seoses konsulteerimise ja järelevalvega. Ta avaldab kahtlust, et Euroopa Komisjon ei väärtusta rohkem vahendusorganisatsioonide rolli, mis on otsustav tegur, kui tahetakse pidada dialoogi miljonite ettevõtete, nende juhtide ja töötajatega. Komitee kinnitab taas, et need organisatsioonid on ühenduse poliitika edu jaoks keskse tähtsusega ning et neil on asendamatu roll ettevõtetele (eriti kõige väiksematele) teabe ja abi edastamisel;

- **luua ulatuslikum ja järjepidev innovatsioonipoliitika**, et toetada mitte ainult juba tunnustatud innovaatilisi ettevõtteid, vaid ka sellist käimasolevat innovatsiooni, mis toimub turuleviimise alal, madala ja keskmise tasemega tehnoloogia valdkonnas ja mittetehnoloogilist innovatsiooni, eriti väikeettevõtete puhul;
- **suurendada ühenduse programmide ligipääsetavust**, vähendades VKEde õiguslikke, finants- ja haldustõkkeid ning toetades vahendusorganisatsioonide pakutavaid rühmaprojekte. Komitee kordab oma taotlust, et komisjon algataks Euroopa ettevõtluse esindusorganisatsioonidega koostöö, eesmärgiga lihtsustada programmidele juurdepääsemise eeskirju ning täpsustada programmide väljatöötamise ja neis osalemise uusi tingimusi eri territoriaalsetel tasanditel. Mis puutub VKEde võimalustesse kasutada Euroopa rahastamist, siis tuleb juurdepääsumenetlused muuta võimalikult lihtsaks. Selles osas võiks esimese sammuna ühenduse eri programmid omavahel siduda (struktuurifondid, CIP, 7. teadusuuringute raamprogramm jne), kui on teada, et iga programmi puhul tuleb järgida eri menetlusi. Samuti võimaldaks raamdokumentide keele selgemaks muutmine enamikel VKEdele nimetatud programmide eri arendusvahendeid hõlpsamini kasutada. Lisaks on vaja ELi institutsioonide ja liikmesriikide institutsioonide kooskõlastatud tegevust menetluste lihtsustamiseks: nende ettevõtete jaoks, kes ei ole just haldusküsimuste spetsialistid, on halduskoormus jätkuvalt liiga suur.

4.7 Mis puutub avalikesse hangetesse, siis peaks iga liikmesriik

rajama nii riigihangetes kui ka ühenduse tasandi avalikes hange-tes osaleda soovivatele VKEdele mõeldud iga üksikjuhtumit arves-tava abistruktuuri. Tänu sellele abile saaksid VKEd teada, mida tuleb kandideerimiseks teha, nii muudetakse avalike hangete sõna-kasutus arusaadavamaks (VKEde kõrvalejäämine tuleneb osalt ka sellest, et kasutatavast terminoloogist ei saada aru).

5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 3. soovitus: konk-reetsed ettepanekud tegevuseks ELi tasandil

5.1 Et Euroopa SBA oleks tulemuslik, soovib komitee ühen-duse tasandil nähtavat ja ambitsioonikat poliitikat, mis praegu puudub. Eriti soovib ta:

- **anda ühele Euroopa Komisjoni volinikule täielik vastu-tus** Euroopa SBA rakendamise eest;
- **korraldada ümber talitused**, nii et väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel oleks, just nagu VKEde töörühma ajal, nähtav ja ligipääsetav poliitiline eestkõneleja, kes on pühen-dunud üksnes VKEdele ja nende huvide kaitsmisele ELi insti-tutsioonides, eriti otsustamisprotsessi raames;
- **rajada Euroopa SBA-komitee – halduskomitee**, kuhu kuu-luksid lisaks liikmesriikide esindajatele ka asjaomaste Euroo-pa esindusorganisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite esindajad. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib, et kõnealusele komiteele antaks ulatuslik pädevus SBA rakendamise kont-rollimiseks, tegevuskava järelevalveks ja liikmesriikide raken-datavate kavade kooskõlastamiseks. Samuti taotleb komitee, et SBA elluviimisel arvestataks järgmiste aspektidega:
- **komisjoni igas peadirektoraadis nimetatakse üks VKEde kontaktisik**, kelle ülesanne oleks jälgida, et pädeva peadirek-toraadi õiguslikes meetmetes ja selle juhitavates programmi-des arvestataks VKEde ja mikroettevõtete prioriteete ja ootusi;
- ettevõtluskultuur algatuse „**Kõigepealt mõtle väikestele**” konk-reetsel rakendamisel eeldab, et see toimub nii ühiskon-na kui ka institutsioonide tasandil. Selleks, et kehtestatud ees-kirjad vastaksid kasutajate enamusele, käesoleval juhul VKEde enamusele, on VKEde olukorra kohta vaja mõningaid tead-misi. Seepärast peaks Euroopa Komisjon julgustama liikmes-riike järgima eeskujuga, mida komisjon andis programmiga „Enterprise Experience Program”, mis võimaldab paljudel Euroopa ametnikel VKEde maailmaga tutvuda. Selline algatus peaks inspireerima eri liikmesriike või vähemalt neid, kes sel-liseid meetmeid veel ei rakenda.

6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 4. soovitus: konk-reetsed meetmed riiklikul tasandil

6.1 Liikmesriikide pädevusse kuuluvate valdkondade osas soo-vitab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et kõik liikmesriigid:

- **võtaksid riiklikul tasandil vastu seaduse**, millega muude-takse põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” siduvaks;
- koostaksid tihedas koostöös asjaomaste majanduslike ja ühis-kondlike sidusrühmadega **riikliku SBA kava**. Igal aastal esi-tatakse eraldi riiklike reformikavade aruanne, et tutvustada iga riikliku kava elluviimist. Iga-aastasel konverentsil saaks häid tava-sid ja edulugusid esile tõsta. Asjaomaste Euroopa organi-satsioonide ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsene kaasamine võimaldaks seda tegevust kinnistada;
- **toetaksid ühismeetmeid**, mis hõlbustaksid näiteks ettevõ-tete üleminekut (juriidilised ja maksuküsimused); pankrotiõi-gust, mis annaks ettevõtetele ja ettevõtjatele alati veel ühe võimaluse, ühtse teeninduspunkti süsteemi arendamist kogu ELis ja põhimõtet, et haldusformaalsusi tuleb täita ainult ühel korral;
- seaksid igas liikmesriigis eraldi ametisse **VKEde saadiku**, kel-le ülesanne oleks esiteks juhtida Euroopa SBA rakendamist asjaomases liikmesriigis ja teiseks hoolitseda selle eest, et ühenduse õigusakti rakendamiseks kehtestatud riigisisised õigusaktid oleksid kooskõlas aluspõhimõttega „kõigepealt mõtle väikestele”.

6.2 Riikide pädevusse kuuluvate tegevusvaldkondade osas soo-vitab komitee, et liikmesriigid tegutsesid rohkem koos ja kavan-daksid ühismeetmeid, vajaduse korral tõhustatud koostöös, et töötada ühiselt välja meetmed, mis hõlbustaksid näiteks ettevõ-te üleminekut (juriidilised ja maksuküsimused) ja pankrotiõigust, et anda ettevõtetele ja ettevõtjatele alati teine võimalus.

6.3 Riikliku ja piiriülese tasandi osas rõhutab komitee tungivalt kogu ELi ühtsete teeninduspunktide arendamise ja nende koosta-litusvõime vajadust. Liikmesriike tuleks innustada oma riigisisest teeninduspunktide koostalitlusvõimet edendama ja kõrvaldama nende kasutamise formaalseid, füüsilisi ja virtuaalseid takistusi. Selles osas on meetmeid võetud teenuste direktiivi või ka vastas-tikuse tunnustamise põhimõtte toimimise parandamist käsitleva määruse raames. Üldiselt oleks vaja, et selliste ühtsete teenindus-punktide loomisega kaasneks VKEdele suunatud teatis, mis teavi-taks VKEsid nende loomisest alates ning kogu nende tegevusaja jooksul kõnealustest teenustest.

7. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 5. soovitus: üht-sus, kaasatus ja hindamine

7.1 Suuri rahvusvahelisi probleeme, praegust majanduslikku olukorda ning Lissaboni protsessi läbivaatamist silmas pidades leiab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et SBA peab tagama

- **struktureerivad algatused intellektuaalomandi õiguste tagamise valdkonnas**, nimelt ühenduse patendi, kogu ELi patendikohtu, kuid ka Euroopa võltsimis- ja piraatluselase seirekeskuse rajamise (mida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee taotles esimest korda 2001. aastal)
- **et VKEsid toetavas poliitikas soodustataks terviklikku lähenemist**, mis hõlmaks kõiki ühenduse, liikmesriikide ja piirkondliku tasandi poliitikavaldkondi;
- **et oleks võimalik arendada juhtimist, partnerlust ja koostööd** ametiasutuste, omavalitsuste, majandus- ja sotsiaalpartnerite ning eri kategooria VKEde esindusorganisatsioonide vahel ELi kõigil tasanditel;
- **et toetataks kõigi ettevõtete arengut ja konkurentsivõimet**, sealhulgas kohalikel turgudel tegutsevate ettevõtete oma; SBA positiivsetes meetmetes tuleb selgelt eristada kohaliku turuga ettevõtteid, mis moodustavad väga suure enamus VKEdest, ning suure tehnoloogilise või laienemispotentsiaaliga ettevõtteid. Esimesed peavad leidma oma tegevust soodustava keskkonna, teised vahendeid oma kasvu kiirendamiseks ja üleeuroopalise või koguni rahvusvahelise taseme saavutamiseks, unustamata seejuures, et paljudel kohaliku tasandi ettevõtetel võib olla võimalus laienenud

turul areneda või tegutseda koostöö ja klastrite raames, et saavutada üleeuroopalise või koguni rahvusvahelise edu jaoks vajalikku kriitilist massi.

7.2 Komitee leiab, et lisaks Euroopa, liikmesriikide ja kohaliku tasandi avaliku võimu poliitilisele tahtele toetada VKEsid, eriti kõige väiksemaid ettevõtteid, sõltub Euroopa SBA edu suurel määral vahendavate esindusorganisatsioonide tegevusest. Komitee soovib, et asjaomased asutused võtaksid kõik meetmed ning pakuksid täielikku tuge esindusorganisatsioonide tegevuse soodustamiseks ning et nad oleksid kaasatud arutelusse Lissaboni järgsete ühenduse protsesside üle.

7.3 Komitee kordab oma taotlust, et SBA rakendamist hinnataks igal aastal nii tegevuskava kui ka põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele” rakendamise alusel, samuti hinnataks kogu ELi ja liikmesriikide tasandi VKEsid käsitlevat poliitikat, ning et igal aastal antaks aru tehtud edusammudest, sh vahendusorganisatsioonidega tehtavast koostööst. Selle aruande jaoks on Lissaboni strateegia rakendamise raames vaja eraldi meedet, aruande alusel peab komisjon esitama liikmesriikidele ja piirkondadele soovitusi, see peab võimaldama Euroopa SBA kohandamist või muutmist ning tuleb esitada Euroopa Parlamendile, Regioonide Komiteele ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta”

KOM(2008) 464 (lõplik) – 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Raportöör: **Panagiotis GKOFAS**

4. septembril 2008 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 47 lõikele 2 ning artiklitele 55 ja 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta”

KOM(2008) 464 lõplik – 2008/0157 (COD).

Asjaomase töö eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 6. jaanuaril 2009. Raportöör oli Panagiotis GKOFAS.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 115, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 15 komitee liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee nõuab, et muusikalise loomingu valdkonnas loodaks liikmesriikidevaheline ühtne kaitse- ja ühtlustamiskord, mis hõlmaks eri loojate panust, nii et välditaks autoritasude piiriülese arvestamisega tekkivaid probleeme.

1.2 Lisaks nõuab komitee, et sõnalise osaga muusikateost loetakse üheks teoseks, mille kaitse tähtaeg lõpeb 70 aastat pärast viimase autori surma.

1.3 Liikmesriigid lubavad sageli tegutseda arvukatel kollektiivse esindamise organisatsioonidel, mis erinevad üksteisest autoriõiguse objekti poolest sedavõrd, et kasutajad peavad tasuma autoritasusid mitmele organisatsioonile isegi ühe teose eest, mille nad on omandanud ühe tervikliku, sõltumatu ja ainulaadse teosena, mis on salvestatud andmekandjale. Tuleb selgelt ette näha ja sätestada, et sel viisil salvestatud teos kujutab endast ühte jagamatut teavikteost, mida tuleb sellisena käsitleda.

1.4 Nende jaoks, kellel on autoritasude sissenõudmise õigus, ja ühtlasi ka nende kaitseks, tuleb rajada ühtne autoriõiguste kaitse organisatsioon, mis hakkab ainsana vastutama sissenõudmise eest, et need summad oleksid vajaduse korral kättesaadavad õiguste omajate muudele, olemasolevatele või hiljuti loodud esindusorganisatsioonidele, nii et kasutaja võiks sõlmida lepingu ainult ühe, mitte mitme esindajaga.

1.5 Komitee teeb ettepaneku, et esituste salvestuste kaitse tähtsusega pikendataks 50 aastalt 85 aastale. Tõhustamiseks jõupingutusi anonüümsete esitajate kaitsmiseks, kes loovutavad üldiselt oma

fonogrammide autoriõigused „õiglase tasu” või ühekordse summa eest, tuleb kehtestada sellised sätted, mis kohustaksid fonogrammitootjaid panema kõrvale vähemalt 20 % täiendavast tulust, mida nad teenivad pikendatud kaitsetähtaja jooksul fonogrammide turustamise pealt.

1.6 Komitee teeb ettepaneku, et kehtestataks kohustus rajada esitajate toetusfond, eelkõige vähemtuntud esitajate jaoks, kuna kuulsustel õnnestub alati produtsentidega fonogrammide müügi pealt saadava protsendi osas kokku leppida.

1.7 Komitee leiab, et esitajad ja neid esindavate kollektiivsete organisatsioonide liikmed peaksid sõlmima kirjaliku lepingu, et tagada autoritasude seaduslik haldamine ja sissenõudmine. Kui iga õiguste omajaga ei ole eraldi sellist kirjalikult koostatud ja nõuetekohaselt kuupäevastatud lepingut sõlmitud, ei ole neil organisatsioonidel õigust summasisi ühelgi viisil nõuda selle õiguste omaja nimel, kellega nad lepingut sõlminud ei ole.

1.8 Ressursside õige jagamise huvides peavad need organisatsioonid olema mittetulunduslikud ning autoritasude sissenõudmise ja maksmise raamatupidamine peab olema täiesti läbipaistev.

1.9 Komitee kardab siiski, et teisestest tuluallikatest saadav sisestulek seab liiga suure koormuse isikutele, kes on kohustatud neid maksuma. Konkreetsemalt tuleb ühenduse tasandil selgitada radio või televisiooni teel üldsusele edastamise mõistet, mida võib käsitada mõistliku reprodutseerimis- ja ülekandeviisina, mille abil edastatakse eelnevalt tasustatud avalik esitus erakanalite kaudu.

1.10 Komitee arvab, et tasu peab olema õiglane nii õiguste omajate kui ka autoritasude maksjate jaoks. Esitaja rendiõiguse loovutamise eest saadava õiglase tasu ümber valitsev ebamäärasus tuleb hajutada. On vastuvõetamatu, et selles küsimuses ei ole ühtseid ühenduse õigusakte ning et see jäetakse iga liikmesriigi nende seadusandjate kaalutusõiguse hooleks, kes annavad selle pädevuse omakorda edasi esindamisorganisatsioonidele, kes määravad sageli kontrollimatud ning ülimalt sageli ebaõiglased hinnad.

1.11 Komitee leiab, et tuleb lihtsalt ja selgelt täpsustada, et „üldsusele kättesaadav” kasutamine on see, mille käigus kasutaja ekspuuteerib teost tulundusliku eesmärgiga ja ettevõtluse raames, mis nõuab või põhjendab (heli-, visuaal- või audiovisuaalteose) asjaomast kasutamist.

1.12 Oleks võimalik konkreetsemalt märkida, kas teost reprodutseeritakse või levitatakse seadmete vahendusel või edastatakse seda otse, laserplaatide või magnetlainete abil (raadiovastuvõtjad), viimasel juhul võtab vastutuse üldsusele edastamise (ja valiku) eest levitaja, mitte kasutaja, ning üldsusele esitamise mõiste ei kehti, kuna teost ei ekspuuteeri kasutaja.

1.13 Nende meediakanalite kasutamist ei saa lugeda esmaseks üldsusele edastamisel, kuna taasesitamine toimub sellistes kohtades nagu restoranid, kohvikud, bussid, taksod jms. Seega tuleb taasesitamine vabastada esitajatele autoritasude maksimise kohustusest. Isikud, kellel on õigus fonogramme avalikult kaabliga või kaablita vahendite abil üldsusele edastada, on eelnevalt juba nendega seotud autoritasud maksanud. Fonogrammide kuulamist raadiost tuleb käsitada kui isiklikku kasutamist kodanike poolt, kes viibivad kodus, tööl, bussis või restoranis, ning kuna nad ei saa olla korraga kahes kohas, maksavad õiguste omajatele autoritasud raadiojaamad, kes on tegelikud kasutajad.

1.14 Kohustusest tuleb vabastada kutsealad, mille tegevuses muusika ega pilt ei mängi tootmisprotsessi jaoks mingit rolli. Nende tegevusalade puhul, kus muusika või pildi levitamisel on üksnes ettevõtte tegevust täiendav funktsioon, ei peaks ettevõteted maksma rohkem kui kindla miinimumi, mis määratakse tõesenaoliselt kindlaks kasutajate kollektiivse esindamise organisatsioonidega ja ühtse autoriõiguste haldamise asutuse vaheliste läbirääkimiste käigus.

1.15 Komitee leiab, et tagamaks seda, et kollektiivse esindamise organisatsioonid esitajatele maksaksid, tuleb rajada täiendav toetusfond, mis toimiks tagatistfondina juhul, kui need organisatsioonid satuvad raskustesse. Konkreetsemalt tuleb helisalvestiste tootmisel esitajate ja produtsentide vahel sõlmitavatesse lepingutesse lisada ilmajäämise ähvardusel kohustusliku kasutamise klausel („võta või jäta” klausel) ning „nullist alustamise” põhimõtte lepingute puhul, mis hõlmavad algse 50-aastase tähtajaga võrreldes pikendatud tähtaega.

1.16 Komitee peab eriti oluliseks märkida, et üldiselt ei võta ühenduse õigusaktid, mille eesmärk on kaitsta autoriõigusi ja nendega kaasnevaid õigusi, piisaval määral arvesse kasutajate ja lõpp-tarbijate õigusi. Samal ajal kui antakse mõista, et loomingulise, kunstilise tegevuse ja ettevõtlusega tegeval suurel määral vabakutselised ning seega tuleks neid tegevusalasid hõlbustada ja kaitsata, ei kasutata tarbijate puhul sama lähenemist. Seetõttu tuleb

vähendada erinevusi liikmesriikide õigusnormides ning asendada haldustrahvidega karistused, mis on ette nähtud mõnes liikmesriigis autoritasude mittemaksmisega seonduva õigusrikkumise korral.

1.17 Komitee väljendab oma nõusolekut artikli 3 lõike 1 muudatusega, milles nähakse ette 85-aastase autoriõiguste kaitse tähtajaja kehtestamist. Seoses artikli 3 lõike 2 teise ja kolmanda lausega teeb komitee samuti 85-aastase tähtaja kehtestamise ettepaneku. Samuti nõustub ta, et õigustatult on artiklisse 10 lisatud lõige 5 direktiivi tagasiulatuvuse kohta.

1.18 Komitee nõuab, et komisjon võtaks arvesse tema märkusi ja ettepanekuid olemasoleva kohtupraktika parandamiseks ning et liikmesriigid täidaksid direktiive ja võtaksid hädavajalikud meetmed nende ülevõtmiseks oma õiguskorda.

2. Sissejuhatus

2.1 Praegune kord, mis näeb ette 50-aastase õiguste kaitse tähtajaja, tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2006/116/EÜ esitajate autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta.

2.2 Lisaks, nagu rõhutati ettepaneku seletuskirjas, kahjustab see olukord tuntud artiste, kuid samuti ja eriti neid, kes on loovutanud oma ainuõigused fonogrammitootjale ühekordse tasu eest. Enesestki mõista lõpevad ka maksed, mis tasutakse neile ühekordse ja õiglase tasuna nende fonogrammide ülekandmise eest raadios või televisioonis.

3. Üldised märkused

3.1 Käesoleva menetluse eesmärk on muuta teatavaid praegu kehtivaid artikleid direktiivis 2006/116, mis käsitleb esituste ja fonogrammide kaitse tähtaega, samuti juhtida tähelepanu selle eesmärgi saavutamise tagamiseks mõeldud täiendavatele meetmetele, kuid samas tuua välja ka mitmesugused probleemid, et saavutada tõhusamalt eesmärk, milleks on käesoleval juhul sotsiaalse ebarõrdsuse vähendamine produtsentide, kuulsate esitajate ja stuudiomuusikute vahel.

3.2 Kuna Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on alati muretsenud esitajate autoriõiguste ning üldisemalt nendega kaasnevate õiguste kaitse pärast, eriti kui tegemist on fonogrammidega, teeb komitee ettepaneku, et sellega seotud nõuded täidetaks tänu kaitse tähtajaja pikendamisele minimaalse panusega nende heaks.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komisjoni idee keskendub põhiliselt esitajate autoriõiguste tähtajaja pikendamisele.

4.2 Komitee arvab, et selline liikmesriikidevaheline ühtlustamine on hädavajalik, et vältida mitmest Euroopa Liidu riigist laekuvate autoritasude piiriülese arvestamisega tekkivaid probleeme.

4.3 Samuti on komitee veendunud, et sõnalise osaga muusikateost tuleb lugeda üheks teoseks, mille kaitse tähtaeg lõpeb 70 aastat pärast viimase autori surma, kuna loojate autoriõiguste maksimaalne kaitse on eelistatavam lahendus kui kaitse tähtaja lühendamise, mis tekitab hulgaliselt probleeme.

4.4 Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades teeb komitee ettepaneku, et esituste salvestuste autoriõiguste kaitse tähtaega pikendatakse 50 aastalt 85 aastale.

4.5 Tõhustamaks jõupingutusi anonüümsete esitajate kaitseks, kes loovutavad üldiselt oma fonogrammide autoriõigused „õiglase tasu” või ühekordse summa eest, tuleks kehtestada sellised sätted, mis kohustaksid fonogrammitootjaid panema kõrvale vähemalt 20 % täiendavast tulust, mida nad teenivad asjaomaste fonogrammide turustamise pealt pikendatud tähtaja jooksul.

4.6 Komitee leiab, et eeltoodud eesmärgi konkretiseerimiseks tuleb luua esitajate toetusfond, eelkõige vähemtuntud esitajate jaoks.

4.7 On soovitatav, et tasusid haldaks ja maksaks kollektiivse esindamise organisatsioonid, kes haldavad teiseseid tasunõudeid. Siiski tuleb nende organisatsioonide tegevuse ja koosseisu osas sisse seada teatavad kaitsemehhanismid.

4.8 Komitee usub, et põhimõtteliselt peaksid esitajad ja neid esindavate kollektiivsete organisatsioonide liikmed sõlmima kirjaliku lepingu, et tagada autoritasude seaduslik haldamine ja sissenõudmine.

4.9 Need organisatsioonid peavad olema mittetulunduslikud ning autoritasude sissenõudmise ja maksimise raamatupidamine peab olema täiesti läbipaistev. Komitee on arvamisel, et need organisatsioonid, mis tuleb igas riigis asutada selle riigi eeskirjade ja seaduste kohaselt, ei tohiks jaguneda enamasse kui kahte kategooriasse vastavalt sellele, kas nad esindavad autoreid või esitajaid. Komitee on veendunud, et kui neid kategooriaid oleks rohkem, mis võimaldaks mitmesuguste osaliste esindamist, oleks tulemuseks segadus ning läbipaistvuse ja järelevalve nõuete täitmise muutuks kindlasti keeruliseks.

4.10 Esitajatel on siiski ka muid sissetulekuallikaid. Kollektiivse esindamise organisatsioonid on asutatud peamiselt selleks, et nad haldaksid teiseseid tasunõudeid, millest kolm põhilist on: a) õiglase tasu üldsusele ülekandmise ja edastamise eest raadios või televisioonis, b) isiklikuks tarbeks kopeerimise hüvitised, c) õiglase tasu esitaja rendiõiguse loovutamise eest. Kaitse tähtaja pikendamisel 50 aastalt 85 aastale suureneksid arusaadavalt ka need tulud.

4.11 Komitee kardab siiski, et teisestest tuluallikatest saadav sissetulek seab liiga suure koormuse isikutele, kes on kohustatud neid maksma, kuigi need probleemid on muidugi tähtaja pikendamisest täiesti sõltumatud. Konkreetsemalt tuleb ühenduse tasandil selgitada raadio või televisiooni teel üldsusele edastamise

mõistet, mida võib käsitada mõistliku reprodutseerimis- ja ülekandeviisina, mille abil edastatakse eelnevalt tasustatud avalik esitus erakanalite kaudu.

4.12 Komitee leiab, et õiglase tasu nõudmine juba kaitstud esituse taasedastamise eest, eriti kui seda edastatakse mittetulunduslikul eesmärgil, on kuritarvitus ning õhutab muusikapiraatlust.

4.13 Lisaks muretseb komitee selle pärast, kuidas tuleks hallata artistide kahest ülejäänud tuluallikast saadavaid vahendeid. Siin on tegemist küsimusega, mis puudutab kõiki, kes on kohustatud autoritasusid maksma. Kuidas tagada selle täiendava sissetuleku õigusega isiku ja kollektiivse esindamise organisatsiooni raames tema esindajana tegutseva isiku vahelise eelneva kirjaliku lepingu puudumisel, et isik, kes peab täiendavat tulu maksma, seda ka tõepoolest teeb?

4.14 Lisaks tuleb hajutada esitaja rendiõiguse loovutamise eest saadavat õiglast tasu ümbrisev ebamäärasus. Komitee arvab, et tasu peab olema õiglase nii õiguste omajate kui ka autoritasude maksjate jaoks. Lisaks on vaja, et see õiglase tasu määrataks proportsionaalselt kindlaks kahepoolsete kollektiivsete läbirääkimiste tulemusel umbes iga viie aasta tagant.

4.15 Komitee on veendunud, et niiviisi toimides ning reguleerides isiklikuks tarbeks kopeerimise eest makstavaid hüvitisi, eriti meelelahutusega seotud kutsealade esindajate puhul, kes ei kasuta kõnealuseid koopiaid rangelt võttes isiklikuks tarbeks, on võimalik tagada stabiilne teisestest tasunõuetest laekuv tuluvoog kogu pikendatud tähtaja jooksul, võidelda muusikapiraatlusega ning suurendada fonogrammide seaduslikku veebimüüki.

4.16 Komitee leiab, et tagamaks seda, et kollektiivse esindamise organisatsioonid esitajatele maksaksid, tuleb rajada täiendav toetusfond, mis toimiks tagatisfondina, millest oleks võimalik maksata asjaomased summad juhul, kui need organisatsioonid satuvad raskustesse.

4.17 Lisaks arvab komitee, et kui praegu käsitletavat eesmärki tahetakse saavutada, tuleb vaadeldavale direktiivile lisada teatavad täiendavad meetmed. Konkreetsemalt tuleb helisalvestiste tootmisel esitajate ja produtsentide vahel sõlmivatasse lepingutesse lisada ilmajäämise ähvardusel kohustusliku kasutamise klausel („võta või jäta” klausel) ning „nullist alustamise” põhimõtte lepingute puhul, mis hõlmavad algse 50-aastase tähtajaga võrreldes pikendatud tähtaega. Kui pärast kaitse tähtaja pikendamist on möödunud aasta, muutuvad produtsendi ja esitaja õigused nii fonogrammide kui ka salvestusele kehtetuks.

4.18 Pidades selles kontekstis esmatähtsaks esitajate kaitsmist ohu eest, et nende esitused võivad jääda „lõksu” fonogrammidele, millest produtsendid ei levita oma raskuste tõttu üldsusele ainsatki eksemplari, leiab komitee, et tuleb võtta meetmeid, mis takistaksid produtsentidel esitajate tööd kõrvale heita; need meetmed võiksid olla kas haldussätted või kuuluda trahvide või sanktsioonide kategooriasse.

4.19 Samuti on komitee veendunud, et kuna Euroopa Liidu liikmesriikidel on rikkalik rahvalaulupärand, tuleb kehtestada eraldi õigusaktid seda liiki (ning kõigi teiste sarnaste) teoste jaoks, mida võib lugeda omanikuta teosteks, et need muutuksid üldsusele kättesaadavaks.

4.20 Komitee kiidab heaks, et artiklis 10 on mainitud õigusakti tagasiulatuvat iseloomu kõigi kehtivate lepingute suhtes.

4.21 Samuti nõustub komitee artikli 10 lõigetega 3 ja 6.

4.22 Komitee väljendab oma nõusolekut artistide või esitajate õiguste loovutamise või üleandmise lepingus sätestatud õigusega saada iga-aastast täiendavat tasu iga aasta eest kaitse tähtaja pikendamisel.

4.23 Komitee nõustub hinnanguga, et 20 % tulust, mida produtsent on nimetatud tasu maksmisele eelnenud aastal teeninud, on selleks täiendavaks tasuks piisav.

4.24 Komitee ei nõustu ettepanekuga, et liikmesriikidel peaks olema võimalik korraldada iga-aastase täiendava tasu kogumine kollektiivse esindamise organisatsioonide vahendusel.

4.25 Komitee peab hädavajalikuks, et iga esitaja sõlmiks organisatsiooni esindajatega eraldi kirjaliku lepingu. Leping tuleb kohustuslikus korras sõlmida enne, kui õiguste omaja esindaja saab autoritasud sisse nõuda. Need organisatsioonid peavad andma ühtsele eraldiseisvale asutusele, mis on moodustatud esitajatest ja produtsentidest, igal aastal aru täiendavatest tasudest, mis on teenitud tänu pikendatud tähtajale.

4.26 Komitee nõustub nii artikli 10 üleminekusättega kui ka sättega, mis puudutab fonogrammi kasutamist esitaja poolt.

4.27 Komitee peab hädavajalikuks ühtlustatud sätet, mille kohaselt teatud produtsendid, st need, kelle aastatulu ei ületa 2 miljoni euro suurust miinimummäära, on selle tulu 20 % loovutamise kohustusest vabastatud. Loomulikult tuleb neid igal aastal kontrollida, et teha kindlaks, kes sellesse kategooriasse kuulub.

4.28 Komitee tunneb muret, et olukorras, kus puuduvad õigusnormid, mis reguleeriksid vahendite jagamise meetodit, jagamise kontrollimist, seda tõendavaid kviitungeid, äriühingute võimalikku pankrotti, olukordi, kus õiguste omaja sureb või oma tasust loobub, või tema ja kollektiivse esindamise organisatsioonide vahel sõlmitud lepinguid, nende kontrollimist ja suurt hulka muid juriidilisi probleeme, tekitab asjaomase direktiivi vastuvõtmine eriti 20 % täiendavate tulude haldamise ja maksmise küsimuses hulgaliselt kohaldamisprobleeme, pakkumata tegelikku lahendust kuulsate interpretidele pakutavate tingimuste ja anonüümsete esitajate kohtlemise tasakaalustamiseks.

4.29 Tasakaalustamisprobleemi ei saa lahendada üksnes kaitse tähtaja pikendamisega, vaid ka hoolikalt kavandatud lepingute sõlmimise teel koos „võta või jäta” klausliga. Komitee arvab, et direktiivi muudatusettepanekuga samal ajal on tingimata vaja vastu võtta õigusnormid, mis aitaksid vältida seda, et esitused 50 aastaks külmutataks. Enne muudetud direktiivi ülevõtmist liikmesriikide õiguskordadesse tuleb kindlasti sätestada täiendavaid nõudeid, peamiselt õiguste omajale autoritasude maksmise tingimuste kohta.

4.30 Komitee usub, et üldistuste ja lahknevate tõlgenduste vältimiseks tuleb fonogrammi avaldamise mõistet piisavalt täpsustada. Samuti tekib küsimus, mida teha olukorras, kus üldsusele pakub üht fonogrammi mitu eri esitajat, peamiselt stuudiomuusikud, kes ei ole oma õigusi asjaomasele produtsendile loovutanud, olgu siis tegemist meedias ülekandmisega, laulude harjutamisega võistluste jaoks või nende levitamisega veebis.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri (ERI) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta”

KOM(2008) 467 lõplik – 2008/0148 (CNS)

(2009/C 182/08)

Raportöör: **Cveto STANTIČ**

5. septembril 2008 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 172 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri (ERI) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta”

KOM(2008) 467 lõplik – 2008/0148 (CNS).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 6. jaanuaril 2009. Raportöör oli Cveto STANTIČ.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (15. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 149, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Tiptasemel teadusuuringute infrastruktuur on Euroopa teadusruumi edasise arendamise üks põhialuseid.

1.2 Konkurentsivõimelist maailmatasemel Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride ehitamine ja käitamine ületab reeglina üksikute ELi liikmesriikide suutlikkust ja ka kasutuspotentsiaali. Seepärast annab ühine tegutsemine just siin eriti suure Euroopa lisaväärtuse. Seesugustest infrastruktuuridest tulenev atraktiivsus toob kaasa tugevamad võrgustikud ja koostöö Euroopa teadusruumis ning aitab vähendada praegu veel eksisteerivat killustatust.

1.3 Seepärast toetab komitee teadustöö infrastruktuuride Euroopa strateegiafoorumi (ESFRI) koostatud tegevuskava 44 uue, üleeuroopalist huvi pakkuva laiaulatusliku teadusuuringute infrastruktuuri loomiseks järgneva 10–20 aasta jooksul.

1.4 Eraldi riiklikud õigusraamistikud ei suuda tõenäoliselt luua vajalikku õiguslikku alust üleeuroopalist huvi pakkuvate maailmatasemel teadusuuringute infrastruktuuride loomiseks. Seega toetab komitee määruse ettepanekut Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta, mis võib lihtsustada ja kiirendada ESFRI esitatud projektide rakendamist.

1.5 Uued maailmatasemel teadusuuringute infrastruktuurid võivad märkimisväärselt suurendada Euroopa teadusruumi atraktiivsust ja vältida ajude äravoolu Euroopast. Ent laiaulatuslike infrastruktuuride koondamine eranditult arenenud riikidesse köidab vähemalt lühiajalises perspektiivis teadlasi kogu Euroopast. Seda mõne riigi seisukohast võimalikku negatiivset mõju on pikemas perspektiivis võimalik kompenseerida seeläbi, et tagatakse Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride hea geograafiline jaotus ja võimalikult avatud juurdepääs neile.

1.6 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub liikmesriike üles järgima ESFRI ja komisjoni algatust ning koostama riiklike tegevuskavasid teadusuuringute infrastruktuuride võimalikult peatseks loomiseks ja ajakohastamiseks

1.7 Komitee toetab kavandatud käibemaksu- ja aktsiisimaksuvabastust Euroopa teadusuuringute infrastruktuuridele, kuna see suurendab nende atraktiivsust ja annab neile konkurentsieelise mujal maailmas rakendatavate samalaadsete projektidega võrreldes.

1.8 Komitee soovib ELil aktiivsemalt osaleda Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride kaasrahastamisel, suurendades teadus- ja arendustegevuse kaheksanda raamprogrammi raames eraldatavaid vahendeid. Saavutades finantsvõimenduse osalise omandiõiguse kaudu, on ELil paremini võimalik tagada Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride ulatuslikum geograafiline jaotus ning võimalikult ulatusliku Euroopa teadusringkonna vaba juurdepääs neile.

1.9 Komitee soovib Euroopa ühtekuuluvuspoliitika ja selle rahaliste vahendite, st struktuurifondide raames seada prioriteetsemale kohale uue teadus- ja uuendus-suutlikkuse loomine. Samuti palub ta komisjonil ja liikmesriikidel töötada välja täiendavad poliitikavahendid, et stimuleerida erasektori täiendavaid investeringuid teadusuuringute infrastruktuuri.

1.10 Komitee soovib juhtida tähelepanu Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride käitamise- ja hoolduskulude probleemile, mis kerkib esile pärast seda, kui esialgne investeeering on ammen-dunud. Kõnealused kulud, mis võivad ulatuda kuni 20 %ni investee-ringute aastastest väärtusest, kujutavad endast võimalikku ohtu käsitlelusele, mis võimaldaks vaba juurdepääsu Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri mittekuuluvate riikide teadustöötajatele. Seetõttu tuleks teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse 8. raam-programmi sisse arvestada ka teadusuuringute infrastruktuuride jooksu käitamise kaasrahastamine Euroopa vahenditest.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa teadusruumi loomine on olnud ELi kõigi teadus- ja arendustegevuse alaste meetmete põhieesmärk alates 2000. aastast⁽¹⁾. Selle aja jooksul on liikmesriigid kõnealuses valdkonnas käivitanud mitmeid algatusi. Siiski esineb endiselt mitmeid riiklikke ja institutsioonilisi takistusi lõpliku eesmärgini jõudmisel, milleks on Euroopas nn viienda vabaduse – teadmiste vaba liikumise – loomine. Üks Euroopa keskestest probleemidest teadus- ja arendustegevuse vallas on selle valdkonna killustatus, mis takistab Euroopal oma teaduspotsiaali täielikult kasutamast.

2.2 Kahtlemata on tippasemel teadusuuringute infrastruktuur Euroopa teadusruumi⁽²⁾ edasise arendamise üks põhialuseid, kuna see:

- toetab tippasemel teadustegevust;
- võimaldab teha ülemaailmselt konkurentsivõimelist alus- ja rakenduslikku teadust;
- meelitab ligi parimaid teadlasi;
- stimuleerib uuendustegevust tööstuses ning edendab teadmiste edasiandmist;
- aitab kaasa Euroopa integratsioonile;
- loob suuremat Euroopa lisaväärtust.

2.3 Euroopa laiaulatusliku teadusuuringute infrastruktuuri üks omadus on see, et üksikutele liikmesriikidele on sageli kättesaamatud sellega kaasnevad kõrged investeerimis- ja jooksvad kulud ning võime suutlikkust täielikult ära kasutada. See tähendab, et üsna sageli ei suuda Euroopa tippkeskused saavutada kriitilist massi. Mõned kannatavad ka ebapiisava võrgustike loomise ning koostöö puudumise all. Kõnealustest puudustest hoolimata on Euroopal minevikus õnnestunud luua terve rida olulisi üleeuroopalisi maailmatasemel projekte, nt CERN, ITER, EMBO, ESA, ESRF⁽³⁾ ja teised.

2.4 Käesolevas arvamuses käsitletav määruse ettepanek KOM(2008) 467 lõplik on üks viiest 2008. aastaks kavandatud komisjoni algatusest, mille eesmärk on märkimisväärselt kiirendada Euroopa teadusruumi (ERA) loomist⁽⁴⁾.

- (1) 2000. aastal avaldas komisjon oma esimese teatise selles valdkonnas pealkirjaga „Euroopa teadusruumi suunas”.
- (2) Konkurentsivõime nõukogu (sisetur, tööstus ja teadustegevus), 29.–30. mai 2008.
- (3) CERN – Euroopa Tuumaauuringute Organisatsioon; ITER – Rahvusvaheline Termotuumaaenergeetika Organisatsioon; EMBO – Euroopa Molekulaarbioloogia Organisatsioon; ESA – Euroopa Kosmoseagentuur; ESRF – Euroopa Sünkrotronkiirguse Keskus.
- (4) Teised algatused/politiikameetmed on järgmised: „Ühiste teadusprogrammide suunas”, „Euroopa partnerlus teadlaste jaoks”, „Intellektuaalomandi haldamine” ja „Euroopa teadusruumi ulatuslik avamine maailmale”.

2.5 Ettepanek aitaks kaasa Lissaboni tegevuskava eesmärkide saavutamisele, kuna see kiirendaks riiklikke ja erainvesteeringuid teadusuuringutesse. Praegune investeeringute maht jääb tunduvalt allapoole 2010. aastaks seatud eesmärgist, mis on 3 % SKPst (hetkel on see keskmiselt 1,7–1,8 % SKPst). Ettepanek paneks aluse Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride väga vajalikule konsolideerimisele. Need tõhustavad Euroopa teadusruumi ja suurendavad Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet.

3. Taust

3.1 Juba 2002. aastal lõi Euroopa Ülemkogu, kes soovis edukalt lahendada mitmeid probleeme, millega teadusuuringute infrastruktuuri valdkond silmitsi seisis, teadustöö infrastruktuuride Euroopa strateegiafoorumi (ESFRI),⁽⁵⁾ volitades seda koostama üleeuroopalist huvi pakkuvate järgmise põlvkonna laiaulatuslike infrastruktuuride väljatöötamise ja loomise tegevuskava.

3.2 ESFRI töötas koostöös komisjoniga ja pärast ulatuslikku konsulteerimist (1 000 kõrgetasemelise eksperdiga) välja 35 üleeuroopalist projekti,⁽⁶⁾ mis vastaksid vajadusele Euroopa laiaulatuslike teadusuuringute infrastruktuuride järele järgneva 10–20 aasta jooksul⁽⁷⁾.

3.3 Tegevuskavas nähakse ette uued elujõulised eri suuruse ja väärtusega teadusuuringute infrastruktuurid, mis hõlmavad väga erinevaid teadusvaldkondi, alates sotsiaal- ja loodusteadustest kuni teadusväljaannete arhiveerimise ja andmebaaside elektrooniliste süsteemideni⁽⁸⁾. Kõigi projektide väärtus on hinnanguliselt üle 20 miljardi euro.

3.4 Nende tegurite määratlemisel, mis võivad takistada maailmatasemel üleeuroopaliste teadusuuringute infrastruktuuride loomist, rõhutas ESFRI ka seda, et lisaks finants- ja organisatsioonilistele takistustele puudub Euroopa tasandil õiguslik raamistik või struktuur, mis võimaldaks otse ja tõhusalt luua rahvusvahelisi partnerlusi. Hetkel peavad ühise teadusuuringute infrastruktuuri väljatöötamisel koostööd teha soovivad partnerid esiteks kokku leppima, millise riigi õiguslikku vormi⁽⁹⁾ nad katatsevad kasutada (või nad peavad tuginema rahvusvahelisele kokkuleppele), mis võib tekitada täiendavaid haldusprobleeme.

(5) ESFRI – teadustöö infrastruktuuride Euroopa strateegiafoorum, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>.

(6) Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride tegevuskava, 2006. aasta aruanne, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>. Tegevuskava valmis 2008. aastal (lisati projekte eelkõige keskkonna-, bioloogia- ja meditsiiniteaduste valdkonnas) ja hõlmab nüüd kokku 44 projekti.

(7) Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride tegevuskava, 2006. aasta aruanne, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.html>.

(8) Infrastruktuuriprojektid hõlmavad seitset eri teadusvaldkonda: sotsiaal- ja humanitaarteadused, keskkonnateadused, energeetika, biomeditsiinilised ja bioteadused, materjaliteadus, astronoomia – astrofüüsika – tuuma- ja osakestefüüsika, arvutusteadus ja andmetöötlus.

(9) Näiteks Prantsusmaa „société civile”, Saksamaa „GmbH”, Ühendkuningriigi „limited liability company (Ltd)” või Madalmaade „stichting” („fondation”).

3.5 ESFRI on seetõttu tõstnud esile vajaduse töötada välja konkreetne ühenduse õiguslik raamistik Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri (European Research Infrastructure, edaspidi „ERI”) loomiseks, mis hõlmaks mitut liikmesriiki.

3.6 Termin „ERI” määratlus: terminit kasutatakse objektide, seadmete, ressursside ja teenuste puhul, mida teadusringkonnad kasutavad tiptasemel teadustegevuseks. See hõlmab teadusuuringute seadmeid, teadmispõhiseid ressursse (teaduskollektsioonid, arhiivid, struktureeritud teadusalane teave), info- ja sidetehnoloogial põhinevat infrastruktuuri ning muid ainulaadseid ressursse, mis on vajalikud tiptasemel teadustegevuseks. Selline teadusuuringute infrastruktuur võib asuda kas ühes kohas või olla jaotunud (ressursside organiseeritud võrgustik).

4. Komisjoni ettepanek

4.1 Jõudnud järeldusele, et olemasolevad õiguslikud vahendid, mis põhinevad liikmesriikide erinevatel õigusnormidel, ei saa vastata uue üleeuroopalise infrastruktuuri vajadustele, ning liikmesriikide algatusel koostas komisjon EÜ asutamislepingu artikli 171 alusel nõukogu määruse ettepaneku Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta.

4.2 Kavandatud õigusnormide põhieesmärk on võimaldada liikmesriikidel ja kolmandatel riikidel, mis osalevad ühenduse teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis, luua ja kasutada ühiselt üleeuroopalist huvi pakkuvaid teadusrajatiseid.

4.3 ERI on õigussubjektina juriidiline isik, mis põhineb partnerlusel (vähemalt kolm liikmesriiki; liituda võivad kolmandad riigid ja valitsustevahelised organisatsioonid) ja mis on kõigis liikmesriikides tunnustatud täieliku õigusvõimega. Määruses on kehtestatud ERI loomiseks vajalike nõuete ja protsesside õiguslik raamistik.

4.4 Käibemaksu, aktsiisimaksu ja riigihangete direktiivi tähenduses on ERI-l rahvusvahelise organisatsiooni staatus. Seega on ta vabastatud käibe- ja aktsiisimaksust ning tema hangete suhtes ei kehti riigihangete direktiivi sätteid ⁽¹⁰⁾.

4.5 ERId võib kaasrahastada ühtekuuluvuspoliitika rahalistest vahenditest vastavalt nõukogu määrusele, ⁽¹¹⁾ millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta.

5. Üldised märkused

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et kavandatud uus õigusakt, mis täiendaks kehtivaid õiguslikke vahendeid, hõlbustab ja toetab otsustusprotsessi üleeuroopalist huvi

pakkuvate uute infrastruktuuride osas ning aitab seega kiirendada Euroopa teadusruumi loomist ja Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamist.

5.2 Komitee tervitab komisjoni ja liikmesriikide selget ja kindlat otsust ühtlustada Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri käimasolevat väljatöötamist. Üksnes sel viisil on võimalik rakendada ESFRI esitatud tegevuskava.

5.3 Uue, kõrgeimatele ülemaailmsetele standarditele vastava teadusuuringute infrastruktuuri väljatöötamine võib märkimisväärselt suurendada Euroopa teadusruumi üldist atraktiivsust. See mängib olulist rolli püüdlustes hoida kinni ja veelgi motiveerida 400 000 väga andekat noorteadlast, keda Euroopa vajab, et saavutada teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute 3 % eesmärk. Lisaks võib tiptasemel teadusuuringute infrastruktuur meelitada ligi andekaid ja kõrgelt kvalifitseeritud teadlasi kogu maailmast.

5.4 Kuna kavandatavad teadusuuringute infrastruktuuriprojektid on äärmiselt kõrgete nõudmistega, ⁽¹²⁾ on väiksemate või vähem arenenud riikide võimalused teadusuuringute infrastruktuure pidada või neis osaleda realistlikult vaadates üsna piiratud. Tulevane laiaulatuslik infrastruktuur asub tõenäoliselt peaaesjalikult kõige arenenumates riikides, mis võib lühiajaliselt kiirendada ajude äravoolu Euroopa Liidu sees. Pikemas perspektiivis peaks see oht vähenema, kuna ESFRI nimekirjas olevast 44 projektist 28 on klassifitseeritud jaotunud infrastruktuurina, teisisõnu on tegu infrastruktuuriga, mis toimib teatud laadi võrgustikuna kogu Euroopas. See võimaldab suurema tõenäosusega infrastruktuurides osaleda ka väiksematel ja vähem arenenud riikidel. Et selline osalemine ka tegelikult teoks saaks, kutsub komitee üles tagama teadlastele ulatusliku juurdepääsu kõnealusele infrastruktuurile. Samuti on sellises ulatuslikult hajutatud struktuuris oluline võimalikult suures ulatuses ühendada teadus-, tehnilist ja halduspersonali.

5.5 Ligikaudu 15 % Euroopa teadusasutuste teadlastest teeb teadusuuringute infrastruktuuri kasutamisel koostööd tööstusega. Uue teadusuuringute infrastruktuuri väljatöötamine võib seega tekitada uut nõudlust, mitmeid kõrvalmõjusid ning luua lisastiimuleid teadmiste ja tehnoloogia ülekandmiseks tööstusesse. Samuti võib see aidata saavutada Barcelona eesmärki, mis on teadus- ja arendustegevusse tehtavate erainvesteeringute mahu suurendamine 2 %-ni SKPst.

5.6 Komisjoni poolt 26. novembril 2008 käivitatud Euroopa majanduse taastamise kavas finantskriisi majanduslike mõjude summutamiseks nimetatakse selgelt teadus- ja arendustegevust. Kavas toodud pikaajaliste meetmete loetellu kuuluvad ka nn targad investeeringud. Komisjon paneb sellele erilist rõhku ning kutsub liikmesriike ja erasektorit üles rohkem investeerima teadus- ja arendustegevusse, uuendustegevusse ja haridusse. Komitee rõhutab teadusuuringute infrastruktuuri tehtavate investeeringute positiivset mõju. Investeeringute võimalik turuväärtus on üle 10 miljardi euro. Seeläbi on võimalik säilitada suur hulk töökohti ettevõtetes, mis vastutaksid infrastruktuuriprojektide elluviimise eest. Samuti toimiks see positiivse stiimulina kiiremal siirdumisel teadmisteühiskonda.

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, artikkel 151 lõige 1b, nõukogu 25. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/12/EMÜ, artikkel 23 lõige 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv, artikkel 15c.

⁽¹¹⁾ Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määrus nr 1083/2006.

⁽¹²⁾ Ühe teadusuuringute infrastruktuuri hinnanguline väärtus on keskmiselt 500 miljonit kuni üks miljard eurot.

5.7 Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride tegevuskava on suurepärase alus riiklikele tegevuskavadele. Komitee märgib, et mõni liikmesriik ei ole neid algatusi piisavalt tõsiselt võtnud. Seetõttu kutsub ta neid üles kaotatud võimalusi võimalikult kiiresti tasa tegema ning ESFRI ja komisjoni algatusi järgima.

5.8 Teadusuuringute infrastruktuuri tulevasel rahastamisel jääb põhiorhk liikmesriikide rahastamisallikatele. Seetõttu on oluline neid allikaid omavahel kooskõlastada. Vaid nii on võimalik saavutada kriitilist massi ning tagada infrastruktuurides investeringute tõhusus, asjakohane spetsialiseerumine ja tippasemel teadustegevus.

5.9 Hoolimata teadusuuringute infrastruktuuri ulatuslikumast rahastamisest seitsmenda raamprogrammi raames ning ühtekuuluvuspoliitika raames kättesaadavatest võimalustest, ei ole ELi eelarve siiski kaugeltki piisav ambitsioonikate kavade elluviimiseks. Komitee juhib tähelepanu suurema koostoime vajadusele seitsmenda raamprogrammi ja struktuurifondide vahel teadusuuringute infrastruktuuri rahastamise osas. Samuti palub ta komisjonil ja liikmesriikidel välja töötada täiendavad poliitikavahendid, et stimuleerida suuremaid erasektori investeeringuid teadusuuringute infrastruktuuri. Samuti oleks tervitatav Euroopa Investeeringispaniga (näiteks riskijagamisrahastust saadava toetuse vormis) ja teiste finantsasutuste suurem osalemine.

5.10 Komitee soovib Euroopa ühtekuuluvuspoliitika ja selle rahaliste vahendite, st struktuurifondide raames seada prioriteetsemale kohale uue teadus- ja uuendussuutlikkuse loomine. Ta kutsub liikmesriikide valitsusi üles rohkem kasutama struktuurifonde, et ajakohastada ja laiendada oma teadussuutlikkust. Eelkõige uutes liikmesriikides jäävad Euroopa rahalised vahendid sageli kasutamata, kuna valitsused ei taga asjakohast rahalist osalust või ei pea teadussuutlikkuse parandamist piisavalt prioriteetseks. Seepärast lahkuvad paljud teadlased teadusuuringute võimaluste otsinguil oma kodumaalt. Selles valdkonnas on seega oluline teha edusamme, et edukalt võidelda ajude äravoolu probleemiga Euroopas.

6. Konkreetsed märkused

6.1 Komitee toetab kavandatud käibemaksuvabastust, kuna see võib märkimisväärselt suurendada Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride atraktiivsust. Samuti võib see anda neile konkurentsieelise mujal maailmas rakendatavate samalaadsete projektidega võrreldes. Seetõttu toetab komitee mõtet tagada Euroopa teadusuuringute infrastruktuuridele nii palju maksuvabastusi kui võimalik (riigiabi eeskirjade raames). Mitmed olemasolevad teadusuuringute infrastruktuurid, mis vastavad rahvusvahelise organisatsiooni kriteeriumidele asjaomaste direktiivide mõistes, on

juba käibemaksust ja aktsiisimaksust vabastatud. Siiski hõlmab praegune menetlus pikale venivaid ja keerulisi läbirääkimisi, põhjustab viivitusi infrastruktuuride loomisest ning tekitab märkimisväärselt õiguslikku ja rahalist ebakindlust. Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride automaatne maksuvabastus, nagu nähakse ette määruses, eemaldaks olulised tõkked Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride loomisest ja toimimisest.

6.2 Komitee soovib tõsiselt kaaluda ELi aktiivsemat osalemist Euroopa teadusuuringute infrastruktuuride rahastamises. Saavutades finantsvõimenduse sihtotstarbeliste toetuste kaudu, saab EL tagada teadusuuringute infrastruktuuri tasakaalustatuma geograafilise jaotuse ning parema juurdepääsu nende riikide jaoks, kes ei ole otsesed liikmed. Siiski tuleb sellise poliitika elluviimiseks teadus- ja arendustegevuse kaheksanda raamprogrammi raames ette näha täiendavaid sihtotstarbelisi rahastamisvahendeid.

Komitee leiab, et ei ole põhjust, miks Euroopa Liit ei peaks teadusuuringute infrastruktuuride puhul rakendama sama lähenemisi, mida ta kasutab Euroopa teiste infrastruktuurivõrgustike (näiteks maanteed, raudteed, elektriliinid, gaasijuhtmed jne) kaasrahastamiseks.

6.3 Komitee soovib juhtida tähelepanu käitamise- ja hoolduskulude probleemile, mis kerkib esile pärast seda, kui esialgne investeering on ammendunud. Mõningate hinnangute kohaselt võivad need kulud ulatuda kuni 20 %-ni investeeringute aastastest väärtusest. Need kulud on investeeringute uurimisel sageli tähelepanuta jäetud ning võivad märkimisväärselt kahjustada teadusuuringute infrastruktuuri sujuvat ja pikaajalist toimimist. Komitee soovib seetõttu teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse 8. raamprogrammi sisse arvestada ka teadusuuringute infrastruktuuride jooksva käitamise kaasrahastamise võimaluse Euroopa vahenditest.

6.3.1 Jooksvate kulude osas soovib komitee, et mõistliku hinnaga kasutustasusid infrastruktuuride ühise kasutamise eest tuleks käsitleda „majandustegevusena piiratud ulatuses” (artikkel 2).

6.4 Komitee rõhutab, kui tähtis on võimalikult ulatusliku Euroopa teadustöötajate ja teadlaste ringkonna vaba juurdepääs kõigile Euroopa teadusuuringute infrastruktuuridele. Ei oleks õige, kui praktikas oleks juurdepääs tagatud üksnes riikidele, mis on Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri liikmed, või juurdepääs sõltuks eranditult maksevõimest. Punktis 6.2 esitatud jagatud omandiõiguse ettepanek hõlbustaks samuti vaba juurdepääsu ning aitaks seega paremini integreeruda Euroopa teadusruumi.

6.5 Tippasemel infrastruktuuride loomisest ja kasutamisel on samuti väga oluline arvesse võtta intellektuaalomandi kaitset. Võimalikud probleemid tuleks lahendada vastutustundlikult ja õigeaegselt.

Brüssel, 15. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb pestitsiididega töötlemise masinaid ja millega muudetakse 17. mai 2006. aasta direktiivi 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid”

KOM(2008) 535 lõplik – 2008/0172 (COD)

(2009/C 182/09)

Üksikraportöör: **Ludvík JÍROVEC**

24. septembril 2008. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb pestitsiididega töötlemise masinaid ja millega muudetakse 17. mai 2006. aasta direktiivi 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid”

KOM(2008) 535 lõplik – 2008/0172 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 6. jaanuaril 2009. aastal. Raportöör oli Ludvík JÍROVEC.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009. aastal (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 192 ja erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee on täiesti nõus komisjoni esitatud ettepanekuga.

1.2 Komitee tervitab muudatusi, mis toovad kaasa parema tervisekaitse ja -ohutuse ning säästvama suhtumise keskkonda pestitsiididega töötlemise masinate kasutamisel kogu ühenduse ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) tasandil.

1.3 Väljendatud reservatsioonid puudutavad mõningat selguse puudust seoses mõjuga tööhõivele mõnedes riikides, kus ei ole veel direktiivi nõudeid riiklikusse õigusesse üle võetud.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Parlament ja nõukogu on tunnistanud otsuses, millega võeti vastu ühenduse kuues keskkonnaalane tegevusprogramm, et pestitsiidide mõju inimeste tervisele ja keskkonnale tuleb veelgi vähendada.

2.2 Pärast seda on Euroopa Komisjon vastu võtnud strateegia (edaspidi „temaatiline strateegia”) ja teinud ettepaneku vastu võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse ühenduse tegevusraamistik, mis käsitleb strateegia rakendamise peamisi õigusloomeaspekte (edaspidi „raamdirektiiv”). Temaatilise strateegiaga on ette nähtud viis põhieesmärki:

- pestitsiidide kasutamisest tulenevate tervise- ja keskkonnariskide vähendamine;
- pestitsiidide kasutamise ja levitamise tõhusam kontrollimine;

— kõige ohtlikumate pestitsiidide asendamine ohutumate alternatiividega;

— väheste pestitsiididega või pestitsiidivaba maaviljeluse ergutamise;

— saavutatud edusammude läbipaistva aruandlus- ja järelevalvesüsteemi loomine.

2.3 Kavandatud raamdirektiivis on kehtestatud nõuded, mille alusel peavad liikmesriigid kooskõlas temaatilise strateegia esimese eesmärgiga looma kasutatavate seadmete korrapärase hooldus- ja ülevaatussüsteemi.

3. Üldine kontekst

3.1 Ettepaneku eesmärk on tagada, et pestitsiididega töötlemise uued masinad ei ohustaks asjatult keskkonda. Ettepanekus on esitatud keskkonnakaitse olulised lisanõuded, millele pestitsiididega töötlemise uued masinad peavad enne ühenduses turuleviimist ja/või kasutuselevõtmist vastama.

3.2 Nõuete ühtlustamine on kõrge kaitsetaseme tagamise vajalik eeltingimus, kusjuures samas tagatakse nende toodete vaba liikumine ühenduses.

3.3 Kõnealuse direktiiviga tunnistatakse kehtetuks direktiiv 98/37/EÜ ja seda hakatakse kohaldama alates 29. detsembrist 2009.

3.4 Ettepanek on täielikult kooskõlas ühenduse kuuenda keskkonnaalase tegevusprogrammi, Euroopa Liidu säästva arengu strateegia, Lissaboni strateegia ja pestitsiidide säästva kasutamise temaatilise strateegiaga.

3.5 Ettepanek on kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppega.

3.6 Kõnealune ettepanek on jätk komisjoni 2002. aasta juuli teatisele „Pestitsiidide säästva kasutamise temaatilise strateegia suunas”, millele Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee andis positiivse hinnangu.

3.7 Ettepanek toetub lõpliku konsultatsiooni raames koostatud mõju hindamisele, milles kinnitati seoses pestitsiididega töötlemise uute masinatega, et on vaja kehtestada keskkonnakaitsenõuded, millele need masinad peavad enne turuleviimist ja/või kasutuselevõtmist vastama

3.8 Direktiivi mõju hindamises käsitletakse kontrolli ja sertifitseerimist, mis määratletakse täpsemalt, ning soovitatakse valida võimalus, mis seisneb pestitsiididega töötlemise uutele seadmetele kohustusliku sertifitseerimissüsteemi loomises ühenduse tasandil.

3.9 Väliskonsultant (BiPRO) analüüsis võimalikku mõju ja eeldas, et ühtlustamine karmistab uutele masinatele esitatavaid keskkonnakaitsenõudeid. Kulude suurenemine jaotuks ebaühtlaselt, sest mõned tootjad vastavad juba praegu eeskirjadele või sertifitseerimisnõuetele. Ühtlustamine annab aga omakorda eelise, mis tagab ausa konkurentsi siseturul.

4. Õiguslik külg

4.1 Ettepanekuga kehtestatakse uued keskkonnakaitsenõuded. Need olulised lisanõuded kujutavad endast kohustuslikke sätteid, mille eesmärk on tagada, et tooted ei ohustaks asjatult keskkonda.

4.2 Ettepaneku õiguslik alus tuleneb EÜ asutamislepingu artiklist 95, milles on sätestatud siseturu loomise põhimõtted. Direktiiv tagab direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate masinate vaba liikumise.

4.3 Subsidiaarsuse põhimõtet kohaldatakse ettepaneku selles osas, mis ei kuulu ühenduse ainupädevusse.

4.4 Teatavad liikmesriigid on pestitsiididega töötlemise masinatele juba kehtestanud kohustuslikud keskkonnakaitsenõuded ja vastavushindamise menetlused. Teised on teatanud reguleerivate normide ettepanekutest. Nii kaua, kui jäetakse nõuete kehtestamine vabatahtliku sertifitseerimissüsteemi osaks, võib täheldada erinevate riigisiseste eeskirjade ja menetluste rohkendamist. See tooks tööstusele kaasa alusetuid kulusid ja takistaks kaupade vaba liikumist ühenduses.

4.5 Nõuete ühtlustamine on ainus viis saavutada soovitud keskkonnakaitsese eesmärki, tagades samas kogu ühenduses ühesuguse

kaitsetaseme, ausa konkurentsi tootjate vahel ja kaupade vaba liikumise siseturul.

4.6 Ettepanek on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

4.7 Kõnealune ettepanek ei lähe ettepaneku eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale ja vastab seega asutamislepingu artiklis 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttele.

4.8 Direktiiviga väheneb pestitsiididega töötlemise masinate tootjatele langev halduskoormus miinimumini.

4.9 Samuti on ettepanek kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppega.

4.10 Ettepanek ei mõjuta ühenduse eelarvet.

4.11 Liikmesriikidel palutakse saata komisjonile käesoleva direktiivi riiklikku õigusse ülevõtvate sätete tekst ning nende sätete ja käesoleva direktiivi vaheline vastavustabel.

4.12 Kavandatav õigusakt käsitleb Euroopa Majanduspiirkonnaga seotud küsimust, mistõttu peaks see kehtima ka Euroopa Majanduspiirkonna suhtes.

5. Selgitus

5.1 Keskkonnakaitsenõuded hõlmavad üksnes pestitsiididega töötlemise masinaid ja keskkonnariske, mida katavad direktiivi I lisasse kavandatud uued olulised nõuded.

5.2 Ettepanekuga täiendatakse „oluliste tervisekaitse- ja ohutusnõuete” uut määratlust, millega välditakse vajadust muuta direktiivis esinevaid viiteid olulistele tervisekaitse- ja ohutusnõuetele.

5.3 Artikli 4 lõike 1, artikli 9 lõike 3 ja artikli 11 lõike 1 muudatustes sätestatakse keskkonnakaitsese eesmärk.

5.4 Pestitsiididega töötlemise masinate tootjatel on kohustus hinnata keskkonnakahju ohtu.

5.5 Direktiivis esitatakse direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate pestitsiididega töötlemise masinate määratlus.

5.6 Direktiivis sätestatakse olulised nõuded keskkonnakahju vähendamiseks miinimumini.

5.7 Kavandatud uusi olulisi nõudeid kavatsetakse toetada pestitsiididega töötlemise eri liiki masinate kohta koostatud ühtlustatud standardite tehniliste spetsifikatsioonidega. Selleks annab komisjon pädevatele Euroopa standardiorganisatsioonidele mandaadi.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (uuesti sõnastatud)”

KOM (2007) 844 lõplik – 2007/0286 (COD)

(2009/C 182/10)

Raportöör: **Stéphane BUFFETAUT**

25. veebruaril 2008. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 175 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (uuesti sõnastatud)”

KOM (2007) 844 lõplik – 2007/0286 (COD)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 30. oktoobril 2008. Raportöör oli Stéphane BUFFETAUT.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009. aastal (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 152, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele edastatud ettepanek on esitatud kehtiva direktiivi uue sõnastusena. Tegemist on enama kui praegu kehtiva direktiivi läbivaatamise või vähese parandamisega. Komisjon kinnitab, et direktiivi uuesti sõnastamine on kaasatud lihtsustamisprogrammi ja on määratletud parema õigusloome raames, mida mõned seavad kahtluse alla. Ettepaneku peamised eesmärgid on järgmised:

- keskkonnaalased: keskkonna tõhus kaitse tervikliku lähenemisviisiga, mille puhul võetakse arvesse kõiki keskkonnategureid;
- majandusalased: menetluse ja tavade ühtlustamine, et vältida konkurentsimoonutusi.

2. Komisjoni eesmärgid

2.1 Komisjon tunnustab, et heitkogused on viimastel kümnenditel küll vähenenud, kuid peab vähenemist ebapiisavaks ja soovib minna võitluses heitkogustega kaugemale.

2.2 Direktiiv saaste kompleksse vältimise ja kontrolli kohta („*integrated pollution prevention and control*”, edaspidi „IPPC-direktiiv”) hõlmab ligikaudu 52 000 kätt Euroopa Liidus ning hoolimata tehtud pingutustest ületavad saasteainete heited oluliselt õhusaaste teemaatilises strateegias sätestatud eesmärgid.

2.3 Tööstustegevusest põhjustatud saastel on märkimisväärne negatiivne mõju tervisele ja keskkonnale. Ligikaudu 83 %

vääveldioksiidist, 34 % lämmastikoksiididest, 25 % dioksiinide heidetest ja 23 % elavhõbedast pärineb just tööstuskäitistest ⁽¹⁾. Sellised heited ei saasta mitte ainult õhku, vaid nendega võib kaasneda ka vee- ja pinnasereostus. Samuti on tööstus peamine toorainete, vee ja energia tarbija ning suure hulga jäätmete tekitaja. Seega on kompleksne lähenemisviis (IPPC) tänu liikmesriikide pädevate asutuste poolt antavate lubade menetlusele, mis piirab asjaomaste ettevõtete heiteid, hea viis saaste vähendamiseks.

2.4 Komisjoni jaoks peab kõnealune lähenemisviis põhinema parima võimaliku tehnika („PVT” ehk „BAT” inglise keeles) rakendamisel. Põhimõte on kasutada asjakohases sektoris keskkonna kaitsmiseks kõige tõhusamat tehnikat, kui seda on võimalik rakendada majanduslikult ja tehniliselt otstarbekatel tingimustel.

2.5 Kõnealuse lähenemisviisi soodustamiseks vahetab komisjon parima võimaliku tehnika küsimuses teavet liikmesriikide ja muude sidusrühmadega, et koostada parima võimaliku tehnika viitedokumentid (BREF-dokumentid), milles määratakse kindlaks, mida käsitatakse parima võimaliku tehnikana iga tööstussektori puhul ELi tasandil. Kuna IPPC asub Sevillas, siis nimetatakse protsessi Sevilla protsessiks.

2.6 Teatud (mitte kõiki) tööstusharusid käsitletakse ka sektori-direktiivides, milles on sätestatud käitamistingimused ja muud tehnilised nõuded, mida peetakse miinimumnõueteks. Kõnealustes direktiivides määratakse eelkõige kindlaks asjaomaste sektorite teatud saasteainete heite piirväärtused ja neid kohaldatakse eranditeta IPPC-direktiivi rakendamisel.

⁽¹⁾ SEK(2007) 1679.

2.7 Pärast mitmeid uuringuid ja aruandeid leidis komisjon, et kehtivaid sätteid on vaja parandada nii, et tööstusheidete vastu saaks paremini võidelda. Samuti leidis ta, et kehtivates õigusaktides on puudusi, mis on põhjustanud ühelt poolt direktiivi ebarahuldavat rakendamist ja teiselt poolt raskusi direktiivi jõustamise meetmete kontrollimisel.

2.8 Komisjon teeb seega ettepaneku vaadata läbi ja koondada seitse tööstusheidete käsitlevat direktiivi (Industrial Emissions Directive – IED) üheks direktiiviks, mille peamine eesmärk on järgmine:

- tugevdada parima võimaliku tehnika mõistet;
- vaadata läbi suurte põletusseadmete heite miinimumpiirväärtused;
- luua komitee, et kohendada kehtivaid vähem olulisi tehnilisi nõudeid teaduse ja tehnika arenguga, või kehtestada liikmesriikide aruandluse viis ja vorm;
- kehtestada sätted kontrolli kohta;
- soodustada uuendustegevust ja uute tehnoloogiate kasutuselevõttu;
- lihtsustada ja täpsustada teatavaid lubade andmist käsitlevaid sätteid;
- laiendada ja täpsustada õigusaktide reguleerimisala;
- soodustada kujunemisjärgus tehnoloogiatega arvestamist.

3. Üldised märkused

3.1 Praeguse direktiivi kolm põhimõtet

- kompleksne lähenemisviis tööstustegevuse mõjule,
- parima võimaliku tehnika kasutamine,
- kohalike tingimustega arvestamise võimalus loa andmise tingimuste kindlaksmääramisel

leiavad asjaomaste ettevõtete poolehoiu ning vastavad üldisele ja järjepidevale lähenemisviisile tööstusrajatiste keskkonnanäitajate parandamisel.

3.2 Kuigi on tösi, et 1996. aasta direktiivi rakendamisel esineb liikmesriigiti erinevusi, tuleb arvestada ka sellega, et direktiivi hakati täielikult rakendada alles väga hiljuti (2007. aasta oktoobris olemasolevate käitiste puhul) ning et ei ole möödunud piisavalt

aega, et direktiivi rakendamist korralikult hinnata. Siiski on komisjoni sõnul erilubade ja üldisemalt liikmesriikide tavade hindamisel näha paljusid rakendusprobleeme, mis tulenevad eelkõige praeguse direktiivi ebaselgetest sätetest. Komisjoni sõnul näitavad kõik konsultatsioonid ja prognoosid, et olukord ei parane õigusakte muutmata. Tuleb märkida, et õigusakti rakendamise eest vastutab liikmesriik ja loa tingimustest kinnipidamise eest asjaomased käitajad.

3.3 BREF-dokumendid võeti juba vastu 2001. aastal ja neid on levitatud sellest ajast alates, kuid nende tõlkimiseks kõikidesse Euroopa Liidu ametlikes keeltesse läks palju aega. Siiski on rakendamise uurimine näidanud, et sugugi mitte kõik liikmesriikide asutused ei ole oma ülesandeid täiel määral täitnud, kuigi hiljaks jäänud või puuduliku rakendamise korral ei saa lugeda vastutavaks ainult asjaomased ettevõtted, kui loa tingimused ei ole BREF-dokumentidega kooskõlas. Seega oleks tervitatav aktiivsem tagasiside BREF-dokumentide üldisel rakendamisel saadud kogemuste kohta kõikides ELi piirkondades, sest dokumentide kasutuse osas on märgata väga erinevaid lähenemisviise.

3.4 Kõik see võib küll selgitada märgatud puudusi, kuid võib küsida, kas direktiivi ei ole veel vara täielikult ümber sõnastada. Nimelt on paljud liikmesriigid andnud olemasolevatele käitistele tegevusloa hilja, vahel isegi direktiivis kindlaks määratud tähtajast hiljem.

3.5 Muretsemine on siiski õigustatud, kuna liikmesriikide andmetest heidete kohta võib eeldada, et parima võimaliku tehnika rakendamine, eelkõige suurte põletusseadmete puhul, ei võimaldada saavutada õhusaaste strateegia eesmärke.

3.6 Igal juhul ei tohiks direktiivi uuesti sõnastada täitmata „läbipaistvuse, majandusliku tasuvuse ja kulutõhususe põhimõtteid ning kohustuste õiglast ja solidaarset jaotamist liikmesriikide vahel”, kui tsiteerida Euroopa Ülemkogu.

4. Punktid konkreetsete raskuste kohta

4.1 BREF-dokumentide ülesanne

4.1.1 Siiamaani oli BREF-dokumentidel kaks ülesannet:

- olla viitealuseks lubade väljastamisel, kui määratletakse, mida täpselt saab lugeda PVTks: BREF-dokumendid pakuvad teavet parima võimaliku tehnika erinevate konkreetsetes olukordades sobivate kasutusvõimaluste kohta. Nad on parimate võimalike tehnikate määratlemisel mitut sidusrühma arvestava lähenemisviisi tulemus, mis on töötatud välja erinevateks olukordadeks ja mille hulgast pädev asutus valib kõige sobivama normi.

- vahetada parimate võimalike tehnikate kujundamisel teavet tehnikanäitajate ja arengu kohta ELis.

Parimad võimalikud tehnikad valitakse lähtuvalt sellest, kas vastavate tehniliste normidele saavutatakse ilma tööstuse konkurentsivõimet kahjustamata, mis tuleb selgelt välja parima võimaliku tehnika määratlusest, mille kohaselt on parim võimalik tehnika „niisugusel arengutasemel tehnika, mis võimaldab selle kasutamist vastavas tööstussektoris, mille kasutamine on kulusid ja eelseid arvesse võttes majanduslikult ja tehniliselt otsustavalt”, ning seni, kuni „see tehnika on käitajale mõistlikul viisil kättesaadav” (IPPC direktiivi artikli 2 lõige 11, uuestisõnastatud versiooni artikli 3 lõige 9). Vastupidisel juhul, näiteks kujunemisjärgus tehnoloogiate puhul, mida ei loeta parimate võimalike tehnikate hulka, esindavad need nii häid tavaid kui ka tippasemel tootmisprotsessi, kujutades endast andmebaasi asjaomases tööstusharus rakendatavate tehnikate näitajate ja rakendusviiside kohta.

4.1.2 Oluline on jääda järgmise lähenemisviisi juurde: parim võimalik tehnika on tehnika, tänu millele on võimalik eeskirju järgida juhtumipõhiselt ja ühe eesmärgina kontrollida tööstusheiteid. Nii tagatakse keskkonnakaitse ning samas võetakse arvesse kõnealuste tehnikate rakendamise kulusid ja tulusid. Eeskirju tuleb rakendada ühel ja samal ajal kõikjal ELis, et vältida täielikku segadust, mis on seotud lubade ülevaatamise kuupäeva, tööstussektori BREF-dokumentide ülevaatamise kuupäeva või asjaomase sektori vähem või rohkem konservatiivse lähenemisviisiga. Samuti peaks parim võimalik tehnika aitama vähendada konkurentsimoonutusi.

4.1.3 Direktiivi läbivaatamise raames tasub täpsustada BREF-dokumentide rolli. BREF-dokumentides ei määrata kindlaks saasteainete heite taset, vaid need peavad jääma viiteliseks ning toetama jätkuvalt edusamme, et ühe eesmärgina muuta võimalikuks mujal kindlaks määratud heite piirväärtustest ja keskkonna kvaliteedistandarditest (vesi, õhk, maapind) kinnipidamine. Tasub meeles pidada ka seda, mida märgitakse 2005. aastal avaldatud BREF-dokumente käsitlevas juhises ja suunistes: „BREF-dokumentides ei sätestata ei tehnikaid ega heite piirväärtusi.” Heite tasemete määratlemine kuulub Euroopa Liidu majandus- ja keskkonnapoliitika alla. Lisaks sellele ei tohi need vahendid takistada vajalikku paindlikkust kohalike ja tehniliste tingimuste suhtes.

4.2 Sevilla protsess

4.2.1 Sevilla protsess on alanud ja see põhineb sellise dialoogi pidamisel, mis ei ole demokraatlik selle kitsas tähenduses. Nimelt on esindatud või võivad olla esindatud kolm klassikalist osapoolt: riigid, spetsialistid ja valitsusvälised organisatsioonid. Kuid protsess on jätkuvalt nõ vertikaalne ja tööstusharude vahel ei ole eriti kontakte. BREF-dokumentide koostajad muutuvad ning need on (liikmesriikide ja komisjoni puhul) harva samad isikud, kes koostavad BREF- või eri sektorite BREF-dokumentide eri versioone. Nii kaotatakse sisuliselt kui ka ekspertteadmistes, kui käsitletakse teatud nn eluohtlike saasteaineid (NO_x, CO, CO₂, ...) või üldiseid

saasteaineid (SO_x, metallid, tolm, ...) seoses kasutatud tehnikaga, millest tuleks teavitada teabevahetusfoorumit. Sevilla protsessi eesmärk on siiski anda regulaarselt ülevaade tööstussektori näitajatest. Kui liikmesriike kaasataks veidi aktiivsemalt, siis võiksid nad protsessist selle tõhusamaks muutmise abil kasu saada, kuna liikmesriigid saaksid edastada kohustuslikel kontrollidel kogutavad andmed.

4.3 Lubade läbivaatamine

4.3.1 Ühele käitisele võivad üheaegselt kehtida mitu BREF-dokumenti. Seega tuleb tagada, et BREF-dokumentide korrapärase läbivaatamine ja lubade ülevaatamise ajagraafik, mille käigus võib ette tulla eeskirjade muudatusi, oleks kooskõlas käitiste amortisatsioonitsükklitega. Ka selles olukorras on kohane vaid õiguslikku tüüpi eeskiri/kavandamine. Kujunemisjärgus tehnoloogiad saavad paremini kohanduda, kui tingimused on eelnevalt kindlaks määratud. Samuti on parim võimalik tehnika tõhusam, kui seda saab järk-järgult kasutama hakata, kuid ei saa eeldada investeringute muutusi samas rütmis BREF-dokumentide läbivaatamise rütmiga. Seega on Euroopa seadusandja ülesanne luua arenguga kooskõlas olev ajakava, mille puhul võetakse arvesse varasemaid näitajaid ja tehnilist arengut. Kõnealust ülesannet ei saa üle kanda Sevilla protsessile.

4.4 Kujunemisjärgus tehnoloogia mõiste

Direktiivis esitatakse kujunemisjärgus tehnoloogia mõiste. Kujunemisjärgus tehnoloogia peamine omadus on see, et seda on vaja katsetada tegelikus tööstuskontekstis. Tehnoloogia võib olla paljulubav laboris või isegi katsetavates käitistes, kuid osutada tava- kasutuses ebarahuldavaks. Seega tuleb hoolitseda selle eest, et mõiste kasutamist direktiivis mõistetakse kujunemisjärgus tehnoloogiate alase uuendustegevuse stimuleerimise vahendina, mitte ettevalmistusena uute viidete määratlemiseks.

4.5 Terviklik lähenemisviis

Uues direktiivis on säilitatud kohalikele oludele ja käitise tegevuse eritingimustele kohandamise põhimõte, võimaldades teha erandeid. Selline süsteem on eelmisest süsteemist jäigem, isegi kui pädevatele asutustele jäetakse teatud paindlikkus eritingimustega arvestamiseks. Oluline on, et parim olemasolev tehnika määratletaks kindlaks sellise tõelise ja läbipaistva arutelu tulemusel, kus osalevad kohalikud ja riiklikud asutused ning asjaomased tööstusettevõtjad.

4.6 Sektoridirektiivide integreerimine

Tähelepanu tuleks pöörata sellele, et sektoridirektiivide integreerimisel ei koostataks eriti koormavat ja keerukat direktiivi, mis oleks vastuolus lihtsustamise eesmärgiga. Sektoridirektiivide integreerimine direktiivi ettepanekusse erineb direktiivide lõikes

oluliselt, eelkõige seoses heite piirväärtustega. Peamine põhjus on soov tuua heite piirväärtused lähemale parim võimalik tehnika näitajate väärtustele. Selguse ja ühtluse eesmärgid peavad nii liikmesriikide kui ka asjaomaste ettevõtjate jaoks olema sektoridirektiivide integreerimisel peamiseks eesmärgiks, mis võimaldaks ka vähendada üleliigset halduskoormat.

4.7 Komiteemenetlus, teabevahetusfoorum ja Sevilla IPPC-osakond

Direktiivis tehakse ettepanek kasutada rohkem komiteemenetlust, eelkõige BREF-dokumentidest erandi tegemise kriteeriumide kindlaksmääramisel. Milline on sel juhul osapoolte roll? Milline on teabevahetusfoorumi ja Sevilla IPPC-osakonna roll? Võib karta, et Euroopa tööstus soovib tulevikus veelgi vähem edastada asjakohast teavet Sevilla IPPC-osakonnas olemasoleva parima tehnika kohta, samas kui siia maani on seda koostööd ühehäälselt kiidetud kui Euroopa edulugu. Lisaks on komiteemenetlus küllaltki läbipaistmatu menetlus, mis Euroopa Parlamendile eriti ei meeldi. Komiteemenetlust peaks seega kasutama vaid õigusakti teiseste elementide muutmiseks.

4.8 Pinnasekaitse

Uues direktiivis nähakse ette kohustus taastada käitamiskohas enne käitise käivitamist algne seisund. Pinnase suur varieeruvus Euroopas tähendab, et mängu tuleb subsidiaarsuse põhimõtte, mis jätab liikmesriikide asutustele suurema tegevusvabaduse. Parim lahendus tundub seega jätta käitamiskoht sellisesse seisukorda, mis vastab selle eeldatavale kasutusele tulevikus.

4.9 Aruannete avaldamine

Direktiivis nähakse ette, et pärast kontrolli esitavad pädevad asutused kahe kuu jooksul aruande. Tähtaeg on liiga lühike, kuna asjaomasele ettevõttele peaks jätma rohkem aega, et ta saaks teha märkuseid, koostada tegevuskava ja et neid aspekte saaks avalikusele tutvustada.

4.10 Direktiivi jõustamine

2016. aasta jaanuariks kavandatud direktiivi jõustamine tundub liiga varajane, kui arvestada praeguse IPPC-direktiivi rakendamisel saadud kogemust. Lisaks on parajasti koostamisel mõned Euroopa direktiivide eelnõud (heitkoguste riiklikke ülempiire käsitleva direktiivi läbivaatamine, nn rohelise paketi kokkuleppe rakendamine), mida on kavas jõustata 2020. aastal. Göterborgi protokoll on samuti ÜRO Euroopa Majanduskomisjonis Genfis parajasti läbivaatamisel ning selles on uute eesmärkide seadmiseks sätestatud tähtajana 2020. aasta.

Ühtluse mõttes peaks direktiivi ettepanek olema kooskõlas teiste keskkonnanäeskirjadega ning rakendamise kuupäevaks peaks olema 2016. aasta asemel kavandatud 2020. aasta.

5. Kokkuvõte

5.1 Kui IPPC-direktiivi on rakendatud ebarahuldavalt, siis peaks liikmesriikide ja teiste sidusrühmadega tegema võimalikult suuri pingutusi praeguse direktiivi paremaks rakendamiseks, et praegune direktiiv saaks olla IPPC-direktiivi uuesti sõnastamisel konkreetseks aluseks, nagu on ette nähtud komisjoni teatises ja 2008.–2010. aasta tegevuskavas tööstusheiteid käsitlevate õigusaktide rakendamise kohta. Direktiivi läbivaatamise eesmärgiks peaks seadma keskkondliku ja majandusliku tõhususe, läbipaistvuse, asjaomaste spetsialistidega dialoogi pidamise, kulude ja tulude õige tasakaalu ning võrdsuse ja solidaarsuse põhimõtte austamise liikmesriikide vahel kohustusi jagades.

5.2 IMPEL (keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa võrgustik) võiks aidata praegust direktiivi paremini rakendada. BREF-dokumentide ametlik tõlge kõikidesse ELi keeltesse peaks samuti aitama BREF-dokumente paremini mõista ja liikmesriikides paremini jõustada. Sevilla IPPC-osakonnaga koostöös peaks tagama, et BREF-dokumentides ei oleks erinevaid arvamusi, mis vähendaks nende dokumentide ühtlust ja tähtsust Euroopa tasandil.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 549/2004, (EÜ) nr 550/2004, (EÜ) nr 551/2004 ja (EÜ) nr 552/2004, et parandada Euroopa lennundussüsteemi toimivust ja säästvust”

KOM(2008) 388 lõplik – 2008/0127 (COD)

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 216/2008 lennuväljade, lennuliikluse korraldamise ja aeronavigatsiooniteenuste valdkonnas ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/23/EÜ”

KOM(2008) 390 lõplik – 2008/0128 (COD)

(2009/C 182/11)

Raportöör: **Jacek KRAWCZYK**

Vastavalt 4. septembril 2008 ja 18. juulil 2008 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 80 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 549/2004, (EÜ) nr 550/2004, (EÜ) nr 551/2004 ja (EÜ) nr 552/2004, et parandada Euroopa lennundussüsteemi toimivust ja säästvust”

KOM(2008) 388 lõplik – 2008/0127 (COD)

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 216/2008 lennuväljade, lennuliikluse korraldamise ja aeronavigatsiooniteenuste valdkonnas ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/23/EÜ”

KOM(2008) 390 lõplik – 2008/0128 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 10. novembril 2008. Raportöör oli Jacek KRAWCZYK.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (15. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 131, vastuhääli ei olnud, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komisjoni ettepanekul põhineva ühtse Euroopa taeva (SES) kiire ja kaasav rakendamine on väga tähtis strateegiline samm Euroopa täiendava integreerumise ja Euroopa ühisturu tugevdamise suunas ning edendab Euroopa sotsiaalset ühtekuuluvust ja sotsiaalset liikuvust.

1.2 Komitee tervitab komisjoni ettepanekut, mis on tähtis meede ühtse Euroopa taeva tõeliseks rakendamiseks. Paketis, mida tuntakse nime all „Ühtne Euroopa taevas II” (SES II), tegeletakse paljude probleemidega, mis ilmnesid 2004. aastal välja töötatud SES I rakendamise ajal.

1.2.1 Seetõttu ei tohiks SES II õigusakti ettepanekuga viivitada ning komitee kutsub ELi seadusandjat üles jõudma lõpliku kokkuleppeni enne 2009. aasta märtsikuud. Ühtse Euroopa taeva eesmärkide saavutamiseks on oluline, et ELi seadusandja (nõukogu ja parlament) ei lahjendaks siinkohal komisjoni ettepanekuid.

1.3 Eelkõige tuleb paralleelselt liikluse mahu suurenemisega parandada turvanõudeid.

1.4 Komitee toetab kindlalt eelkõige:

— ettepanekuid, mis on seotud tulemuslikkuse kontrolli raamistikuga ja siduvate tulemuseesmärkidega eeldusel, et tulemuslikkust hinnatakse nelja põhikriteeriumi alusel, milleks on ohutus, läbilaskevõime, kulude tõhusus ning keskkond;

- Euroopa Lennundusohutusameti (EASA) vastutusalala laiendamist lennuväljade ohutusele ning lennuliikluse korraldamise (Air Traffic Management – ATM) ja aeronavigatsiooniteenuste;
- inimteguri olulisuse tunnistamist lennundusohutuses;
- suuremaid jõupingutusi lennundusohutuse tagamise eest vastutavate töötajate pädevuse suurendamisel, mõistliku tegutsemise (Just Culture) rakendamist;
- ettepanekuga „Ühtne Euroopa taevas II” määrusest välja jäetava aeronavigatsiooniteenuste osutamist käsitleva artikli 5 ümbersõnastamist, et võimaldada litsentsimissüsteemi laiendamist kõigile ohutusega seotud töötajatele ja eelkõige lennuliikluse turvaelektronika alal töötavale personalile;
- funktsionaalsete õhuruumiosade rakendamise tähtsust 2012. aastaks;
- SESARi ja selle rahastamise meetodite edasist tõhustamist;
- Euroopa lennuliikluse korraldamise võrgustiku funktsioonide tugevdamist;
- Eurocontroli reformimist;
- lennujaamade piiratud läbilaskevõime tunnistamist;
- artikli 18a muutmist – komitee ei ole vastu uuringu läbiviimisele, kui selle selge eesmärk ei ole kõnealuste teenuste avamine konkurentsile.

1.5 Euroopa lennuliikluse korraldamise optimeerimine SES II rakendamise teel aitab suuresti kaasa õhustranspordi CO₂ heitkoguste vähendamisele. Lühematel marsruutidel võivad CO₂ heitkogused väheneda peaaegu 5 miljonit tonni aastas. Lennuliikluse parem korraldamine ja lennujaamade töö parandamine vähendaksid heitkoguseid kuni 12 % keskmise lennu kohta ehk 16 miljoni tonni CO₂ võrra aastas.

1.6 Ehkki eri sidusrühmad toetavad ulatuslikult SES II algatust, on pärast SES II heakskiitmist vaja täiendavaid rakenduseeskirjade teemalisi konsultatsioone. Konsultatsioone tuleks pidada SES II rakendamise igal tasandil (ELi, riigi ja piirkonna tasand) ning sotsiaalpartnerite ja/või tööstuspartnerite/sidusrühmadega.

- 1.7 SES II rakendamine toob kodanikele ja tarbijatele kasu, sh
- ohutuse kõrgema taseme;
  - reisi lühema kestuse;
  - parema teeninduse/tulemuslikkuse, sh suurema usaldusväärsuse ja lennuplaani parema prognoositavuse, mille tulemusel ei jää transiitreisijad nii paljudest lendudest maha;
  - madalamad hinnad tänu lennuettevõtete kulude vähenemisele;
  - väiksema CO₂ jalajälje.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 549/2004, millega sätestatakse raamistik ühtse Euroopa taeva loomiseks, ⁽¹⁾ määruse (EÜ) nr 550/2004 aeronavigatsiooniteenuste osutamise kohta ühtses Euroopa taevas, ⁽²⁾ määruse (EÜ) nr 551/2004 õhuruumi korraldamise ja kasutamise kohta ühtses Euroopa taevas ⁽³⁾ ja määruse (EÜ) nr 552/2004 Euroopa lennuliikluse juhtimisvõrgu koostalitlusvõime kohta ⁽⁴⁾ (ühtset Euroopa taevas käsitlevate õigusaktide esimene pakett) vastuvõtmisega kehtestati õiguslik alus sujuvale, koostalitlusvõimelisele ja ohutule lennuliikluse korraldamise süsteemile. Komitee käsitles algset määrust 2002. aastal koostatud arvamuses TEN/080 „Action programme/Single European Sky” (Tegevusprogramm/Ühtne Euroopa taevas) ja TEN/098 „Implementation of the Single European Sky” (Ühtse Euroopa taeva rakendamine).

2.2 Ülisuur nõudlus lennutranspordi järele mõjub koormavalt infrastruktuuri läbilaskevõimele: 28 000 igapäevast lendu ja 4 700 äriotstarbelist õhusõidukit panevad lennujaamad ja lennuliikluse korraldamise proovile. ELi laienemine koos aktiivse naabruspoliitikaga on laiendanud Euroopa lennundusturgu 37 riigini, kus elab rohkem kui 500 miljonit inimest ⁽⁵⁾.

2.3 Lennuliikluse korraldamise killustatus takistab optimaalse läbilaskevõime kasutamist ja tekitab lennundusele tarbetuid rahalisi kohustusi ligikaudu 1 miljardi euro ulatuses (õhusõiduk lendab keskmiselt 49 km rohkem kui vaja). 2007. aastal põhjustas lendude ebatõhusus ümbersõite 468 miljoni km ulatuses, mis tähendas lennundussektorile 2,4 miljardit eurot lisakulusid.

⁽¹⁾ ELT L 96, 31.3.2004, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 96, 31.3.2004, lk 10.

⁽³⁾ ELT L 96, 31.3.2004, lk 20.

⁽⁴⁾ ELT L 96, 31.3.2004, lk 26.

⁽⁵⁾ Mitmed naaberriigid on otsustanud liituda Euroopa ühise lennunduspiirkonnaga, et edendada majanduskasvu ja luua uusi töökohti.

Viivitustele lennuliikluse voogude juhtimisel kulus 2007. aastal 21,5 miljonit minutit, mis tõi lennuettevõtetele ja seejärel nende klientidele kaasa lisakulusid 1,3 miljardi euro ulatuses.

2.4 Vastuseks lennundussektori, liikmesriikide ja muude sidusrühmade tungivale nõudmisele lihtsustada Euroopa lennunduse õiguslikku raamistikku ja parandada selle tõhusust esitas Euroopa lennunduse tulevase õigusliku raamistiku kõrgetasemeline töörühm juulis 2007 aruande, mis sisaldas mitmeid soovitusi Euroopa lennundussüsteemi toimivuse ja juhtimise parandamiseks. Kõnealune aruanne ja Eurocontrol'i tulemuslikkuse hindamise komisjoni aruanded kinnitasid, et Euroopa lennuliikluse juhtimisvõrku (EATMN) tuleks kavandada ja rakendada kogu ELi tasandi lennutranspordivõrgu tõhusust, ohutust ja keskkonnasäästlikkust silmas pidades.

2.5 Detsembris 2007 saatis EASA komisjonile oma arvamuse lennuväljade kohta. Seejärel esitas amet aprillis 2008 arvamuse lennuliikluse korraldamise ja aeronavigatsiooniteenuste kohta, kus toetas 2002. aastal algatatud protsessi lõpuleviimist ning lennuväljade, lennuliikluse korraldamise ja aeronavigatsiooniteenuste seotud ohutusaspektide lisamist EASA ülesannetes.

2.6 Euroopa Komisjoni teatis „Ühtne Euroopa taevas II: säästvama ja paremini toimiva lennunduse suunas“, KOM(2008) 388, KOM(2008) 389/2, KOM(2008) 390 avaldati 25. juunil 2008.

3. Komisjoni ettepanek (SES II)

3.1 Et viia lõpule ühtse Euroopa taeva loomine, on vaja ühenduse tasandil vastu võtta täiendavad meetmed, et parandada Euroopa lennundussüsteemi toimivust peamiste ohutuseesmärkide raames sellistes võtmevaldkondades nagu ohutus, läbilaskevõime, lendude ja kulude tõhusus ning keskkond.

3.2 Ühtne Euroopa taevas II (SES) koosneb neljast sambast:

Esimene samm hõlmab tulemuslikkuse reguleerimissüsteemi:

- a) lennuliikluse korraldamise tulemuslikkuse suurendamine sõltumatu tulemuslikkuse hindamise organi loomise teel, mis jälgib ja hindab süsteemi tulemuslikkust. Kõnealune organ töötab välja näitajad erinevate tulemuslikkuse valdkondade jaoks ja teeb ettepanekud kogu ühendust hõlmavate eesmärkide kohta (hilinemine, kulude vähendamine, marsruutide lühendamise). Komisjon kiidab tulemuseesmärgid heaks ja edastab need riiklikule tasandile. Kokkulepitud eesmärgid on siduvad;
- b) teenuste osutamise integreerimise hõlbustamine komisjoni toetuse kaudu funktsionaalsete õhuruumiosade loomisele:

kehtestab ranged rakendustähtajad (hiljemalt 2012. aasta lõpuks), laiendab reguleerimisala madalamale õhuruumile kuni lennujaamani ja kõrvaldab riigi tasandi õiguslikud ja institutsioonilised takistused;

- c) võrgu haldamise funktsioonide tugevdamine mitmete ülesannete teel, mille viivad läbi erinevad osalised: Euroopa marsruutide võrgu ülesehitus, nappide ressursside haldamine, lennuliikluse voogude juhtimine, programmi SESAR tehnoloogia kasutuselevõtu ja üleeuroopaliste infrastruktuurielmentide hangete korraldamine.

Teine samm – ühtne ohutusraamistik:

EASA pädevus on alates 2002. aastast järk-järgult laienenud ning hõlmab õhusõiduki lennukõlblikkust, selle käitamist ja lennumeeskonna litsentsimist. Kõnealust lähenemisviisi järgides teeb komisjon ettepaneku Euroopa lennundusohutusameti pädevuse laiendamise kohta ülejäänud võtmevaldkondadele, milleks on lennuväljad, lennuliikluse korraldamine ja aeronavigatsiooniteenused.

Kolmas samm SESAR – ühtse Euroopa taeva tehnoloogiline ja rakenduslik osa:

Euroopa peab kiirendama oma lennuliikluse korraldamise süsteemi arengut, et vastata väljakutsetele ja sünkroniseerida nii õhus kui ka maapinnal toimuv tegevus. Programmiga SESAR püütakse ohutustasemeid suurendada kümnekordselt, võimaldades käsitleda kolm korda suuremat liiklusmahtu praegustest ühe lennuga seotud kuludest poole võrra väiksemate kuludega. Komitee koostas aastal 2006 arvamuse TEN/232, milles avaldas täielikku toetust SESARi rakendamisele.

Neljäs samm – läbilaskevõime haldamine maapinnal:

see hõlmab olemasoleva infrastruktuuri paremat kasutamist, paremat infrastruktuuri kavandamist, transpordiliikide kokkusobivuse edendamist ja juurdepääsu parandamist lennujaamadele ning lennujaamade läbilaskevõimet jälgivat ühenduse seirekeskust.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee toetab kindlalt aeronavigatsiooniteenuste osutajate tulemuslikkuse kava (artikkel 11).

4.1.1 Komitee väljendab suurt heameelt tulemuslikkuse raamistiku ettepaneku üle (raammääruse artikkel 11). Komitee toetab kõnealuse tulemuslikkuse kava loomist, mis võimaldab paremat tulemuslikkust. Ühtse Euroopa taeva eesmärkide saavutamiseks on oluline, et ELi seadusandja (nõukogu ja parlament) ei lahjendaks siinkohal komisjoni ettepanekuid.

4.1.2 Komitee toetab tulemuslikkuse raamistiku ettepanekut (raammääruse artikkel 11) eeldusel, et tulemuslikkust hinnatakse nelja kriteeriumi alusel, mis tähtsuse järjekorras on järgmised: ohutus, läbilaskevõime, keskkond ja kulutõhusus.

4.1.3 On oluline, et riiklikud/piirkondlikud eesmärgid oleksid kooskõlas kogu võrku hõlmavate eesmärkidega. Seetõttu on tähtis, et komisjon kiidaks riiklikud (piirkondlikud) tulemuslikkuse kavad heaks. See nõuaks ka tõhusat ja tulemuslikku konsultatsiooniprotsessi Euroopa, piirkonna ja riigi tasandil, tagamaks aeronavigatsiooniteenuste osutajate eesmärkide ja sihtide kokkusobivuse ühtse Euroopa taevaga ja täiendavuse.

4.1.4 Komitee arvates tuleks enne teiste valdkondadega tegelemist keskenduda kõigepealt ohutusele, lendude tõhususele (keskkond), kulude tõhususele ja läbilaskvusele (hilinemised). Eesmärkide seadmisel tuleb saavutada sobiv tasakaal erinevate oluliste tulemuslikkuse valdkondade vahel, peegeldamaks tegevuse mitmekesisust Euroopas.

4.1.5 Komitee leiab, et ohutuseesmäärke on võimalik seada ja saavutada alles siis, kui juhtumitest teatamise ja ohutusjuhtimissüsteemid (*Safety Management Systems*) on sisse viidud kõikides Euroopa riikides. Õigussüsteemide erinevuste tõttu Euroopas on hetkel kogutavad andmed ebataäielikud. Kõikides liikmesriikides tuleb rakendada mõistlikku tegutsemist (*Just Culture*), et tagada avatud ja täielik ohutusaruanne.

4.1.6 Komitee leiab, et süsteemi toimimise jälgimiseks ja hindamiseks on vaja tõeliselt sõltumatut ja asjakohaselt rahastatud tulemuslikkuse kontrolli organit, mis annaks aru otse Euroopa Komisjonile ning hõlmaks apellatsioonide esitamise korda.

4.1.7 Komitee rõhutab, et nii tulemuslikkuse kontrolli organ kui ka riiklikud järelevalveasutused peavad olema (nii juhtimise, asukoha kui ka personali osas) sõltumatud ja eraldiseisvad organisatsioonidest, kelle tegevust hinnatakse. Sõltumatus on kontrolliprotsessi usaldusväärsuse tagamisel keske tähtsusega.

4.2 Ohutus/Euroopa Lennundusohutusamet (EASA)

4.2.1 EMSK toetab kindlalt EASA vastutusala laiendamist lennuliikluse korraldamisele ja lennuväljade ohutuse reguleerimisele, et tagada terviklik lähenemisviis ohutusele kogu Euroopas. Oluline on, et Euroopa Liidu seadusandja ei viivitaks EASA vastutusala laiendamisega. See on eelkõige oluline selleks, et tagada Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi SESAR üldkava edukas rakendamine, mis eeldab õhu- ja maapealsete süsteemide tihedat integreerimist.

4.2.2 Väga oluline on rajada EASA ohutuseeskirjad vastuvõtavale regulatiivsele mõjuhinnangule. Samuti peavad Euroopa Liidu institutsioonid tagama, et eraldataks piisavaid riiklikke vahendeid, mille abil saab EASA omandada nõutavad ekspertteadmised kõnealuste täiendavate ülesannete täitmiseks.

4.2.3 Komitee kutsub Euroopa Liidu liikmesriike üles koostama tegevuskava, millega lõpetatakse Eurocontroli lennundusohutuskomisjoni (*Safety Regulation Commission, SRC*) ja lennundusohutusüksuse (*Safety Regulation Unit, SRU*) tegevus ja antakse ülesanded üle EASA-le. Eurocontrolil on EASA-le üleminekul võtmeroll, kuid niipea, kui EASA on omandanud vajaliku pädevuse, puudub vajadus vahendite eraldamiseks Eurocontrolile. Seetõttu tuleks seada ajaline piirang kõigile Eurocontrolil SRC/SRU tegevustele. Antud kontekstis viitab komitee Euroopa Ühinenud Lennuametite (*Joint Aviation Authorities, JAA*) puhul kasutatud edukale mudelile (töörühma *Future of the JAA* aruanne, mida toetasid kõik Euroopa Tsiivilennunduse Konverentsi ECAC peadirektorid), mida võiks laiendada ka Eurocontrolil SRC/SRU ülesannetele.

4.2.4 EMSK leiab, et mõistlik tegutsemine peaks olema kesksel kohal paketi eesmärkide saavutamisel, sealhulgas ohutusjuhtimissüsteemide rakendamisel ja vahejuhtumitest teatamisel. Kõrgetasemelise tööühme poolt toetatav mõistliku tegutsemise põhimõtte ühtne rakendamine on ohutusstatistika kättesaadavuse vältimatu eeltingimus. See võimaldab pakutud tulemuslikkuse kaval usaldusväärselt jälgida edusamme ohutuse valdkonnas ja seada ohutuseesmäärke.

4.2.5 Komitee kutsub nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles sõnastama ümber ettepanekuga „Ühtne Euroopa taevast II” määrusest välja jäetav artikkel 5 aeronavigatsiooniteenuste osutamise kohta, et võimaldada litsentsimissüsteemi laiendamist kõigile ohutusega seotud töötajatele ja eelkõige lennuliikluse turvaelektronika alal töötavale personalile.

4.3 Mõistlik tegutsemine, inimtegur ja personali pädevus

4.3.1 Komitee väljendab kahetsust, et õigusakti ettepanekus puudub viies samm, mis puudutab mõistlikku tegutsemist, inimtegurit ja personali pädevust. Lennuliikluse korraldamine ja aeronavigatsiooniteenus jäävad veel edaspidigi otseselt sõltuma inimtegurist, olles nii otseselt seotud lennundusohutuse praeguse taseme säilitamise ja parandamisega. Seega tuleks pöörata erilist tähelepanu lennundusohutuse tagamise eest vastutavate töötajate pädevusele.

4.4 Funktsionaalsed õhuruumiosad

4.4.1 EMSK toetab kindlalt vajadust viia sisse siduv tähtaeg – hiljemalt 2012. aasta lõpuks peavad kõik liikmesriigid looma funktsionaalsed õhuruumiosad, mis vastavad tulemuslikkuse erieesmärkidele. Esimene ühtne Euroopa taeva pakett ei sisaldanud funktsionaalsetele õhuruumiosadele tähtaega, mille tulemusel ei loodud ühtki õhuruumiosa.

4.4.2 Siinkohal on oluline, et transpordi- ja kaitseministrid kasutaksid täielikult funktsionaalsete õhuruumiosade potentsiaali nii tsiviil- ja sõjaväelennunduse kui ka sõjaväelendude omavahelise parandatud kooskõlastatuse kaudu lennuliikluse korraldamise süsteemis ning lennuliikluse korraldamise infrastruktuuride ja teenuste tugevdamise kaudu.

4.4.3 EMSK toetab funktsionaalsete õhuruumiosade laiemat määratlust ja nende arendamise ajakava. Komitee arvates on oluline võtta meetmeid ületamiseks riiklikul tasandil funktsionaalsete õhuruumiosade loomise ees seisvaid takistusi, sh suveräänsus, vastutus ja sõjaväe täielik kaasatus. Siiski tuleks edendada alt-üles lähenemisviisi kui funktsionaalsete õhuruumiosade üht aluspõhimõtet.

4.4.3.1 Eespool nimetatud silmas pidades on komitee pettunud, et komisjon ei järginud kõrgetasemelise tööühma soovitusi seoses lennundussüsteemi koordinaatori loomisega, et toetada funktsionaalsete õhuruumiosade arengut.

4.4.4 Komitee rõhutab selget vajadust vähendada teenusepakujate arvu Euroopa lennuliikluse korraldamise süsteemis tõhususe eesmärkide saavutamiseks. Kulutõhuga ühtse Euroopa taeva loomiseks tuleb piirkondlike juhtimiskeskuste arvu Euroopas kohandada vastavalt operatiivsetele vajadustele riigipiiridest hoolimata. Komitee rõhutab, et tulemuslikkuse eesmärkide saavutamiseks tuleb teenusepakujate vahel välja töötada tõhusatud koostöö süsteem.

4.4.5 Tänu tehnoloogilistele parandustele ning teenusepakujate ja piirkondlike juhtimiskeskuste arvu vähendamisele on oodata lennuliikluse korraldamise süsteemi tootlikkuse tõusu. Tehnoloogilised arengud (nt kaugtöö) ja tõsiasi, et lennundus on Euroopas kasvav majandusharu, leevendavad märkimisväärselt kõnealuste meetmete, sh sotsiaalsete tegurite mõju.

4.4.6 Ühtse Euroopa taeva määruse kohaselt peavad aeronavigatsiooniteenuste pakujatel olema kriisikavad kõigi nende poolt pakutavate teenuste jaoks juhtudeks, mis toovad kaasa nende teenusepakumise märkimisväärse vähenemise või katkestamise. Täna dubleerivad kõik aeronavigatsiooniteenuste pakujad oma praeguste piirkondlike juhtimiskeskuste infrastruktuuri. Komitee peab väga oluliseks, et aeronavigatsiooniteenuste pakujad keskenduksid lahendustele, mis oleksid kõige tõhusamad ja majanduslikult kasulikud, otsides kõigepealt varuvariante olemasolevatest riiklikest infrastruktuuridest (teised piirkondlikud juhtimiskeskused või sõjaväeasutused) ning ennetades korraldusi funktsionaalsete õhuruumiosade arendamiseks sellises ettenägematus olukorras.

4.4.7 EMSK rõhutab sotsiaaldialoogi olulisust ülemineku juhtimisel Euroopa Liidu ja funktsionaalsete õhuruumiosade tasandil.

4.5 Marsruudi navigatsioonitasud ja ühisprojektid/SESAR

4.5.1 EMSK on teadlik uute tehnoloogiate ja innustavate programmide rahastamise raskustest. Kohaste rahastamismehhanismide puudumine ohustab SESARi esimese rakenduspaketi kasutuselevõttu ja sellele järgnevaid SESARi kasutuselevõtu etappe. Seega rõhutab komitee, et Euroopa Liidu institutsioonid peavad võimaldama sildrahastamist SESARi elluviimise toetamiseks. See on väga oluline, et katta uuele SESARi süsteemile ülemineku kulud. Komitee on SESARi projekti selle loomisest alates kindlalt toetanud.

4.5.2 EMSK ei toeta maksude kasutamist ühisprojektide eelrahastamiseks, nagu on välja pakutud teenuste osutamist puudutava määruse artikli 15 muudatusettepanekus. Selle kohaselt kasutatakse marsruudi navigatsioonitasusid ühisprojektide rahastamiseks „... mis on mõeldud konkreetsele kategooriasse kuuluvate õhuruumi kasutajate ja/või aeronavigatsiooniteenuste osutajate abistamiseks, et parandada ühist aeronavigatsiooni infrastruktuuri ...”.

4.5.3 EMSK tervitab uusi toimimiskontseptsioone, mida kirjeldatakse SESARi lennuliikluse korraldamise üldkavas. Tegu on SESARi määratlemisetapi tulemusena valminud tehnilis-operatiivse täiendusega ühtsesse Euroopa taevasse. EMSK rõhutab siiski, et SESARi järgmise etapi ajal ja SESARi ühissettevõtte raames tuleb teha märksa enam tööd. Seega tervitab komitee nõukogu otsust käivitada SESARi arendamisetapp. Komitee rõhutab, et SESARi järgmine etapp peab jääma kasutajalähedaseks ja tooma kiiresti kasu.

4.5.4 Komitee tervitab komisjoni ettepanekut keelustada marsruuditeenuste ja terminaliteenuste vaheline ristsubsideerimine. Siiski on komitee pettunud, et komisjon ei ole teinud ettepanekut aeronavigatsiooniteenuste ristsubsideerimise täielikuks keelustamiseks. Kuna ristsubsideerimine üldiselt toob kaasa konkurentsimoonutuse, ei piirdu probleem vaid marsruuditeenuste ja terminaliteenuste vahelise ristsubsideerimisega, vaid puudutab ka neid juhtumeid, kus ristsubsideerimist esineb kummagi kategooria vahel ja eelkõige terminaliteenuste vahel eri lennujaamades.

4.6 Õhuruumi reguleerimine ja võrgu haldamise funktsioon

4.6.1 Komitee toetab seda, et kindlasti on vaja tugevat Euroopa võrgu haldust ja ülesehitust, eelkõige on oluline marsruutide kavandamine, piiratud ressursside (raadiosageduste ja radari transpordri koodide) koordineerimine ja jaotamine ning muud võrgu funktsioonid, nagu need on määratletud lennuliikluse korraldamise üldkavas. Komitee tahab ka rõhutada, et teenuste osutamise ja reguleerimise selge eraldatuse põhimõtet tuleb kohaldada ka võrgu haldamise funktsioonidele; teenuste osutamise funktsioon peaks haldama lennundussektor.

4.6.2 On äärmiselt oluline, et neid funktsioone täidetak Euroopa tasandil konkreetsete aeronavigatsiooniteenuste pakkujate erihuvidest sõltumatult. Üleeuroopalise lähenemise puudumine on viinud mitteoptimaalsete marsruutideni, millega kaasneb asjatu kütusekulu ja vältimatu keskkonnakahju.

4.6.3 Komitee ei ole kindel vajaduses tagada rakenduseeskirjadega kooskõla lennuplaanide ja lennujaamade teenindusaegade vahel ning vajalik koordineerimine naaberpiirkondadega. Kui komisjoni eesmärk on lõpetada praeguste teenindusaegade eeskirjade kuritarvitamine, siis komitee toetab seda eesmärki, aga leiab, et selle saab lahendada kehtivas õigusraamistikus.

4.7 Eurocontroli reformimine

4.7.1 Komitee tahab rõhutada Eurocontroli reformimise tähtsust vastavalt teatise tekstile (st „organisatsiooni sisereform peaks viima haldusstruktuurid ühtse Euroopa taevaga vastavusse, et i) täita võrku käsitlevate ülesannetega seotud nõudeid ning ii) tugevdada asjaomase tööstusharu kaasatust kooskõlas ühise transpordipoliitikaga”).

4.7.2 Komitee leiab, Eurocontrol peaks jätkuvalt pakkuma ELile ekspertteadmisi, ent Eurocontroli rolli ja rahastamise suhtes on vaja suuremat läbipaistvust. Eelkõige liikmesriikide valitsuste ülesandeid tuleks rahastada avaliku sektori vahenditest. Samuti tuleks pikaajalise teadustegevuse (2020+) kulud katta täielikult avaliku sektori vahenditest, mitte marsruuditasude kaudu.

4.7.3 Komitee arvates peaksid Eurocontroli teenuste osutamise ülesanded (nt Experimental Centre, Institute of Air Navigation Services) igal võimalikul juhul konkureerima teiste teenuseosutajatega, samuti tuleks neid juhtida vastavalt turupõhimõtetele ning neid ei tohiks subsideerida üldisest Eurocontroli eelarvest või lennuliikluse korraldamisega seotud marsruuditasudest.

4.8 Lennujaamade ebapiisav läbilaskevõime on oht tulevaste tulemuseesmärkide saavutamisele. Komitee väljendab heameelt, et komisjon tunnustab lennujaamade läbilaskevõime olulisust ning kaasab selle ühena SES II paketi neljast sambast. Eriti tervitab komitee seda, et komisjon tunnustab vajadust viia lennujaamade läbilaskevõime vastavusse lennuliikluse korraldamise võimega.

4.9 Lennuliikluse korraldamise abiteenused

4.9.1 Kuigi on selge, et lennuliikluse korraldamise abiteenuseid tuleb pakkuda võimalikult kõrgel tasemel, peab arvesse võtma, et nende kulud on tänapäeval märkimisväärsed. Näiteks meteoroloogiateenuste kulud marsruudil ulatuvad lausa 300 miljoni euroni aastas.

4.9.2 Komitee soovib, et muudetaks artiklit 18a, milles viidatakse sektori restruktureerimisele pikemas perspektiivis ja turul valitsevate põhimõtete laiendamisele teatud teenustele. Komitee ei ole vastu uuringu läbiviimisele, kui selle selge eesmärk ei ole kõnealuste teenuste avamine konkurentsile. Komitee kordab, et lennuliikluse korraldamise esmane eesmärk on lennuohutuse tagamine.

4.10 Muudatuste siseseviimist soodustab see, et asjaomaste osaliste arvates tuleb tegutseda kiiresti.

4.10.1 Kohe varsti pärast SES II paketi heakskiitmist peaks komisjon esitama edasiste meetmete kava.

4.10.2 Projekti peaks juhtima meeskond, kuhu kuuluvad ka kogunud muutuste juhtimise eksperdid. SES II paketi eesmärk on muuta ka suhtumist ja kultuuri. Kui SES II pakett on edukas, jõutakse järgmistele põlvkondadele suunatud jätkusuutlike lennuliikluse korralduse lahendusteni.

Brüssel, 15. jaanuar 2009.

Euroopa Majandus – ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 717/2007, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires, ning direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta”

KOM(2008) 580 lõplik – 2008/0187 (COD)

(2009/C 182/12)

Pearaportöör: **Raymond HENCKS**

6. novembril 2008 otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 717/2007, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires, ning direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta”

KOM(2008) 580 lõplik – 2008/0187 (COD).

Komitee juhatus tegi 21. novembril 2006 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsoonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009. aastal (15. jaanuari istungil) pearaportööriks Raymond HENCKS ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 132 ja vastu hääletas 1.

1. Järeldused

1.1 Määruse (EÜ) nr 717/2007 väljaõeldud eesmärk – tagada, et üldkasutatavate mobiilsidevõrkude kasutajad ei peaks maksma kõnede valimise või vastuvõtmise eest ülemäära kõrget hinda – on üldiselt saavutatud; praeguseks saab eurotariifist kasu 400 miljonit tarbijat.

1.2 Komisjoni sõnul ei võimalda ühenduse rändlusteenuste hindade muutumine pärast nimetatud määruse jõustumist teha järeldust, et tõenäoliselt oleks reguleerimata hindadeta konkurents hulgi- ja jaemüügiturul ka pärast 2010. aastat jätkusuutlik; allpool määrusega kehtestatud ülempiire ei varieeru hulgi- ja jaemüügi hinnad piisavalt, et saaks rääkida elutervest konkurentsist.

1.3 Selleks, et klientidel oleks kindlus, et nad ei maksa ülemäära tasu reguleeritud rändluskõne tegemise või vastuvõtmise eest, soovib komisjon põhiliselt järgnevat:

— pikendada määruse nr 717/2007 kehtivust 30. juunini 2013,

— langetada määruse selle pikendatud kehtivusaja jooksul jätkuvalt minutipõhise tasu ülempiiri 0,03 euro võrra aastas,

— kehtestada ülempiirid SMS-rändluse jae- ja hulgihindadele ning rändluse andmesideteenuste hulgihindadele.

1.4 Komitee kiidab häälkõnede rändluse hinna ülempiiri täiendava langetamise heaks ja peab seda proportsionaalseks ja kohaseks.

1.5 Ta kiidab heaks ka maksimaalse eurotariifi SMSide jaehindadele ja hulgihindade ülempiiri.

1.6 Seoses andmeside rändlusteenusega kahetseb komitee, et hindade langetamise ettepanek piirdub ainult hulgi-teenustega, samas kui ka jaeteenuste hinnad on liiga kõrged seoses piisavalt suure konkurentsi puudumisega.

1.7 Lõpuks peab komitee väga vajalikuks suurendada tarbijate õigust teabele juurdepääsemisel, et parandada tarbijakaitse taset ja hindade läbipaistvust.

2. Taustteave

2.1 Euroopa Ülemkogu tunnistas 23.–24. märtsi 2006. aasta kohtumisel, et keskendatud, tõhusad ja integreeritud info- ja side- tehnoloogia poliitikad nii Euroopa kui riigi tasandil on esmatähtsad uuendatud Lissaboni strateegia majanduskasvu ja tootlikkust puudutavate strateegiaeesmärkide saavutamiseks ning rõhutas sellega seoses piiriüleste mobiiltelefonikõnede rändlustasude alandamise tähtsust.

2.2 Juba varem valmistas komisjonile pidevalt muret üldkasutatavate mobiiltelefonivõrkude kasutajate poolt makstavate hindade kõrge tase mobiiltelefoni kasutamisel välisriigis ühenduse piires (rändlustasu). Ülemäärased jaehinnad tulenevad välismaise vastuvõtva võrguoperaatori nõutavatest kõrgetest hulgihindadest ja paljudel juhtudel ka kliendi võrguoperaatorite kõrgetest jaemüügi kasumimarginaalidest.

2.3 2002. aastal vastu võetud elektroonilise side õiguslik raamistik ei andnud riikide reguleerivatele asutustele piisavalt vahendeid, et võtta tulemuslikke meetmeid ühenduse rändlusteenuste hinnakujunduse suhtes.

2.4 Sellest tulenevalt sekkus Euroopa Liit asutamislepingu artikli 95 alusel turule, võttes vastu määruse, ⁽¹⁾ millega kehtestati ajavahemikuks 1. september 2007 kuni 30. september 2010

— hulгимüügi keskmise tasu ülempiir ja

— jaemüügiturule kohaldatav maksimaalne eurotariif,

mida mobiiltelefonioperaatorid võivad nõuda rahvusvaheliste rändlusteenuste pakkumise eest *häälkõnede* puhul, mida alustatakse ja lõpetatakse ühenduse piires.

2.5 Oma vastavasisulises arvamuses ⁽²⁾ kiitis komitee algatuse heaks ning leidis, et ühenduse sekkumine on vajalik, proportsionaalne ning tõstab tarbijakaitse taset. Nimelt suurendatakse ettepanekuga läbipaistvuse meetmete abil tarbija õigust teabele juurdepääsemisel ja kaitstakse tema majandushuvisid, kehtestades rändlusteenuste hindade ülempiiri liikmesriikidevaheliste häälkõnede pakkumisel.

2.6 Euroopa Parlament kiitis oma seisukohas heaks asjaolu, et ühine lähenemine luuakse piiratud tähtjaks, ent nõudis, et seda peab saama täiendada või muuta komisjonis korraldatavast läbivaatamisest lähtuvalt, mis peab toimuma enne 3. detsembrit 2008. Komisjon peab hindama ka määruse mõju ühenduse väiksematele mobiiltelefoniteenuste osutajatele ning nende positsioonile kogu ühendust hõlmava rändluse turul.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 717/2007, milles käsitletakse rändlust üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes ühenduse piires ja millega muudetakse direktiivi 2002/21/EÜ.

⁽²⁾ Raportöör: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER, ELT C 324, 30.12.2006, lk 42.

2.7 Arvestades asjaolu, et lisaks telefonikõnede leiaavad järjest rohkem kasutust uued mobiilsed andmesideteenused, palus Euroopa Parlament Euroopa Komisjonil jälgida ka rändluse andmesideteenuste, sealhulgas SMSi (lühisõnumiteenus) ja MMSi (multimeedium-sõnumiteenus) turgu kogu ühenduses.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Käesoleva arvamuse aluseks olev määruse ettepanek põhineb määruse nr 717/2007 läbivaatamist käsitlevale teatisele ⁽³⁾ ning komisjoni kahele töödokumendile ⁽⁴⁾.

3.2 Kõnealuste dokumentide kohaselt ei varieeru rändluskõnede hinnad hulgi- ja jaemüügi tasandil allpool määrusega nr 717/2007 kehtestatud ülempiire piisavalt, et saaks rääkida elutervest konkurentsist.

3.3 SMSi ja andmeside rändlusteenused moodustavad rändlustulust vastavalt 12,3 % ja 8,6 %. Möödunud aasta jooksul on SMS-rändluse hinnad üldiselt vähe muutunud, hoolimata poliitikute survest mobiilsideoperaatoritele, mille eesmärk oli innustada neid hindu langetama, et vältida nii reguleerimist õigusaktidega.

3.4 Kuna määrus nr 717/2007 ei toonud endaga kaasa elutervet konkurentsi ja kuna seoses olemasolevate raadiosageduste piiratud arvuga ei ole võimalik konkurentsi taashoogustada alternatiivsete mobiilsideoperaatorite arvu suurenemisega, siis oli komisjon sunnitud tegema ettepaneku:

— pikendada määruse kehtivusaega pärast 30. juunit 2010 kolme aasta võrra;

— sätestada uued ülempiirid rändluskõnede, mida mobiilsideoperaatorid võivad pikendada kehtivusaja jooksul nõuda;

— täpsustada sekundilise arveldamise nõudeid;

— nihutada rändluskõnede hinnapiirangute vähendamiseks ettenähtud tähtaega ettepoole, 30. augusti asemel 1. juulile 2009;

— laiendada määruse nr 717/2007 reguleerimisala SMS-rändlusteenustele ühenduse piires;

— kehtestada andmeside rändlusteenuste hulgihinnale ülempiir ning võtta kasutusele hindade läbipaistvuse meetmed ja kaitsemehhanismid;

— edendada hindade läbipaistvust.

⁽³⁾ KOM(2008) 579 lõplik.

⁽⁴⁾ SEK(2008) 2489 ja SEK(2008) 2490.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Määruse nr 717/2007 kohta koostatud arvamuses kiitis komitee heaks komisjoni eesmärgi vähendada rändlusteenuste hindu kuni 70 %, mis tarbijate jaoks tähendab ligi 5 miljardi euro suurust säästu.

4.2 Kui hindade ülempiiri langetatakse komisjoni ettepaneku kohaselt alljärgnevas tabelis toodud määral veelgi, ületatakse nimetatud eesmärk sissetulevate kõnede hinnalanguse osas (– 76 %), samal ajal kui väljuvate kõnede osas on kogulangus 55,8 %.

Eurot minutis (ilma käibemaksuta)	Hulgihind	Erinevus (%)	Jaehind MOC (*)	Erinevus (%)	Jaehind MTC (**)	Erinevus (%)
Keskmine hind enne 1.9.2007			0,7692		0,417	
Määrus 717/2007						
Maksimaalne hind 1.9.2007–31.8.2008	0,30		0,49		0,24	
Maksimaalne hind 1.9.2008–30.6.2009 (***)	0,28	6,67	0,46	6,12	0,22	8,33
Maksimaalne hind 1.7.2009 (***)–30.6.2010	0,26	7,14	0,43	6,52	0,19	13,64
Määruse ettepanek KOM- (2008) 580						
Maksimaalne hind 1.7.2010–30.6.2011	0,23	11,54	0,40	6,98	0,16	15,79
Maksimaalne hind 1.7.2011–30.6.2012	0,20	13,04	0,37	7,50	0,13	18,75
Maksimaalne hind 1.7.2012–30.6.2013	0,17	15,00	0,34	8,11	0,10	23,75
Langus kokku			0,4292	55,79	0,317	76,01

(*) MOC = mobile originating call– väljuv kõne

(**) MTC = mobile terminal call– sissetulev kõne

(***) Komisjon teeb ettepaneku nihutada ettenähtud tähtaega 30. augustilt 2009 kahe kuu võrra ettepoole.

4.3 Komitee kiidab uued meetmed heaks ja tervitab komisjoni algatust, mida ta peab vajalikuks ja proportsionaalseks. Ettepanek suurendab ka tarbijate õigust teabele juurdepääsemisel, et parandada tarbijakaitset ja hindade läbipaistvust.

4.4 Komitee avaldab heameelt, et komisjoni teave kohaselt ei ole määrusega nr 717/2007 kehtestatud tasude vähendamine kaasa toonud tööhõive vähenemist ega töötajate arvade halvenemist kõnealusel sektoris.

4.5 Oma analüüsidokumentides eristab komisjon kõne- ja SMS-teenuste makseviise „prepaid“ ja „postpaid“. Seda erinevust ei ole arvesse võetud olemasolevas ega komisjoni poolt soovitatud tariifstruktuuris, kuigi mobiilsideoperaatorite jaoks erineb nende kahe kategooria majanduslik lisaväärtus oluliselt.

4.6 Lisaks leiab komitee, et piisavalt selgelt ei ole vastatud Euroopa Parlamendi nõudele hinnata määruse mõju ühenduse väiksematele mobiiltelefoniteenuste osutajatele ning nende positsioonile kogu ühendust hõlmaval rändluse turul.

4.7 Määrust nr 717/2007 käsitlevas arvamuses väljendas komitee kartust, et määruse kohaldamisel kohandatakse mobiilkõnede hindu nii, et mõned operaatorid püüavad teatud tingimustel kulusid kompenseerida teistest teenustest saadavate tulude suurendamise abil.

4.8 Alates esimeste hinnapiirangute kehtestamisest ei ole komisjon enda sõnul täheldanud riiklike tariifide tõusu, mis oleks otseselt tingitud määruse nr 717/2007 kohaldamisest. Samas on mõned mobiilsideoperaatorid tõstnud selliseid ühendusevälisest riigist lahkumisel või sinna saabumisel kehtivaid rahvusvahelisi rändlustasusid, mis ei kuulu komisjoni ega riikide reguleerivate asutuste pädevusse.

4.9 Mis puudutab kõne kestuse eest arvestatavat tasu, siis, hoolimata sellest, et määruses kirjeldatud jaeturu hinna piirangud on väljendatud minutitasuna, eelistab komisjon võimalust lubada operaatoritel küsida kõnealustustasu, mis vastab maksimaalselt väljuva rändluskõne esimesele 30 sekundile, millele järgneb arveldamine sekundilise täpsusega.

4.10 Kuid paljud mobiilsideoperaatorid on jätkanud endisel viisil tegutsemist või isegi muutnud oma tariifstruktuuri, et arveldada 30–60 sekundi pikkuste kõneajadega. On täheldatud, et väljuvate kõnede eest arveldamisel kasutatav kestus ületab keskmiselt 24 % võrra nende kõnede tegelikku kestust.

4.11 Komisjoni uue ettepaneku kohaselt arvestatakse 1. juulist 2009 kõikide reguleeritud rändluskõnede tegemise ja vastuvõtmise tasu sekundilise täpsusega, ent tagatakse siiski võimalus kohaldada minimaalset kõne maksumust kõne esimese 30 sekundi ulatuses. 30 sekundi ulatuses kehtiv kõnealustustasu on vajalik, kuna ka lühikese kõne tegemiseks on vaja kasutada ulatuslikke tehnilisi vahendeid.

4.12 Selline erand sekundipõhisele arveldamisele kehtib üksnes väljuvatele kõnedele, kuid ka sissetulevate kõnede tegemiseks on vaja ulatuslikku tehnilist toetust.

4.13 Komisjoni ettepanekute kohaselt nihutatakse hulgi- ja jaemüügi tasandil reguleeritud rändluskõnede hinnapiirangute vähendamiseks ettenähtud tähtaega ettepoole, 30. augusti asemel 1. juulile 2009, et teenuste kasutajad saaksid uutest tariifidest kasu saada ajal, mil nõudlus nende teenuste järele on kõige suurem. See eeldab, et kõnealune määrus tuleb jõustada nii ruttu kui võimalik.

4.14 Kõnealuse ettepaneku kohaselt kehtestatakse 1. juulist 2009 kuni 31. juunini 2013 SMSi eurotariif, mis ei või ületada 0,11 eurot, ning hulgemüügitasude ülempiiriks kehtestatakse 0,04 eurot.

4.15 Komisjoni ettepaneku kohaselt ei kehtestata selles staadiumis andmeside rändlusteenuste jaehindade piirmäära, kuid määratakse kindlaks hulgemüügi keskmine tasu, mille suurus oleks alates 1. juulist 2009 1 euro/MB. Kuid komisjon toob määruse põhjendustes välja andmeside rändlusteenuste kõrged jaehinnad ja ebapiisava konkurentsi kõnealusel turul, mida ta peab muret tekitavaks, seda enam, et komisjoni enda sõnul ei ole hinnad piisavalt läbipaistvad.

4.16 Nendes tingimustes kahtleb komitee väga, kas teiste vahendite kasutamisel andmesideteenuste kasutamiseks, nagu näiteks avalik traadita juurdepääs internetile, avaldatakse mõju vajalikule konkurentsile. Komitee oleks eelistanud, et komisjon sekkuks ka hindadesse andmesideteenuste turul.

4.17 Teiselt poolt tuleks ettepaneku kohaselt kehtestada kulude piiramise vahend, mis seisneks teenuse osutamise peatamises kliendi poolt määratud ülempiiri saavutamisel ning kliendi auto- maatses teavitamises selle ülempiiri lähenemisest.

4.18 Kui asjakohane selline meede ka ei oleks, põhjustab see olulisi tehnilisi probleeme ning sellega kaasneb oht, et klient asetatakse sundseisu, kui tal puudub võimalus sooritada toiming, mida on vaja teha selleks, et nõustuda enda seatud ülempiiri ületamisega. Lisaks ei oleks selline meede sugugi kooskõlas läbipaistvuse ning kulupõhisuse põhimõttega. Komitee avaldab kahetsust, et neid küsimusi ei käsitletud mõju hindamisel.

4.19 Komisjoni ettepaneku eesmärk on suurendada ka hindade läbipaistvust. Selleks tehakse mobiilsideoperaatoritele kohustusks anda oma rändlus klientidele teise liikmesriiki sisenemisel personaliseeritud hinnateavet, mis puudutab ka SMSi ja andmeside rändlusteenuseid.

4.20 Komitee kiidab kõnealuse meetme heaks, kuid tingimusel, et välditakse korduvate sõnumite saatmist iga kord, kui piiri ületatakse ja et lisaks peaks hoolditama selle eest, et teave hindade kohta oleks selge, mõistetav ja võrreldav alternatiivsete pakkumistega.

Brüssel, 15. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Silmitsi naftaprobleemidega”

(2009/C 182/13)

Pearaportöör: **Frederic Adrian OSBORN**

21. novembril 2008 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Silmitsi naftaprobleemidega”.

Komitee juhatus tegi 12. novembril 2008 käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) pearaportööriks Frederic Adrian OSBORN ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 140, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 2.

1. Kokkuvõte ja järeldused

1.1 Kaks kriitilist tegurit, mis kujundavad naftatööstuse tuleviku järgmistel kümnenditel, on järgmised:

- kliimamuutuse kiirenemine, mille peamiseks põhjuseks on fossiilkütuste põletamise tõttu kasvavad CO₂ heitmed;
- ülemaailmsete varude piiratus ning järk-järgult kasvavad tehnilised ja poliitilised raskused järelejäanud varudele turvalise ja hõlpsa juurdepääsu saamisel.

1.2 Nende kahe teguri koostoimimise tõttu muutub olukord maailmas üha ebastabiilsemaks, sest suurenevad süsinikdioksiidi heitmed põhjustavad kliimamuutuse kiirenemist ja kasvav naftatarbimine viib meid lähemale punktile, kus varustuse piiratus võib tekitada kriitilisi puudujääke ja häireid majanduses.

1.3 Ainus edukas viis kliimamuutusega seotud kriisi vältimiseks on kiiresti muuta maailmajanduse energiabaasi selliselt, et kaotada praegune ülemäärane sõltuvus fossiilkütuste põletamisest. Ülemaailmne naftanõudluse kasv peab lähiaastatel peatuma ja saajandi keskpaigaks peab naftanõudlus olema järk-järgult vähenenud praegusega võrreldes märksa madalamale tasemele. Eriti kiireloomuline on selle küsimuse lahendamine Euroopa jaoks, mis on äärmiselt sõltuv nafta importimisest.

1.4 Uusi naftaallikaid jääb järjest vähemaks ning nendega kaasnevad sageli poliitilised ja keskkonnaprobleemid. Kui sõltuvust naftast õnnestub vähendada, muutub elu maailmas tervikuna (ja eriti Euroopas) palju kindlamaks ja turvalisemaks.

1.5 Euroopa naftanõudlust tuleks 2050. aastaks vähendada vähemalt 50 % ja ilmselt veel palju enam.

1.6 Turg ei suuda energiabaasi ise vajalikul määral muuta.

1.7 Teiste energiaallikatega võrreldes nafta (ja teiste fossiilkütuste) hinna tõstmiseks rakendatavatel rahalistel meetmetel ⁽¹⁾ – süsinikdioksiidi või naftamaksude kohaldamisel ning süsinikdioksiidi heitkoguste lubadega kauplemisel – on oluline roll ning neid tuleks edasi arendada. Ent vaja läheb ka teisi meetmeid, mis on sektorite lõikes erinevad.

1.8 Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi arendamiseks tuleks kehtestada süsinikdioksiidi hinna alampiir, et anda turg suurem kindlustunne. Seda alampiiri tuleks järgmisel kolmel kümnendil stabiilselt ülespoole tõsta, et tagada järk-järgult kasvav turusurve kõikidele ettevõtjatele fossiilkütuste asemel teiste energialiikide kasutuselevõtuks.

1.9 Transpordisektoris on vaja järgmisi põhilisi muutusi:

- linnade ja muude asulate planeerimine selliselt, et maksimaalselt vähendada sõiduks kuluvat aega ja sõitute arvu;
- lennukite, laevade, rongide ja kõikide maanteeõidukite energiatõhususe järjepidev suurendamine ja süsinikdioksiidi heitmete vähendamine;
- Järgmiste alternatiivide eelistamine:
- raudteetranspordi eelistamine lennutranspordile;
- ühistranspordi eelistamine eratranspordile;
- elektrimootoriga või vesinikkütusega sõitvate sõidukite eelistamine sisepõlemismootoriga sõidukitele;
- jalgrattaga sõitmine ja jalgsi liikumine kõikjal, kus võimalik.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee käsitleb naftahindade teemat üksikasjalikumalt oma peatselt esitatavas arvamuses CESE 348/2008 „Silmitsi kõrgemate naftahindadega”, mis koostatakse vastuseks komisjoni teatisele „Silmitsi kõrgemate naftahindadega”.

1.10 Elumajades ja muudes hoonetes tuleb nafta (ja teiste fossiilkütuste) kasutamine kütmiseks, jahutamiseks ja toiduvalmistamiseks järk-järgult asendada keskkonnasõbralikest allikatest saadud elektriga.

1.11 Energiatootmisel tuleb taastuenergiaallikate kasutamist laiendada nii kiiresti kui võimalik. Kuna fossiilkütused jäävad energia tootmisel siiski paratamatult peamiseks kütusteks veel paljudeks aastateks, on eluliselt oluline võimalikult kiiresti töötada välja ja rakendada süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tehnoloogiad. Nafta kasutamine energia tootmiseks peaks vähenema; kui naftat siiski kasutatakse, tuleb rakendada süsinikdioksiidi kogumise tehnoloogiat, nagu seda tehakse kivisöe puhul.

1.12 Mõnedes riikides võivad vähem süsinikdioksiidi heitmeid tekitavale majandusele üleminekut hõlbustada uue põlvkonna tuumaelektrijaamad. Ent sellesse sektoris investeerimisel ei või ressursse ja poliitilist tähelepanu kõrvale juhtida taastuenergiaallikate arendamiselt.

1.13 Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on asunud juhtima poliitika pööramist õiges suunas kõikides nendes küsimustes, ent liikuda tuleks veelgi edasi ja seda tuleks teha kiiremini. Samasugust pühendumist tuleb nõuda ka teistelt arenenud riikidelt ja märkimisväärsel hulgal rahalisi vahendeid tuleb suunata sarnaste jõupingutuste edendamiseks arenguriikides.

1.14 Kodanikuühiskond tuleb kaasata laialdasemalt ja süsteemilisemalt teadlikkuse tõstmise ja vajalike muutuste teadvustamise protsessi, pidades silmas eriti neid muutusi, mis mõjutavad elustiili ja käitumist.

1.15 Kogu maailma naftatööstuse ees seisab tulevikus kaks väljakutset:

- aidata maailmal kohaneda olukordadega, kus sõltuvus naftast stabiilselt väheneb;
- kasutada oma tohutuid teadmisi ja kogemusi ning finantsjõudu selleks, et saada (ja aidata ka teistel saada) teerajajateks uutele tehnoloogiatele, mis ei põhine fossiilkütustel.

2. Süsinikdioksiidi heitmed ja kliimamuutus

2.1 Suurenevatest kasvuhoonegaaside heitmetest põhjustatud hävitava kliimamuutuse oht on üks suuremaid probleeme, millega maailm 21. sajandil silmitsi seisab.

2.2 Valitsustevaheline kliimamuutuse rühm on teinud kindlaks, et kasvuhoonegaaside heitmetest põhjustatud ülemaailmse temperatuuritõusu hoidmiseks tasemel, mis ületab eelindustriaalse ajajärgu temperatuuri maksimaalselt 2 °C võrra, peab CO₂ heitkoguste suurenemine 5–10 aasta jooksul peatuma ja heitmete maht peab 2050. aastaks olema järk-järgult 50–85 % vähenenud võrreldes 2000. aasta mahuga.

2.3 Selle eesmärgi saavutamine nõuab praeguste tarbimisharjumuste ja tootmistavade radikaalset muutmist kogu maailmas; nende muutuste suurusjärg on võrreldav järjekordse tööstusrevolutsiooniga. Nafta põletamisest tulenevate heitmete vähenemisel peab olema oma osa üldises süsinikdioksiidi heitmete vähenemises. Kasulik oleks panna paika järgmisel neljal kümnendil ülemaailmse naftanõudluse järkjärgulise vähendamise saavutamise üldiselt aktsepteeritud kava või orientiir ning selle kava raames konkreetne kava Euroopa jaoks. Euroopa naftanõudlus peab 2050. aastaks olema vähenenud vähemalt 50 % ja ilmselt märkimisväärselt enamgi.

2.4 Ülemaailmne naftatarbimine kasvab endiselt aasta-aastalt ja praegu on selle peamiseks põhjuseks nõudluse kiire kasv areneva majandusega riikides. Ehkki Euroopas on nõudlus stabiliseerumas, ei ole me veel asunud nõudluse vajaliku vähenemise teele.

2.5 Meetmed, mida Euroopa praegu energiapaketi raames võtab, on alles algus. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates peaks komisjon peagi esitama uue paketi, et saavutada nõudluse vähenemine vajalikul tasemel.

2.6 Euroopa naftanõudlus moodustab ülemaailmsest naftanõudlusest vähem kui 20 %. Seega on oluline tagada, et käimasolevate kliimamuutust puudutavate läbirääkimiste raames võtaksid nõudluse vähendamise kohustuse enesele ka teised arenenud riigid ja areneva majandusega riigid.

3. Naftavarud

3.1 Maailma naftavarud on piiratud ja neist ei jätku igavesti. Ikka veel avastatakse maailmas ka uusi naftaallikaid, ent need kipuvad olema väiksemad ja neid on raskem kasutusele võtta; samuti asuvad need mõnikord poliitiliselt ebastabiilsetes või ebasõbralikes paikades. Nende naftaallikate kasutuselevõtmine võib olla kulukam.

3.2 Mõned uued naftaallikad asuvad keskkonna seisukohalt tundlikel aladel, näiteks Arktikas. Teisi allikaid, näiteks Kanada bituumenliiva, on keerulisem kasutada ja juba nafta eraldamise protsess ise tekitab rohkem CO₂ heitmeid. Soovitatav oleks võimalusel vältida selliste allikate kasutamist või vähemalt lükata nende kasutamine edasi kuni ajani, mil on välja töötatud paremad keskkonnakaitsemeetmed ja süsinikdioksiidi kogumise tehnoloogiad.

3.3 Euroopa seisab naftaga varustamisega seoses silmitsi mitmete probleemidega. Euroopas asuvad naftavarud on hakanud ammendumata ja Euroopa sõltub üha enam impordist, mis moodustab nüüd üle 80 % naftaga varustamisest.

3.4 Tulevikus võib Euroopa olukord muutuda keerulisemaks. Nafta ei pruugi enam nii hõlpsasti kättesaadav olla või siis oleme me sunnitud naftat hankima märkimisväärselt kõrgemate hindadega. Varustuse ja hindade ebastabiilsus võib muutuda sagedasemaks.

3.5 Need varustusega seotud probleemid lisavad täiendavat kaalu vajadusele teha Euroopas kiiresti edusamme naftasõltuvuse vähendamisel. Mida kiiremini me suudame vähendada kogunõudlust ja võtta kasutusele teisi, hõlpsamini kasutatavaid energiaallikaid, seda suurem on meie sõltumatus ja kindlustunne ning seda paremalt positsioonilt saame me veenda teisi täitma oma osa naftanõudluse piiramisel, et võidelda kliimamuutusega.

4. Mida tuleb teha? – Energiaallikate mitmekesistamine

4.1 Naftat kasutatakse eelkõige transpordisektoris, ent olulisel määral ka kodumajapidamistes kütmisel ja toiduvalmistamisel, muude hoonete kütmisel ja jahutamisel, elektri tootmisel ja naftakeemiatööstuse toorainena. Kõigis neis sektorites tuleb võimalikult kiiresti naftasõltuvust vähendada või see kaotada.

4.2 Transpordisektoris on vaja kolme muutust

- linnade ja muude asulate planeerimine selliselt, et maksimaalselt vähendada sõiduks kuluvat aega ja sõitude arvu;
- lennukite, laevade, rongide ja kõikide maanteeõidukite energiatõhususe järjepidev suurendamine ja süsinikdioksiidi heitmete vähendamine;
- Järgmiste alternatiivide eelistamine:
  - raudteetranspordi eelistamine lennutranspordile;
  - ühistranspordi eelistamine eratranspordile;
  - elektrimootoriga või vesinikkütusega sõitvate sõidukite eelistamine sisepõlemismootoriga sõidukitele;
  - jalgrattaga sõitmine ja jalgsi liikumine kõikjal, kus võimalik.

4.3 Võib juhtuda, et lennundussektor peab peamiste kasutusviiside osas jääma eelistatud seisu nafta kasutamisel veel kaheks või kolmeks kümnendiks. Ent lennundussektoris tuleks maksimaalselt suurendada tõhusust; lisaks tuleks lennutranspordile võimalusel alati eelistada kiirrongiühenduste laiendamist. Samuti tuleks piirata lennutranspordi ja lennujaamade edasist laienemist.

4.4 Laevanduses tuleb järjepidevalt otsida võimalusi tõhususe suurendamiseks; aktiivselt tuleks soodustada innovaatiliste ideede rakendamist, näiteks täiendava tuuleenergia kasutuselevõtu kütusetarbimise vähendamiseks.

4.5 Naftatarbimine majapidamistes

Kaminates, boilerites või toiduvalmistamiseks fossiilkütuste otsest põletamisest tuleb järk-järgult loobuda ning majapidamiste standardseks kütteallikaks peab saama elekter (mida üha enam saadakse kohalikest taastuvenergiaallikatest ning elektrivõrgust) või säästvalt kasvatatud puit. Tuleb paika panna selle ülemineku ajakava.

4.6 Naftatarbimine ärisektoris

Samasugust üleminekut on kütte ja muude kasutusvalade osas vaja ka tööstus- ja ärisektoris. Kui tööstuslikes protsessides kasutatakse praegu kütusena fossiilkütuseid, tuleb teha sektoripõhised analüüsid, et teha kindlaks, kuidas koguda ja säilitada neist protsessidest tulenevaid süsinikdioksiidi heitmeid või kuidas minna neis protsessides üle kütusele, mis ei oleks fossiilkütus.

4.7 Elektritootmine

Elektritootmisel tuleb teha olulisi jõupingutusi kõikvõimalike taastuvenergiaallikate kasutuse laiendamiseks võimalikult kiiresti. Euroopas seatud eesmärgid on hea algus, ent eri tehnoloogiate mõistliku hinnaga turule toomiseks on vaja teha rohkem.

4.8 Kivisüsi (ja väiksemal määral ka teised fossiilkütused) jääb oluliseks elektritootmisel kasutatavaks kütuseks veel mitmeteks eelseisvateks aastakümneteks. Süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tehnoloogiad tuleb võimalikult kiiresti välja töötada. Seejärel tuleks need tehnoloogiad kohustuslikuks teha ka kõikidele järelejäanud naftapõhistele elektrijaamadale.

4.9 Oma osa võib olla ka uue põlvkonna tuumajaamadel. Ent tuumaelektritehnoloogiaga kaasnevad omad keskkonnaprobleemid ning investeerimisressursse ja poliitilist tähelepanu ei või kõrvale juhtida taastuvenergiaallikate kasutamise laiendamiselt ja energiatõhususe suurendamiselt, mis on ülemineku peamised eesmärgid.

4.10 Et aidata kõikidel asjaosalistel nendeks muutusteks valmistuda, oleks kasulik panna paika kõikides nafta kasutavates majandussektorites saavutatavate säästude orienteeruvad eesmärgid ning ülemineku realistlikud ajakavad nii ülemaailmsel kui piirkondlikul tasandil.

5. Mida tuleb teha? Poliitilised meetmed fossiilkütuste kasutamise vähendamiseks ja muude energiaallikate kasutuselevõtu soodustamiseks

5.1 Mitmed muutuste soodustamiseks ja edendamiseks vajalikud meetmed on juba hästi teada. Komisjoni hiljutises energiapaketi sisalduvate meetmete kogum hõlmab mitmeid küsimusi ja selle näol on tegemist hea lähtepunktiga edasiseks arendustööks. Meetmete valikut tuleks laiendada ning meetmeid tuleks rakendada jõuliselt ja kiiremini kõikjal maailmas, sealhulgas Euroopas.

5.2 Rahalised meetmed süsinikdioksiidi heitmete õige hinna kehtestamiseks

Fossiilkütuste kasutajad peaksid kandma kõik kulud, mis kaasnevad süsinikdioksiidi heitmete poolt maailmale avaldatava koormusega. See eeldab kas süsinikdioksiidi heitmeid tekitavate toodete (näiteks bensiini) maksustamist või süsinikdioksiidi heitkoguste lubade jaotamise ja nendega kauplemise süsteemi või mõlemat.

5.3 Euroopa Liidu süsinikdioksiidi heitkogustega kauplemise süsteemi tuleb jõuliselt edasi arendada, et see annaks selge ja stabiilse turusignaali fossiilkütuste tarbimise vähendamise ja teiste kütuste kasutuselevõtu eelistamise kohta. Anomaaliad tuleb parandada ja erandeid tuleb vähendada. Eelkõige tuleb seda süsteemi laiendada ülejäänud arenenud maailmale ja võimalikult kiiresti ka areneva majandusega riikidele. See peaks olema rahvusvaheliste kliimamuutust käsitlevate läbirääkimiste põhieesmärk.

5.4 Selle süsteemi arendamisel võib osutada soovitavaks kehtestada süsinikdioksiidi hinna alampiir, et anda turule suurem kindlustunne. Seda alampiiri võiks järgmisel kolmel kümnendil stabiilselt ülespoole tõsta, et tagada järk-järgult kasvav turusurve kõikidele ettevõtjatele fossiilkütuste asemel teiste energialiikide kasutuselevõtuks.

5.5 Regulaatiivsed meetmed

Rahalised meetmed ei ole iseenesest piisavad nafta kasutamisel teistele energiaallikatele ülemineku tagamiseks. Nõudlus on liiga paindumatu ja poliitilised piirangud takistavad naftatoodete hinna liigkiiret tõstmist. Tuleks panna paika regulaatiivsete meetmete laiaulatuslik programm, mis võimaldaks standardeid karmistada ning kõrvaldada ebatõhusad protsessid ja tooted. Samuti tuleks ette näha toetus uute vajalike tehnoloogiate uurimisele, arendamisele ja rakendamisele.

5.6 Tõhususe tagamiseks tuleb panna paika kõikehõlmav ja kiireloomuliselt rakendatav programm, et muuta rangemaks kõikide energiat tarbivate toodete ja teenuste energiatõhususe standardid. Euroopal on veel palju teha, nii standardite kehtestamisel kui ka nende järgimise tagamisel. Näiteks hoonete kütmine ja jahutamine toimub siiani äärmiselt ebatõhusalt ning olukorra kiireks parandamiseks oleks vaja jõulist meetmete programmi.

5.7 Mootorsõidukitest pärinevaid süsinikdioksiidi heitmeid puudutavad standardid on eriti olulised. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt nüüdseks kokkulepitud standardite üle, ent soovib tungivaltpanna varakult paika veelgi rangeamad standardid tulevasteks aastateks, et kehtestada kindel planeerimisraamistik, millele autotööstus peab kohanduma. Järgmiseks tuleb kiiresti panna paika sarnane range kava kaubikutest ja raskeveokitest pärinevate heitmete suhtes. Ka selles osas peavad Euroopas võetavad meetmed olema kooskõlas võrreldavate meetmetega mujal maailmas.

5.8 Teadus- ja arendustegevuse rahaline toetamine

Mõned uued tehnoloogiad on alles arendamise staadiumis ning nende peatne rakendamine ja laialdane kasutuselevõtmine eeldab märkimisväärset toetust ja edendamist avaliku sektori poolt. Need tehnoloogiad ja tooted, mis vajavad kogu maailmas võimalikult kiireks rakendamiseks olulist avaliku sektori toetust, hõlmavad süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist, taastuvenergiaallikate edasiarendamist, kolmanda ja neljanda põlvkonna taastuvenergiaallikaid, elektrimootoriga või vesinikkütusega sõitvaid sõidukeid ning nende kasutamiseks vajalikku infrastruktuuri.

5.9 Raudteesektorisse tuleb paigutada rohkem investeringuid, et laiendada elektrifitseerimist ja muuta raudteetransport lennustranspordile eelistatavaks alternatiiviks enamikul lühikestel liinidel Euroopas ja mujal maailmas.

5.10 Kodanikuühiskonna kaasamine

Senisest palju enam tuleb teha selleks, et kaasata avalikkus, ettevõtjad, ametiühingud ja muud kodanikuühiskonna organisatsioonid koostöösse ühise eesmärgi nimel.

— Kodanikke tuleb julgustada ja motiveerida täitma oma osa kodude ja sõidukite tõhususe suurendamise, valgustuseks ja kütteks keskkonnasõbralikumate energialiikide valimise, energiatõhusate toodete ja teenuste ostmise ning reisimise ja puhkuse veetmisega seotud süsinikdioksiidi heitmete vähendamise teel. Meie arvates on juba praegu üha enam avaliku sektori ja kodanikuühiskonna organisatsioonide valmis tegutseda, kui neile vaid antaks tugev ja tõhus poliitiline signaal selle kohta, mida neilt oodatakse, ning tagataks ka asjakohased stiimulid.

— Paljud kohalikud ja piirkondlikud omavalitsusasutused on juba näidanud ettenägemisvõimet ja julget poliitilist tahet selles küsimuses. Neid tuleb julgustada ja motiveerida edasi liikuma.

— Ka ettevõtjaid tuleb motiveerida edasisi edusamme tegema. Neid tuleb veenda ja motiveerida pidevalt parandama oma tegevuse energiatõhusust ning kasutama energiaallikaid, millega kaasnevad väiksemad süsinikdioksiidi heitmed. Kõikide toodete ja teenuste energiatõhususe suurendamiseks tuleks süstemaatilisemalt ja jõulisemalt kasutada reguleerimist.

— Ka ametiühingutel on mängida oma oluline roll. Paljud ametiühinguliikmed on energiatõhusate lahenduste pakkumise ja praktilise teabe levitamise esirinnas ning nende potentsiaalset panust tuleb tunnustada ja soodustada. Õigesti hallatuna peaksid uued tootmisviisid kindlustama varasemate süsinikdioksiidimahukate tootmisviisidega võrreldes samasugused tööhõivevõimalused, tagades samas head töötingimused.

5.11 Kõik need meetmed tuleb vastu võtta ja neid tuleb Euroopas jõuliselt rakendada, et vähendada nõudlust fossiilkütuste järele, eriti aga nafta järele. Sarnaste meetmete võtmist tuleb edendada partnerite puhul mujal arenenud maailmas ning üha suuremas ulatuses ka areneva majandusega riikides ja arenguriikides.

5.12 Areneva majandusega riigid ja arenguriigid võivad ise saada vähem süsinikdioksiidi heitmeid tekitava majanduse loomisel uuendajateks ja teerajajateks ning seda arengut tuleks aktiivselt soodustada. Kaubanduspoliitikat ei tohiks kunagi kasutada vanemate, süsinikdioksiidimahukate tööstusharude kaitsmiseks mis tahes maailma paigas.

6. Kohandumine nafta- ja gaasitööstuses

6.1 Kui maailmamajandus on jätkuvalt sõltuv naftast, peab naftatööstus tegema jõupingutusi selle vajaduse rahuldamiseks. Senise olukorra jätkumine ei oleks aga naftatööstuse poolt adekvaatne reageering. On mitmeid valdkondi, kus maailma naftatööstus saab aidata ja peakski aitama kaasa vähem süsinikdioksiidi heitmeid tekitavale majandusele üleminekuks:

- tuleks tunnustada vajadust minna kogu maailmas üle majandusele, kus fossiilse nafta kasutamine väheneb järgmistel kümnenditel, ning mõelda, planeerida ja käituda vastavalt;
- tuleks jätkata naftatööstuse enda tegevuse parandamist süsinikdioksiidi heitmete vähendamise aspektist;
- naftatööstuse toodetes tuleks asendada fossiilkütused biomassiga või muude süsinikdioksiidivabade ressursidega, kui see on teostatav ja säästev;
- naftatööstuse tohutuid teadmisi ja finantsjõudu tuleks kasutada selleks, et aidata kaasa ülemineku teiste aspektide teokssaamisele ning süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tehnoloogiate võimalikult kiirele väljatöötamisele ja kasutuselevõtule;
- tuleks teha tihedat koostööd autotööstusega, et aidata kiirendada üleminekut sõidukitele, millega ei kaasne süsinikdioksiidi heitmeid või mille puhul süsinikdioksiidi heitmed on väiksemad.

6.2 Euroopa Liit, liikmesriigid ja teised valitsused peaksid jätkama intensiivset dialoogi ülemaailmse naftatööstusega, et püüda jõuda kokkuleppele naftakasutamise vähendamise kava suhtes ja

pakkuda asjakohaseid stiimuleid, et julgustada (või vajadusel sundida) tööstust liikuma kõnealuse viie põhieesmärgi suunas.

6.3 Investeeringute osas sooviks Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee näha, et tööstus teeb rohkem jõupingutusi, aitamaks kaasa tulevikus väiksema naftanõudluse saavutamisele, ja vähem jõupingutusi marginaalsete naftaallikate kasutuselevõtuks, eriti kui see põhjustab juba iseenesest suurt kahju keskkonnale.

6.4 Komitee on veendunud, et mõelda tasub biokütuste arendamisele (ja eriti biomassi kasutuse suurendamisele), ent seejuures tuleb lähtuda säästvuse kriteeriumitest, mis võivad piirata selle tehnoloogia laiendamise ulatust. Biomassi pürolüüs, mille abil toodetakse puusütt, mida saab kasutada pinnase parandamisel, muutes pinnase süsinikdioksiidi neeldajaks, näib olevat paljulubav tehnoloogia. Transpordisektoris tunduvad elekter ja vesinik olevat perspektiivikamad pikaajalised lahendused. Neis sektorites tuleb jätkata intensiivseid arutelusid, et leida optimaalsed viisid uutele sõidukitele üleminekuks.

6.5 Kuna naftahind on tõusnud, on tööstus juba praegu rahaliselt vägagi motiveeritud suurendama ammutamise ja rafineerimise tõhusust ning vähendama transpordikulusid. Kütuse kvaliteedi direktiivis nähakse ette sellekohaseid täiendavaid kasulikke stiimuleid, aga ka stiimuleid biokütuste kasutuselevõtuks.

6.6 Valitsused saavad juba praegu naftatoodete maksustamisest märkimisväärset tulu, mis võib veelgi kasvada, kui süsinikdioksiidi heitkoguste lubadega kaubeldakse oksjonil laialdasemalt. Osa neist tuludest tuleks suunata vajalike uute energeetikatehnoloogiate arendamise toetamisele. Kaaluda võiks ka vajalike investeeringute puhul maksusoodustuste või -vabastuste tegemist, et motiveerida naftatööstust võtma enda kanda suurem roll vähem süsinikdioksiidi heitmeid tekitavale majandusele ülemineku tagamisel.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele: Uus sotsiaalmeetmete kava: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus 21. sajandi Euroopas”

KOM(2008) 412 lõplik

(2009/C 182/14)

Raportöör: **Evelyn REGNER**

Kaasraportöör: **Antonello PEZZINI**

2. juulil 2008 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele: Uus sotsiaalmeetmete kava: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus 21. sajandi Euroopas”

KOM(2008) 412 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 10. detsembril 2008. Raportöör oli Evelyn REGNER, kaasraportöör Antonello PEZZINI.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 450. istungjärgul 14 ja 15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 162, vastu hääletas 21, erapooletuks jäi 25.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni teatist uue sotsiaalmeetmete kava kohta ning näeb selles ja teistes käimasolevates sotsiaalsetes algatustes õiget sammu Euroopa heaoluriigi moderniseerimise suunas, kus on peamine panna inimesed sellisesse olukorda, et neil oleks võimalik rakendada oma kogu potentsiaali ja anda Euroopa Liidule sotsiaalne nägu.

1.2 Seoses ulatusliku ülemaailmse finants- ja majanduskriisiga on veelgi olulisem, et Euroopa Liit seisaks tugeva sotsiaalse ja konkurentsivõimelise Euroopa eest. Komitee pooldab seega – lisaks uuendatud sotsiaalmeetmete kavale – tõelise sotsiaalpoliitilise tegevuskava koostamist.

1.3 Komisjoni teatise puhul on peamiselt tegu reageeringuga uuele tegelikkusele. Eelkõige käsitletakse sotsiaalpoliitika kohandumist ühiskondades aset leidvate muutustega, ent eriti majanduses ja tööturul toimuvate muutustega. Euroopa vajab tungivalt ajakohaseid tööturupoliitilisi meetmeid ning tugevaid, jätkusuutlikke ja tööhõivet soodustavaid sotsiaalsüsteeme.

1.4 Komitee konstateerib komisjoni tagasihoidlikkust tööõigusest tulenevate miinimumstandardite edasiarendamisel. Need olid minevikus Euroopa sotsiaalpoliitika ning elu- ja töötingimuste parandamise selgroog ja peaksid seal, kus need on vajalikud ja kohased, olema ka tulevikus iga sotsiaalmeetmete kava osa.

1.5 Komitee märgib, et sotsiaaldialoog on endiselt Euroopa sotsiaalse mudeli üks kõige olulisemaid sambaid, seda nii riiklikul kui Euroopa tasandil. Sotsiaalpartneritel on võtmeroll kõigis sotsiaalsete muutustega seotud küsimustes ja seepärast tuleks nad kaasata uuendatud sotsiaalmeetmete kava kõigi meetmete väljatöötamisse, rakendamisse ja kontrollimisse. Tulevikus kujuneb teiseks oluliseks sambaks kodanikuühiskonna dialoog.

1.6 Avatud kooskõlastusmeetodit tuleks tugevdada eelkõige kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete nõuete edasise kasutamiseks. Komitee leiab, et sellesse tuleks aktiivsemalt kaasata Euroopa Parlament ning soovib riigihangete raames sotsiaalsete eesmärkide või siis suuniste kohustuslikku järgimist.

1.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab vajalikuks, et EL toetaks liikmesriike (tihedas koostöös sotsiaalpartneritega) turvalise paindlikkuse põhimõtete rakendamisel, ühtlustamisel ja kontrollimisel. Komitee nõuab seepärast turvalise paindlikkuse üle peetava arutelu tihedamat sidumist sotsiaaldialoogi laiendamiseks kõikidel tasanditel ning nendel tasanditel toimuvate kollektiivlääbirääkimistega.

1.8 Ühenduse projekte võrdõiguslikkuse edendamiseks, puuetega inimeste toetamiseks, sotsiaalse tõrjutusega võitlemiseks ja aktiivse kaasamise edendamiseks tuleks komitee arvates täiendada töhusamate poliitiliste meetmetega, mis on suunatud ka eakate inimeste tööhõivele ning ebasoodsas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele ja töötutele. Ka vaesusega võitlemine peab olema üks prioriteet.

1.9 Komitee peab vajalikuks asjakohast reageerimist Euroopa Kohtu päevakajalistele otsustele, mis puudutavad töötajate lähetamist ja ametiühingumeetmeid. Komisjoni määratud aruteluforum on siin esimene samm. Eelkõige tuleks välja tuua erinevaid alternatiive ühelt poolt siseturu vabaduste ja teiselt poolt põhiõiguste vaheliste vastuolude lahendamiseks. Kui on vajalik ja sobilik, tuleks töötajate kaitseks võtta sobivaid ja konkreetseid meetmeid nii kiiresti kui võimalik, tõstmaks esile, et majanduslikud õigused ega konkurentsireeglid ei ole ülimuslikud sotsiaalse põhiõiguste ees.

1.10 Arvestades Euroopa elanikkonna hulgas ulatuslikult levinud kartusi, et 20 aasta pärast ei ole paljudele tagatud juurdepääs kvaliteetsele arstiabile, ⁽¹⁾ siis tuleks välja töötada vastavad selged ja läbipaistvad eesmärgid ning nendega peaks kaasnema asjakohane seire ja avalikkuse teavitamine.

1.11 Rändel on lisaks uute võimaluste avamisele ning majanduskasvu ja konkurentsivõime tõstmisele ka oma varjuküljed. Komisjon peaks tulevikus tegelema ka nende negatiivsete külgedega ja võtma meetmeid nende vältimiseks.

1.12 Nii nagu komisjon, nii omistab ka komitee suure tähtsuse kehtivate õigusaktide rakendamisele ja jõustamisele. Tühipaljad üleskutsed liikmesriikidele ei ole siinkohal piisavad, eelkõige mis puudutab töötajate lähetamise direktiivi. Sellega seoses tuleks suuremat tähtsust omistada eelkõige tõhusamate meetmete loomisele piiriüleste küsimuste lahendamiseks. Komitee tervitab lisaks komisjoni üleskutset kõikidele liikmesriikidele, olema teistele eeskujuks ning ratifitseerima ja rakendama ILO konventsioone, mille ILO on tunnistanud ajakohaseks.

2. Komisjoni ettepanek

2.1 2. juulil 2008 avaldas Euroopa Komisjon teatise uue sotsiaalmeetmete kava ⁽²⁾ kohta. Selles märgib komisjon, et uus sotsiaalne tegelikkus nõuab reageerimist. Muudatused on kiired. Poliitika peab nendega sammu pidama ning reageerima uut moodi ning paindlikult probleemidele, mis on seotud globaliseerumisega, tehnoloogia arengu ja demograafiliste suundumustega.

2.2 Komisjon märgib, et selliste meetmete ulatus on lai ja nõuab prioriteetide seadmist. Sellest tulenevalt keskendub tegevuskava mitmetele otsustavatele valdkondadele, kus ELi tegevus annab

⁽¹⁾ Vaata Eurobaromeetri kiiruuring 227 „Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time”, analüütiline aruanne, mai 2008, punkt 2.9.

⁽²⁾ „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja regioonide komiteele: uus sotsiaalmeetmete kava: võimalused, juurdepääs ja solidaarsus 21. sajandi Euroopas”, KOM(2008) 412 lõplik.

selget lisaväärtust ning kus täielikult järgitakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet.

- Lapsed ja noored – homne Euroopa;
- Investeerimine inimestesse, rohkematesse ja parematesse töökohtadesse, uutesse oskustesse;
- Liikuvus;
- Pikem elu ja parem tervis;
- Võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu;
- Võitlus diskrimineerimise vastu;
- Võimalused, juurdepääs ja solidaarsus maailma mastaabis.

2.3 Kõigis neis valdkondades võetavad meetmed aitavad kaasa kava kolme eesmärgi – võimaluste, juurdepääsu ja solidaarsuse saavutamisele.

2.4 Komisjoni sõnade kohaselt kinnitas sotsiaalse tegelikkuse hindamine, et ELi kodanikud ja huvirühmad loodavad, et sotsiaalmeetmete kava annab lisaväärtust sotsiaalsele arengule.

2.5 Komisjonil on kavas kasutada ka edaspidi EÜ asutamislepingu vahendeid (õigusaktid, sotsiaalne dialoog, avatud kooskõlastusmeetod, ELi rahastamine, kodanikuühiskonna kaasamine) ning rakendada ka nende vahendite vahelist sünergia (võttes abiks tervikliku lähenemisviisi ja poliitikavahendite arukama kombinatsiooni). Seejuures on oluline osa ka majandus- ja elarvepoliitika kooskõlastamisel ja järelevalvel.

3. Üldised märkused

3.1 Uues sotsiaalmeetmete kavas märgib komisjon, et ELi poliitikal on juba praegu tugev sotsiaalne mõõde ja see avaldab positiivset sotsiaalset mõju. Eelnevaga nõustudes on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee samuti seisukohal, et ELil peab olema tugev sotsiaalne mõõde ja see peab avaldama positiivset sotsiaalset mõju, seda eelkõige „globaalses külas” aset leidva finantskriisi ajal. See finantskriis toob endaga kaasa majandusliku kriisi ja Euroopa Liidu liikmesriikides võib juba täheldada tagasiminekut. See omakorda tähendab raskusi ettevõtetele ja raskaid aegu töötajatele ning kogu ühiskonnale tervikuna. Vaatamata asjaolule, et sotsiaalpoliitika on valdavalt liikmesriikide vastutusalas, tervitab komitee komisjoni poolt alates 2007. aastast tehtud algatusi – sotsiaalse tegelikkuse hindamist ja nüüd uue sotsiaalmeetmete kava esitamist – ning usub, et ühine strateegia aitab vähendada heaolu edasise arenguga kaasnevaid hirme. Ent Euroopa kodanikele tuleks edastada veelgi jõulisem sotsiaalne sõnum.

3.2 Komitee annab põhimõtteliselt positiivse hinnangu ka sellele, et kava ei piirdu üksnes sotsiaalpoliitika klassikaliste valdkondadega, vaid hõlmab ka teisi alasid nagu haridus, tervishoid ja kultuuridevaheline dialoog.

3.3 Hetkel aga ei ole komitee arvates piisav ühenduse traditsiooniline lähenemine – isegi kui seda on uuendatud ja teistele valdkondadele laiendatud. Kõrvale ei tohi jätta makromajandusliku poliitika põhimõttelise suuna küsimust. Vastasel juhul valitseb oht, et olulised küsimused jäävad ka edaspidi ilma tuntuva sotsiaalse mõõtmata.

3.4 Komitee on seisukohal, et Euroopa sotsiaalne mõõde võiks leida oma väljundi muu hulgas tõelises sotsiaalses tegevuskavas. Lihtsalt uuendatud sotsiaalmeetmete kava ei ole piisav. Tegevuskava peaks põhinema liikmesriikide vahelisel positiivsel koostööl, mitte sotsiaalsete õiguste, sotsiaalse kaitse ja töötingimuste ühtlustamise võidujooksul madalama taseme suunas⁽³⁾. Selles tuleb keskenduda neile aspektidele, mis annavad tulemusi elu- ja töötingimuste parandamise osas, sotsiaalkindlustussüsteemide tugevdamisel nende jätkusuutlikkust ja tööhõivet soodustavat mõju silmas pidades, konkurentsivõime tõstmise osas, mis puudutab ettevõtete ja töötajate paremat kohanemisvõimet ja rohkem ja paremaid töökohti.

3.5 Vaja on aktiivselt tegeleda sotsiaalsete eesmärkidega. See on reaktiivne seisukoht selles mõttes, et sotsiaalpoliitika ülesanne olevat reageerida muutustele ja kohandada inimesi majanduse uute nõudmistega – ent see ei lähe piisavalt kaugele. Inimene ja investeeringud inimestesse peavad olema kesksel kohal, eesmärk peab olema elu- ja töötingimuste parandamine ning Euroopa sotsiaalpoliitika selgroo peavad moodustama selged, tõhusad ja siduvad vahendid.

3.6 Nimelt ei tohi just praegust kriisi silmas pidades ära unustada kogu ühiskonna vastust üksikisiku heaolu eest. See hõlmab eelkõige sissetulekute õiglast jaotumist, piisavaid töövõimalusi konkurentsivõimelistes ettevõtetes, sotsiaalset kindlustatust selliste riskide vastu nagu haigused, invaliidsus, töötus ja vanadus, perekondade toetamist, kõigile kättesaadavat haridust, kindlustatust vaesuse vastu ning ka taskukohaste üldhuviteenuste pakkumist.

3.7 Majanduslik dünaamika ja sotsiaalsed edasimineked ei ole vastandid, vaid toetavad teineteist. Sotsiaalne turumajandus seob konkurentsivõimet sotsiaalse õiglusega. Oluline on omistada võrdne tähtsus sotsiaalvaldkonnale, majandusele ja keskkonnale.

⁽³⁾ EMSK arvamus „Euroopa uus sotsiaalvaldkonna tegevuskava”, raportöör Jan Olsson (ELT C 27, 3.2.2009), punkt 4.1, lk 99.

4. Eesmärgid ja prioriteedid

4.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab mõttekaks ja vajalikuks, et EL toetaks liikmesriike (tihedas koostöös sotsiaalpartneritega) turvalise paindlikkuse põhimõtete rakendamisel, ühtlustamisel ja kontrollimisel. Esmajoones peaks eesmärk olema inimeste toetamine ning nende elu- ja töötingimuste parandamine. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sotsiaalsetele küsimustele. Komisjon ja liikmesriigid peaksid püüdlema selle poole, et siduda võimalike reformide üle peetavaid arutelud töösuhete tugevdamise ja moderniseerimisega kõikidel tasanditel. Komitee nõuab seepärast turvalise paindlikkuse üle peetava arutelu tihedamat sidumist sotsiaaldialoogi laiendamise ja kõikidel tasanditel ning nendel tasanditel toimuvate kollektiivlääbirääkimistega. Turvalise paindlikkuse põhimõtte peaks tasakaalustatult edendama nii paindlikkust kui turvalisust. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee taunib arusaama nagu tähendaks turvaline paindlikus töötajate õiguste ühepoolset ja ebaseaduslikku vähendamist⁽⁴⁾.

4.2 Eelkõige noored töötajad seisavad tööturule sisenemisel silmitsi suurte raskustega. Nn töökogemuse põlvkonda ootavad tööturul tihti ebatüüpilised töövormid, mis mõnel juhul võivad põhjustada ebakindlaid töösuhteid⁽⁵⁾. Rõhutatult tuleb tervitada meetmeid aktiivse integratsiooni ja elukestva õppe toetamiseks. Kvaliteetsed töökohad ja kindel töö on tihedalt seotud hea ja laiapõhjalise haridusega. Euroopa Liit ja eelkõige liikmesriigid peavad lisaks sellele välja arendama poliitikavaldkondade kombinatsiooni, et viia ühelt poolt oskused ja kvalifikatsioonid ning teiselt poolt ettevõtete nõudmised teineteisega paremini kooskõlla. Tuleb tagada koolilõpetajate kõrgem tööalane konkurentsivõime ning parandada ettevõtete raamtingimusi kõrge kvaliteediga töökohtade loomiseks. Lisaks tuleks rakendada meetmeid, et vältida ebakindlaid töösuhteid. Vahetult enne Euroopa noortepaketile (2005) hinnangu andmist oleks lõpuks kasulik astuda samme.

4.3 Mõttekas oleks ka ühenduse algatus edendamaks noortele mõeldud kõrge kvaliteediga töökohtade loomist. Selle eesmärk peaks olema väärtustada sotsiaalpartnerite aktiivsel toetusel koolilõpetajate kvaliteeti ja saavutusi uue, mikrokrediitide andmise programmi JASMINE⁽⁶⁾ raames loodud kontaktpunkti abil.

4.4 Komitee peab tähtsaks ettevõtliku tegutsemise edendamist, ettevõtlusalase pädevuse edasiandmist ja finantshariduse toetamist ELis. Ettevõtlus laiemas mõistes – see, mis võib stimuleerida ja

⁽⁴⁾ EMSK arvamus „Flexicurity (sisemise paindlikkuse mõõde – kollektiivlääbirääkimised ja sotsiaaldialoogi roll tööturu reguleerimise ja reformimise vahenditena)”, raportöör Thomas Janson (SOC/272, CESE 999/2008), ELT C 256, 27.10.2007, punkt 1.4, lk 108.

⁽⁵⁾ Vt selle kohta EMSK pakutud meetmete paketti, mille eesmärk on luua noortele tulevikuväljavaated väljaspool ebakindlaid töösuhteid. Omaalgatuslik arvamus „Esmatähtsate kategooriate tööhõive”, 12. juuli 2007, raportöör Wolfgang Greif, pkt 5 „Tõhus võitlus noorte töötuse vastu”, ELT C 256, 27.10.2007, lk 93.

⁽⁶⁾ Vt arvamus „Mikrokrediit”, CESE, raportöör Antonello PEZZINI, ELT C 77, 31.3.2009, lk 23.

edendada uuenduslikku ja loomingulist suhtumist – on Lissaboni tegevuskava oluline vahend, mille abil suureneb majanduskasv, luuakse paremaid töökohti, saavutatakse sotsiaalne ühtekuuluvus ning on võimalik võidelda sotsiaalse tõrjutusega (7).

4.5 Tööhõivestrategie ja avatud kooskõlastusmeetodi raamides tuleks seada palju ambitsioonikamad, tõhusamad ja paremini mõõdetavad eesmärgid ning Euroopa Komisjonile tuleks anda suuremad volitused. Taas on vaja keskenduda Euroopa tasandi kvantitatiivsetele eemärkidele, milleks on eelkõige aktiveerimine, haridus ja elukestev õpe, noorte tööhõive, juurdepääs kvaliteetsele arstiabile ning meeste ja naiste võrdõiguslikkus (8).

4.6 Elukestva õppe toetamisel tuleks pöörata erilist tähelepanu hariduspoliitilisele paradoksile – olukorrale, kus madalama kvalifikatsiooniga inimesed on täiendõppe osas halvemas olukorras.

4.7 Tähtsal kohal peavad olema pikaajalise ning noorte töötusega võitlemine, meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine, naiste tööhõivemäära suurendamine ning ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmi Progress 2007–2013 (9) tugevdamine eelkõige selleks, et suurendada ühenduse poliitikate edendamiseks ja toetamiseks mõeldud kõige olulisemate ELi võrgustike võimsust ning võtta kasutusele edumeelsed vahendid vajaduste ja perspektiivide (foresight) kontrollimiseks osalemismenetluse abil ning lähtudes alt-üles lähenemisviisist.

4.8 Tuleb parandada sotsiaaldialogi raamtingimusi. Sellega seoses märgib komitee, et siiani ei ole veel loodud 2005. aasta sotsiaalmeetmete kava (10) osaks olnud vabatahtlikku raamistikku kollektiivlepingute üle peetavate rahvusvaheliste läbirääkimiste jaoks.

4.9 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et kiire positiivsele kokkuleppele jõudmine tööaja direktiivi (11) ja ajutiste töötajate töötingimuste direktiivi (12) ettepanekute osas on väga oluline. Selles osas tervitab komitee ajutiste töötajate töötingimuste direktiivi vastuvõtmist nõukogus. Samas kahetseb komitee tööaja direktiivi praegust seisu nõukogus.

(7) EMSK arvamus „Ettevõtlik meelelaad ja Lissaboni tegevuskava”, raporttõr Madi SHARMA, kaasraporttõr Jan Olsson (SOC/267, CESE 1460/2008), ELT C 44, 16.2.2008, punkt 1.1, lk 84.

(8) Vt arvamus „Tööhõivepoliitika suunised”, CESE, raporttõr Wolfgang GREIF, ELT C 162, 25.6.2008, punkt 2.1, lk 92.

(9) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1672/2006/EÜ, 24. oktoober 2006, millega kehtestatakse ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programm Progress, ELT L 315, 15.11.2006.

(10) „Komisjoni teatis sotsiaalmeetmete kava kohta” 9.2.2005, KOM(2005) 33 lõplik.

(11) „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta”, KOM(2005) 246 lõplik.

(12) „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv ajutiste töötajate töötingimuste kohta”, KOM(2002) 701 lõplik.

4.10 Euroopa Kohtu mitmed viimase aja otsused (Laval, (13) Vikingi (14) ja Rüfferti (15) kohtuasjad) on selgelt esile tõstnud ühelt poolt siseturueeskirjade ja teiselt poolt põhiõiguste (eelkõige ametiühingute õiguste) vahelise vastuolu ning tõstatanud põhimõttelisi küsimusi. Sellest tuleneb vastav tegutsemisvajadus. Komisjoni määratud arutelufoorum on siin esimene samm. Nüüd peaks komisjon põhjalikult kontrollima siseturu mõju töötajate õigustele ja kollektiivläbirääkimistele. Kui on vajalik ja sobilik, tuleks töötajate kaitseks võtta sobivaid ja konkreetseid meetmeid nii kiiresti kui võimalik, tõstmaks esile, et majanduslikud õigused ega konkurentsireeglid ei ole ülimuslikud sotsiaalsete põhiõiguste ees.

4.11 Inimeste liikuvus pakub Euroopa kodanikele rikkalikult võimalusi ning aitab edendada majanduskasvu ja tõsta konkurentsivõimet. Nende positiivsete aspektide kõrval peab komitee aga hädavajalikuks, et valgustataks ka liikuvuse negatiivseid külgi, eelkõige neid, mis seostuvad suurte rändetulvadega. Eelnevaga peetakse silmas eelkõige sotsiaalseid mõjusid, nagu sisserändajate ja nende perekonnaliikmete sotsiaalne ja perekondlik olukord, sotsiaalne dumping eelkõige seoses ebaseadusliku töötamisega, sisserändajate elutingimused ning võimalikud mõjud tööturule. Lisaks tuleb selgitada ka päritolumaa haridussüsteemile keskmises ja pikas perspektiivis avalduvaid mõjusid ja ajude äravoolu (16). Nende aspektide uuringu tulemused peaksid olema alus selliseid mõjusid vähendavate meetmete võtmisele.

4.12 Komitee tervitab komisjoni soovi mõjutada kõrge kvaliteediga, lihtsalt ligipääsetavate ja püsivate sotsiaalteenuste välja arendamist. Komitee toetab selgesõnaliselt tõika, et üldisel huvil kõnealuste sotsiaalteenuste vastu peab olema suurem kaal kui ühte turu ja konkurentsieeskirjadel. Samuti on vajalik vastavate mõistete ja eeskirjade selgitamine. Komitee teeb seega ettepaneku mitmerööpalise progressiivse kontseptsiooni väljatöötamiseks, milles ühendatakse üksteisega valdkonnapõhised ja temaatilised pidepunktid. See peaks viima õigusaktide vastuvõtmiseni seal, kus see on vajalik ja/või nende põhimõtete ja tingimuste kohandamiseni erinevates asjaomastes valdkondades (sektoripõhise suunitlusega horisontaalne lähenemine) (17).

4.13 Arvestades Euroopa elanikkonna hulgas laialdaselt levinud kartusi, et 20 aasta pärast ei ole paljudele tagatud juurdepääs

(13) Euroopa Kohtu otsus C-341/05: Laval un Partneri Ltd/Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Rootsi ehitustöölise ametiühing).

(14) Euroopa Kohtu otsus C-438/05: International Transport Workers' Federation jt./ Viking Line ABP jt.

(15) Euroopa Kohtu otsus C-346/06: Dirk Rüffert, Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG pankrotihaldur versus Land Niedersachsen.

(16) Haritud ja andekate inimeste väljaränne riigist.

(17) Vt EMSK arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „21. sajandi Euroopa ühtne turg”, raporttõr: Bryan Cassidy, kaasraporttõrid: Raymond Hencks ja Claudio Cappellini, punktid 1.13 ja 1.15 (ELT C 77, 31.3.2009, lk 15).

kvaliteetsele arstiabile, ⁽¹⁸⁾ siis tuleks välja töötada vastavad selged ja läbipaistvad eesmärgid ning nendega peaks kaasnema sobiv seire ja avalikkuse teavitamine.

4.14 Arvestades Euroopa Kohtu otsust Rufferti kohtuasjas, on üsna julge rääkida „sotsiaalsete tahkude arvessevõtmisest” ⁽¹⁹⁾ seoses riigihankeõigusega. Samuti tuleks viidata sellele, et Euroopa riigihankedirektiivid on suunatud eelkõige ning riigihanked peaaegu üksnes majanduslikele aspektidele. Et sotsiaalseid aspekte oleks võimalik vastavalt arvesse võtta, vajavad riigihanke tellijad selgeid ja siduvaid raamtingimusi. Lisaks saaksid riigihanked sotsiaalse näo ka siis, kui teatud sotsiaalsete aspektide järgimist mitte ainult ei võimaldataks, vaid kui see muudetakse kohustuslikuks. Komitee peab seega mõttekaks, et komisjon esitaks selles suunas konkreetset kaalutlused. Nii näiteks tuleks siin Euroopa suunistest lähtuvalt arvestada sotsiaalsete eesmärkidega, et kasutada sel viisil enam ära avatud kooskõlastusmeetodi potentsiaali.

4.15 Tööaja direktiivi käsitlevas arvamuses ⁽²⁰⁾ avaldas komitee juba kahetsust selle üle, et Euroopa Liit laseks käest võimaluse, kui ta jätab arvestamata eraelu ja töö ühitamisega. Komitee tervitab väga komisjoni ja sotsiaalpartnerite konsultatsioonide tulemusi eraelu ja tööelu ühitamise teemal ning nüüdseks esitatud ettepanekuid paremate tingimuste loomiseks vanemapuhkusel viibijatele ⁽²¹⁾ ja füüsilisest isikust ettevõtjatena töötavate naiste õiguste laiendamiseks ⁽²²⁾. Komitee tervitab ka seda, et Euroopa sotsiaalpartnerid tegelevad vanemapuhkuse direktiivi läbivaatamisega.

4.16 Ühenduse projekte võrdõiguslikkuse edendamiseks, puuetega inimeste toetamiseks, sotsiaalse tõrjutusega võitlemiseks ja aktiivse kaasamise edendamiseks tuleks komitee arvates täiendada töhususamate poliitiliste meetmetega, mis on suunatud ka eakate inimeste tööhõivele ning ebasoodsas olukorras olevatele elanikkonna rühmadele ja töötutele. Ka vaesusega võitlemine peab olema üks prioriteet. Seejuures tuleks erilist tähelepanu pöörata naistele ja üksikvanematele. Samaaegselt tuleks püüelda ka sisserändajate tasakaalustatud integreerumiseks mõeldud poliitiliste meetmete tugevdamise suunas. Komitee võib anda sellesse analüüsi aktiivse panuse tööturu seireüksuse vahendusel.

⁽¹⁸⁾ Vaata „Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time”, analüütiline aruanne, mai 2008, punkt 2.9.; Eurobaromeetri kiiruuring 227, mille viis ettevõtjate ja tööstuse peadirektoraadi taotlusel läbi Gallup Organisation Hungary.

⁽¹⁹⁾ KOM(2008) 412 lõplik, punkt 5.6.

⁽²⁰⁾ Vaata EMSK arvamus „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta”, 11.5.2005, raportöör Ursula ENGELN-KEFER (ELT C 267, 27.10.2005, lk 16).

⁽²¹⁾ Ettepanek direktiivi 92/85/EMÜ muutmiseks, 3. oktoober 2008, KOM(2008) 600/4.

⁽²²⁾ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 86/613/EMÜ”, KOM(2008) 636 lõplik.

5. Vahendid

5.1 EL on viimastel aastakümnetel loonud miinimumstandardid sugudevahelise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise valdkondades, ning ka töötajate kollektiivse kaitse vallas. Need õigusaktid on Euroopa sotsiaalpoliitika vägagi oluline osa. Kuigi on tehtud mõned sammud paremuse suunas, on veel piisavalt ruumi olukorra parandamiseks.

5.2 Komitee toetab sotsiaalpoliitiliste vahendite (õigusaktid, avatud kooskõlastusmeetod, sotsiaalpartnerite iseseisvad kokkulepped) kogupaketi kasutamist ning seda, et konkreetsetes valdkondades kasutatakse just selleks kõige sobivamat vahendit. On fakt, et mõningaid valdkondi ei ole Euroopa tasandil üldiselt käsitletud, nagu näiteks palga edasimaksmine haiguse puhul, tööandja positsiooni määramine või kaitse ülevõtmise eest. Teised valdkonnad on kaetud vaid osaliselt, nagu näiteks töö- ja pereelu ühitamine ja töösuhete kindlus.

5.3 Kahtlemata on oluline mõjus ülevõtmine riiklikesse seadustesse, kehtivate õigusaktide kohaldamine ja rakendamine. Selles osas jagab komitee komisjoni seisukohta. On ka oluline, et miinimumstandardite rakendamisel vaadeldaks neid kui hüppelauda töö- ja elutingimuste tegelikult parandamiseks ja mitte kui arengu lõpp-punkti. Korralik ülevõtmine nõuab mõjusaid ja sobivaid vahendeid ja toetust eelkõige piiriüleste küsimuste puhul. Seda oli näha eelkõige töötajate lähetamise direktiivi ⁽²³⁾ ülevõtmisel ja kohaldamisel. Siin ei piisa tühipaljast üleskutsete koostöö tegemiseks, vaja on siduvaid raamtingimusi. Sellega seoses tuleks suuremat tähtsust omistada eelkõige tõhusamate meetmete loomisele piiriüleste küsimuste lahendamiseks

5.4 Vald-kondadevaheline, valdkondadesisene ja piiriülene sotsiaaldialoog on endiselt liikmesriikide ja ka ELi tasandi sotsiaalmudeli üks kandvatest sammastest. Tööandjatel ja ametiühingutel on sotsiaalpoliitiliste väljakutsetega toimetulekul võtmeroll, kuna majandusliku ja sotsiaalse edasimineku seisukohast on nende näol tegu edasiviivate jõududega ⁽²⁴⁾.

5.5 Kodanikuühiskonna dialoog, mida tuleb selgelt eristada sotsiaaldialoogist, saab tulevikus täiendavaks kandvaks sambaks. Kõigi kodanike ja nende organisatsioonide kaasamine kõikidel tasanditel sotsiaalse Euroopa ülesehitamisse kujutab endast tõelist väljakutset ⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega, EÜT L 018, 21.1.1997.

⁽²⁴⁾ Vaata EMSK arvamus „Euroopa uus sotsiaalvaldkonna tegevuskava”, 9.7.2008, raportöör Jan Olsson (ELT C 27, 3.2.2009, lk 99), punkt 5.6.

⁽²⁵⁾ Vaata EMSK arvamus „Euroopa uus sotsiaalvaldkonna tegevuskava”, 9.7.2008, raportöör Jan Olsson (ELT C 27, 3.2.2009, lk 99), punkt 5.7.

5.6 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et avatud kooskõlastusmeetodi potentsiaali tuleb laiendada ja seejuures tuleb kasutada nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid eesmärke. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab, et avatud kooskõlastusmeetodit tuleks enam kasutada kohapeal ja seeläbi peaks see peegeldama alt üles suunatud lähenemist ning tagama vajaliku kooskõlastamise partnerite ja poliitiliste meetmete vahel ⁽²⁶⁾. Lisaks soovitatakse avatud kooskõlastusmeetodisse enam kaasata

Euroopa Parlamenti. Nii on võimalik suurendada avatud kooskõlastusmeetodi demokraatlikku õiguspärasust.

5.7 Komitee tervitab selliste kodanike heaoluga seotud eesmärkide väljatöötamist, mis ulatuksid „SKT-st kaugemale” ja see võib kaasa aidata rahvamajanduste peamiselt majandusliku lähenemise viisi hajutamisele ⁽²⁷⁾.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Vaata EMSK arvamus „Euroopa uus sotsiaalvaldkonna tegevuskava”, 9.7.2008, raportöör Jan Olsson (ELT C 27, 3.2.2009, lk 99), punkt 7.9.3.

⁽²⁷⁾ Vaata EMSK arvamus „Euroopa uus sotsiaalvaldkonna tegevuskava”, 9.7.2008, raportöör: Jan Olsson (ELT C 27, 3.2.2009, lk 99), punkt 7.9.2.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa ülemkogule – Euroopa majanduse taastamise kava”

KOM(2008) 800 (lõplik)

(2009/C 182/15)

Pearaportöör: **Thomas DELAPINA**

26.11.2008 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 taotleda Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust järgmises küsimuses:

„Euroopa majanduse taastamise kava”

KOM(2008) 800 (lõplik).

Komitee juhatus tegi 2. detsembril käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektiioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 450. istungjärgul (15. jaanuari istungil) 14.–15. jaanuaril 2009 pearaportööriks Thomas DELAPINA ja võttis vastu järgmise arvamuse: Poolt hääletas 179, vastu 1 ja erapooletuks jäi 3.

1. Kokkuvõte ja järeldus

1.1 Ülemaailmse finantssektori stabiliseerimise kavaga selle kõikides erinevates riiklikes väljendusvormides on riikide rahvusvaheline ühendus andnud selge märguande: majanduspoliitika on võtnud endale nähtava vastutuse ülemaailmse majandusstabiilsuse eest. Euroopa majanduse taastamise kavaga on ka Euroopa Liit väljendanud nüüd selget valmisolekut kriisi kõiki olemasolevaid vahendeid kasutades otsustavalt lahendama asuda.

1.2 Majanduse taastamise kava psühholoogilist efekti tuleb hinnata sama kõrgelt nagu kasutatud rahasummade efekti. Majanduspoliitika kõnealused signaalid peavad andma tulemuseks tarbijate ja investorite usalduse ulatusliku stabiliseerimise. Igal juhul peab kiiresti järgnema kõikide huvirühmade – eelkõige Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide – tegutsemine, et pessimistlikud ootused ei kinnistuks.

1.3 Toimingud reaalmajanduse elustamiseks avaldavad soovitud mõju ainult juhul, kui finantssektori toimimisvõime on täies mahus taastatud. Selleks on lisaks erinevatele päästepakettidele vaja usalduse taastamiseks finantsturud kõikidel tasanditel uuesti korraldada ja uuesti reguleerida.

1.4 Euroopa majanduspoliitikas on aru saadud vajadusest täiendada senist pakkumisele orienteeritust aktiivse antitsükilise makromajandusliku poliitikaga. Komitee tervitab ka lubadust kaitsta paremini ühiskonna kõige nõrgemaid liikmeid ja kooskõlastada tõhusamalt majanduspoliitikat. ELi majanduse taastamise kava mõõde tundub siiski maailma teistes piirkondades kokku pandud pakettidega võrreldes suhteliselt õhuke.

1.5 Komitee peab äärmiselt vajalikuks, et majanduse taastamisele kaasaaitamiseks esitatud riiklikel investimisprogrammidel ja rahalistel stiimulitel oleks oma osa ka tulevikuks vajalikule

vähese süsinikdioksiidheitega majandusele üleminekul. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles oma taastamise kavasad ja programme vastavalt kujundama.

2. Kõrge riskitasemega hüpoteeklaenude (subprime) kriisist ülemaailmse majandussurutiseni

2.1 Praegusel finants- ja majanduskriisil on mitmesugused põhjused. G20 riigi- ja valitsusjuhid nimetasid oma 15. novembri tippkohtumise avalduses järgmisi: raha- ja vahetuskursipoliitika, mis tõid kaasa ülemäärase likviidsuse, teatavate valdkondade või osalejate puuduv või ebapiisav reguleerimine, ebarealistlikult kõrgete kasumimäärade poole püüdlemine turuosaliste ning järelevalve- ja reguleerivate asutuste poolt, millega kaasneb riskide ebapiisav hindamine või tundmine, ülemäärased võimendusefektid, makromajanduslike poliitikate ebapiisav kooskõlastamine ning ebapiisavad struktuurireformid. Selle tagajärjel tekkisid väärarengud, mis muutsid ilmseks vajaduse vaadata läbi osalejate, toodete ja turgude mängureeglid.

2.2 2007. aasta keskel, kui kinnisvarahinnad lakkasid tõusmast, kukkus USAs kokku kinnisvaralaenude püramiidskeem. Ülekuumenenud kinnisvaraturul, kus valitsesid ebarealistlikult optimistlikud ootused, anti madala krediitvõimega laenuvõtjatele laene, mille pangad põhivara hulgast välja arvasid ja edasi müüsid. Tekkisid uued äärmiselt spekulatiivsed ja läbipaistmatud finantstooted, mis ei allunud mingile järelevalvele ega reguleerimisele. Paljud osalejad ei olnud sealjuures riski ulatusest teadlikud.

2.3 Kinnisvaramulli lõhkemine USAs, aga ka mõnes ELi riigis tõi endaga kaasa riskifondide, investimis- ja kommertspankade ning kindlustuste kriisi. Riskide väärtpaperiteks muutmise kaudu elas ülemaailmne finantsmaailm šokilainete kujul läbi sügava vapustuse. Finantsasutustevaheline ebakindlus ja umbusaldus tõi ka iseenesest tervetes finantsasutustes kaasa vastastikuse laenude väljastamise blokeerimise ning pankadevahelise turu kokkukuivamise.

2.4 Erinevate levikuteede kaudu leidis finantsturukriis lõpuks kajastust ka reaalmajanduses. Kriis hõlmab muuhulgas krediidi-kitsikust, suurenenud finantseerimiskulusid, aktsiakursside kukkumisest põhjustatud negatiivseid mõjusid varadele, eksporditurgude kokkukukkumist, usalduse vähenemist ning väärtuse korrigeerimisi ja laekumiseriski bilanssides. Vahepeal on selgeks saanud, et 2009. aasta alguses on majandussurutis haaranud kogu OECD ning selle pikkusele ja sügavusele ei oska praegu ka eksperdid kindlat hinnangut anda.

3. Kõige kiireloomulisemad väljakutsed

3.1 Esimese sammuna oli vaja peatada ahelreaktsioon finants-turgudel. Keskpankad, eelkõige Euroopa Keskpank, varustasid tur-gusid likviidsusega, et tagada nende edasine toimimine. Riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil koostati arvukalt päästepakette, mis sisaldasid selliseid meetmeid nagu kapitalisüstid ja -osalused ning kahjustatud finantsasutuste riigistamine, riiklikud garantiid, sääs-tuhoiuste tagamise parandamine jne. Kõnealused meetmed aita-sid pankadel teatud ulatuses tavapärasest äritegevust jätkata.

3.2 Teine oluline samm seisneb reaalmajanduse tugevdamises. Tarbijate ja investorite usaldus tuleb taastada. Selleks on vaja meetmeid siseturunõudluse elavdamiseks ja tööturgude stabilisee-rimiseks. Eelkõige on vaja toetada madalama sissetulekuga rüh-masid, sest neid mõjutab kriis eriti suurel määral, aga ka seetõttu, et nende tarbimise tase avaldab siseriiklikult kõige suuremat mõju.

3.3 Lisaks on vaja luua raamtingimused, mis leevendaksid mõju ettevõtlussektorile. Viimasel on tootja, investori, eksporditija ja teadus- ning arendustegevusega tegelejana täita majanduse taas-elavdamisel juhtroll ning ta aitab otsustavalt kaasa töökohtade loomisele ja seega sisenõudluse tekitamisele. Lisaks tsüklilistele as-pektidele ei tohi aga silmist kaotada säästvuse küsimusi ja struk-tuurilisi aspekte.

3.4 Lisaks on vaja rahvusvaheline finantsarhitektuur ümber korraldada ja ette võtta finantsturgude tõhusam reguleerimine. Samuti tuleb muuta järelevalveasutuste eeskirju ja nende kooskõ-lastamist, reitinguagentuuride eeskirju, bilansi koostamise ja raa-matupidamise eeskirju sellisel viisil, mis sobib selliste kriiside ärahoidmiseks, nagu seda on praegune.

4. Euroopa majanduspoliitika roll

4.1 Isegi kui kriis oli esialgu puhtalt USA-sisene asi, haaras üle-maailmne võrgustik Euroopa majanduse kaasa. Euro töestas end selle käigus stabiilsuse ankruna. Ilma ühisrahata oleks mõju riiki-de majandustele osutunud palju tõsisemaks. Rahvusvaheline kriis eeldab ka rahvusvahelist tegutsemist. Euroopa majanduspoliitika-ga seoses on tegutsemisvajadus äärmiselt suur. Punktis 3 kirjelda-tud väljakutsed nõuavad kiiret, otsustavat, laiaulatuslikku, sihipärast ja kooskõlastatud proaktiivset tegutsemist, kusjuures paljud meetmed on ajutise iseloomuga.

4.2 Sealjuures on vaja õppida minevikust. Kui kõik olulised maailma piirkonnad kümnendi alguses pärast IT-mulli lõhkemist ja terrorirünnakuid USAs märkimisväärse majanduskasvu aeglus-tumise läbi elasid, loobus Euroopa majanduspoliitika ainukesena majanduse aktiivsest elavdamisest eelarve- ja rahapoliitikat kasu-tades ning nõudluse aspekti kaasates. Üheks tagajärjeks oli, et kriis õnnestus ületada alles neli aastat hiljem ja Euroopa paljud osad kannatavad tänaseni nõrga sisenõudluse käes, mis on drastiliselt suurendanud haavatavust rahvusvahelise nõudluse äralangemise tagajärjel.

4.3 Otsustavad majanduspoliitika instantsid said käesoleva krii-si tõsidusest aru liiga hilja. Veel septembrini suhtusid ECOFINi majandus- ja rahandusministrid majanduse taastamise kavasse skeptiliselt. Kuigi euroala majandus kahanes juba 2008. aasta tei-ses kvartalis, tõstis Euroopa Keskpank suvel veel kord baasintres-se. Ka valitsusjuhtide erimeelsused finantskriisiteemalisel tippkohtumisel Pariisis kahandasid kiire ühistegutsemise lootusi. Liikmesriikide kooskõlastamata sammud säästuhoiuste tagamise parandamiseks ei jätnud muljet Euroopa Liidu ühtsest tegutsemi-sest. See näitab, et lihtsalt tegutsemisest ei ole abi. Pigem on vaja kavade ning meetmepaketite paremat kooskõlastamist, eelkõige riiklikul tasandil.

5. Euroopa Komisjoni Euroopa majanduse taastamise kava

5.1 Seda rõõmustavam on, et Euroopa Komisjon on nüüd aval-danud selgelt ja arusaadavalt tahet ja valmisolekut otsustavaks ja kooskõlastatud tegutsemiseks. Finantskriisist ülesaamise strateegias nähti majandusraskustest ülesaamiseks laiemalt ette lahendu-sed, mille kohaselt saab Euroopast finantskriisi lahendamisel võetavates üleilmsetes meetmetes oluline osaline. Lisaks palusid riigi- ja valitsusjuhid komisjonil välja töötada ettepanekud, mida hakatakse arutama nende detsembrikuusel kohtumisel. Need esi-tati novembri lõpul „Euroopa majanduse taastamise kavana”, mis peab olema õigeaegne, tähtajaline, sihtotstarbeline ja kooskõlas-tatud. Seejärel võttis Euroopa Ülemkogu 11. ja 12. detsembril 2008 Brüsselis vastu asjaomase kava.

5.2 Täpsemalt esitati ettepanek eelarve toetamiseks 1,5 % ula-tuses ELi SKPst, s.t. 200 miljardit eurot aastateks 2009–2010. 170 miljardit peavad eraldama liikmesriigid, 30 mil-jardit tuleb ELi eelarvest ja EIP-lt.

5.3 Lisaks EIP tegevuse tõhustamisele, eelkõige seoses VKEde-ga, seatakse eesmärgiks eraldada ennetavalt menetluste lihtsusta-mise ja kiirendamise kaudu vahendeid struktuuri- ja ühtekuuluvusfondidest ning maaelu arengu fondist. Euroopa Sot-siaalfond peab edendama tööhõive meetmete rahastamist, eelkõi-gue kõige nõrgemate elanikerühmade toetuseks, ning parandada tuleb Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi tõhusust. Samuti on ette nähtud riigiabi tingimuste lihtsustamine ja avalike hankepakkumiste kiirendamise meetmed.

5.4 Liikmesriikide kõnealused meetmed peavad reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti suurema paindlikkuse raames lisaks automaatsete stabilisaatorite toimele, milleks on riiklikud kulutused ja/või maksude alandamine, nõudlust ergutama, mille kohta on komisjoni ettepanekus toodud mõned konkreetseid näited. Siia alla kuuluvad näiteks ajutiselt suurendatud ümberjaotusmaksed töötutele või madala sissetulekuga leibkondadele, riiklikud investeeringud infrastruktuuri ja haridusse, VKEde toetamine (nt laenuid või riskiosalus), kliimamuutuste tõkestamise meetmed, tööandjate ja töötajate maksude ja sotsiaalmaksu vähendamine ning käibemaksu tavamaära ajutine vähendamine. Ajutiste meetmete võtmise eesmärgiks on, et majanduse taastamise pakett ei kõigutaks keskmises ja pikas perspektiivis riikliku finantssektori jätkusuutlikkust.

5.5 Liikmesriikide meetmed peavad olema kooskõlastatud, sest erinevate liikmesriikide lähteolukord ja tegutsemisruum on erinevad. Meetmed peavad olema ajaliselt piiratud, sest seejärel tuleb hakata uuesti järgima a eelarve-eesmäärke keskpikas perspektiivis. Kõnealuseid meetmeid tuleks toetada struktuurireformidega, mis tagavad turgude parema toimimise ja konkurentsivõime suurendamise.

5.6 Eesmärgiks tuleb seada majanduse taastamise kava hoolikas kooskõlastamine Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia peamiste valdkondadega (inimesed, majandus, infrastruktuur ja energia, teadusuuringud ja innovatsioon). Euroopa Komisjon võttis vastu meetmete paketi Euroopa majanduse taastamise kava elluviimiseks ning Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia tugevdamiseks. Eri riike puudutavad peatükid, milles hinnatakse riikide edusamme Lissaboni strateegia elluviimisel, võetakse vastu uuel aastal ⁽¹⁾. Majanduse taastamise kavas tutvustatakse meetmete laia valikut ning kõiki valitsusi kutsutakse üles nende hulgast enda jaoks sobivad välja valima.

5.7 Majanduse taastamise kava järgmine oluline suunitlus on „roheline” majandus, s.t arukad tooted süsinikuühendite madalate heitkogustega majanduse jaoks. Siia alla kuuluvad investeeritud energiatõhususse, keskkonda ja kliimakaitsesse. Keskkonna- ja energiasäästueesmärkidega tuleb ühendada ka kriisist eriti mõjutatud majandusharude, nt autotööstuse ja ehitussektori toetamise meetmed.

5.8 Mitte viimases järjekorras rõhutatakse kavas vajadust ülemaailmselt kooskõlastatud toimimisviisi järele tärkavaid majandusi kaasates, et majanduskasvu taas hoogustada.

6. Komitee esmane hinnang

6.1 Kvalitatiivne hinnang

6.1.1 Komisjoni dokumendis on mõistlikul viisil kindlaks tehtud ees seisvad väljakutsed, vajalikud toimingud ja vajadused.

(1) Vt meetmete paketi üksikasjade kohta: pressiteade „Komisjoni otsused Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia kohta” (IP/08/1987).

Euroopa peab tegutsema kiiresti, enesekindlalt, sihipäraselt ja ambitsioonikalt. Euroopa peab olema oma osatähtsusest teadlik ja kasutama rahvusvahelisel areenil kogu oma mõjuvõimu.

6.1.2 Allakäiguspiraali peatamiseks tuleb tugevdada usaldust ja nõudlust. Ägedalt tuleb võidelda eelkõige kriisi negatiivsete mõjudega tööturule ja ühiskonna kõige nõrgematele liikmetele. Seneine makromajanduslik poliitiliste vahendite kombinatsioon ei pakkunud sobivaid vastuseid tekkinud probleemidele, sest jättis tähelepanuta sisenõudluse tähtsuse majandusringluses. Komisjon võtab nüüd hilja, aga siiski kasutusele komitee poolt juba aastaid nõutud eelarve- ja rahapoliitika aktiivse, nõudlust tugevdava rolli, millele tuleb anda võrdväärne koht pakkumisest lähtuvate konkurentsivõime tugevdamise meetmete kõrval. Komisjon ja liikmesriigid on lõpuks aru saanud, et eelarvepoliitikas tuleb võtta ekspansiivseid meetmeid, sest rahapoliitika meetmete mõju on praeguses olukorras äärmiselt piiratud.

6.1.3 Sellega seoses pakub huvi komisjoni viide stabiilsuse ja kasvu pakti suuremale paindlikkusele alates selle reformist 2005. aastal. Seda tuleb praeguses olukorras ära kasutada, mis tähendab, et praegustes ebatavalistes, finantskriisi ja majandussurutise üheaegse tekkimise tingimustes peetakse otstarbekaks ka 3-protsendilise puudujäägi piiri ajutist ületamist.

6.1.4 Komitee tervitab seda, et komisjon rõhutab Euroopa Keskpanga positiivset osa reaalmajanduse toetamisel. Komisjon osutab Euroopa Keskpanga olulisele panusele turgude stabiliseerimisel pankadele laenu andmise kaudu ning likviidsuse tagamisel ja tegevusvabadusele intresside alandamisel.

6.1.5 On ilmne, et pärast kriisist ülesaamist tuleb järgmise tõusu ajal uuesti tähelepanu pöörata eelarvepoliitika keskpikaajalistele eesmärkidele, et mitte ohtu seada riikliku finantssektori jätkusuutlikkust. Sealjuures tuleb silmas pidada, et ei koormataks liigselt töötegurit ning et väljaminekute poole peal ei tekiks vastuvõetamatuid maksepiiranguid. Seetõttu tuleks juba praegu mõelda kavadele, kuidas võtta näiteks kasutusele uusi sissetulekuallikaid. Lisaks tuleks arvesse võtta, et kriisi käigus tõusnud riigikulutuste taseme endisele tasemele viimine ei ole eesmärk omaette. Vananeva elanikkonna ja kõrgete sotsiaalsete standardite puhul, nagu Euroopa sotsiaalmudel neid ette näeb, ei kujuta riigikulutuste kõrgem tase endast tingimata midagi halba. Lõpuks on ka nendel riikidel, keda õnnestunud paindliku turvalisuse strateegia tõttu üldiselt kiidetakse, keskmisest kõrgem riigikulutuste tase.

6.1.6 Riiklike meetmeid tuleb igasuguse kahtluseta mitte ainult täiendada Euroopa meetmetega, vaid seda tuleb teha ka kooskõlastatult. Sellisel viisil saavutatakse positiivne piiriülene kõrvalefekt ja hoitakse ära tasuta kasutaja probleem. Majanduse taastamise kava mittetoetavad riigid võivad meetmete mõju summutada. Majandust aktiivselt stabiliseerivad riigid tembeldatakse puudujäägiga patustajateks. Tervikuna vaadeldes on eriline vastustus nendel liikmesriikidel, mis oma suuruse tõttu tervikarendut otustavalt mõjutavad ning millel on eelarve osas suhteliselt suur tegutsemisvabadus.

6.1.7 Positiivsena tuleb ka märkida, et majanduskasvu hoogustamisel ei jäeta hooletusse keskkonna, kliimamuutuste ja energiaga seotud eesmärgid ning samuti mitte kõrgeltarenenud tööstusriikide piiridest väljaspool toimuvat. Ülemaailmsest seisukohast on oluline ka õigustamatute protektsionistlike meetmete tõkestamine.

6.2 Kvantitatiivne hinnang

6.2.1 Komitee tahaks käesolevas arvamuses koondada põhitähelepanu üldisele makromajanduslikule hinnangule. Ta jätkab aga tööd ning käsitleb ettepanekuid ja otsuseid uues arvamuses ja annab neile hinnangu. Sealjuures on vaja võtta arutuse alla vajalikud muudatused toetusõiguses ning samuti Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondiga seonduvate eeskirjade muutmine. Mõned komisjoni „tööriistakastis” pakutud rikkalikest meetmetest tuleb võtta kriitilise vaatluse alla. Nendeks on näiteks töömahukate teenuste sotsiaalmaksu ja käibemaksu vaieldav vähendamine. Sealjuures tuleks toetuste andmisel ja kavade käivitamisel kontrollida ka konkurentsile avalduva mõju küsimust.

6.2.2 Kuna majanduse elavdamise paketiga peavad kaasnema struktuurireformid, tuleb jälgida, et viimased ei satuks vastuollu nõudluse elavdamise eesmärgiga. Struktuurireformid tuleb pigem kavandada nii, et need oleksid sotsiaalselt asjakohased ja ergutaksid majanduskasvu ja tööhõivet.

6.2.3 Kriitiliselt tuleb siiski märkida, et 200 miljardit eurot kaheks aastaks tundub kaugelt suurema mahuna kui see tegelikult on. See hõlmab tunduvalt vähem „värsket raha”. ELi eelarvest ja Euroopa Investeeringuspanga eraldatavate vahendite puhul on osaliselt tegemist ainult niigi ettenähtud maksete varasema teostamisega. Riiklike vahendite puhul ei ole sageli tegemist uute täiendavate algatustega, vaid meetmete nimekirjaga, mille riikide valitsused olid juba kavandanud või isegi vastu võtnud ka ilma ELi majanduse taastamise kavata.

7. Finantsturgude ümberkorraldamine

7.1 Kaks rasket kriisi lühikese aja jooksul on piisavaks põhjuseks finantsturgude, see tähendab kaubanduse, toodete, osalejate, järelevalve, reitinguagentuuride jne ümberkorraldamiseks, seda nii ELis kui eelkõige ülemaailmsel tasandil. See on vajalik, et võimalikult kiiresti taastada usaldus finantsasutuste vastu, asutuste omavaheline ning investorite ja tarbijate usaldus. Finantsturgude reform ning nende toimimisvõime kiire taastamine on keskseks tingimuseks, et nad saaksid uuesti täitma asuda oma reaalmajanduse toetamise ülesannet ning seega majanduse elavdamise meetmete tulemuslikkuse keskne tingimus.

7.2 Euroopas võeti kriitikata üle paljud USAst tulevad arengud, alates niinimetatud finantsuuenduste kasutuselevõtmisest kuni pensioniskeemide rahastamiseni ja raamatupidamiseskirjadeni – teadaolevalt halbade tulemustega. Tulevikus tuleb seetõttu omistada uuesti suurem tähtsus Euroopa seisukohtadele, eelistele, kogemustele ja traditsioonidele, mis hõlmab ka selliseid eripärasid nagu ühistuline korraldusvorm. Sealjuures on vaja rohkem kasutada laienemise käigus kasvanud euroala „kriitilist massi”. G20 Washingtoni tippkohtumine edastas positiivse sõnumi selle kohta, et seal saavutatud tulemusi on vaja G20 2. aprillil 2009 esseisvat Londoni tippkohtumist silmas pidades edasi arendada.

7.3 Komisjoni majanduse taastamise kavas ei puudutata finantsturgude vajalikku ümberkorraldamist ja uuesti reguleerimist. Komitee loodab, et selle põhjuseks on vaid asjaolu, et komisjonil on kavas algatus „ELi finantsturgude järelevalve”, mis tahetakse vastu võtta 2009. aasta juulis. Raamtingimuste ümberkujundamisel tuleb läbi vaadata ka need teadusuuringud, mis osutavad sellele, et spekulatiivsetel turgudel – sageli oluliste suurte turuosaliste arvutimudelitel põhinevate kauplemissüsteemide ja –otsuste tõttu – tekitatakse karjakäitumise tõttu süstemaatiliselt mõlemas suunas liialdusi. Komitee jätab endale õiguse esitada hiljem täiendavalt asjaomaseid nõudmisi ja ettepanekuid ning osutab sellega seoses ka enda poolt 22. ja 23. jaanuaril 2009 Brüsselis korraldatavale konverentsile „Rien ne va plus – Euroopa sotsiaalse turumajanduse taasülesehitamise võimalused pärast „kasiinokapitalismi” allakäiku”.

Brüssel, 15. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/8/EÜ, mis käsitleb biotsiidide turuleviimist, seoses teatavate tähtaegade pikendamisega”

KOM(2008) 618 lõplik – 2008/0188 (COD)

(2009/C 182/16)

5. detsembril 2008 otsustas Euroopa Nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/8/EÜ, mis käsitleb biotsiidide turuleviimist, seoses teatavate tähtaegade pikendamisega”

KOM(2008) 618 lõplik – 2008/0188 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 192 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite teatavate osade ja omaduste kohta”
(kodifitseeritud versioon)**

KOM(2008) 690 lõplik – 2008/0213 COD

(2009/C 182/17)

8. detsembril 2008. aastal otsustas nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 95 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv põllu- või metsamajanduslike ratastraktorite teatavate osade ja omaduste kohta”

(kodifitseeritud versioon)

KOM(2008) 690 lõplik – 2008/0213 COD.

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009. aastal (14. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 186, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 7.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide emaettevõtjate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta”

KOM(2008) 691 lõplik – 2008/0206 (CNS)

(2009/C 182/18)

19. novembril 2008 otsustas Euroopa Nõukogu vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 94 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: nõukogu direktiiv eri liikmesriikide emaettevõtjate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta”

KOM(2008) 691 lõplik – 2008/0206 (CNS)

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 450. istungjärgul 14.–15. jaanuaril 2009 (14. jaanuari istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamus. Poolt hääletas 180, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 14. jaanuar 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Mario SEPI

Tellimishinnad aastal 2009 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	1 000 eurot aastas (*)
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	100 eurot kuus (*)
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberkandjal + CD-ROMil aastane väljaanne	ELI 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	700 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	70 eurot kuus
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	400 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELI 22 ametlikus keeles	40 eurot kuus
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt CD-ROMil	ELI 22 ametlikus keeles	500 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) CD-ROMil, kaks väljaannet nädalas	mitmekeelne: ELI 23 ametlikus keeles	360 eurot aastas (s.o 30 eurot kuus)
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkurss	konkursi keel(ed)	50 eurot aastas

(*) Üksiknumbri müük: kuni 32 lehekülge: 6 eurot
33–64 lehekülge: 12 eurot
alates 64 leheküljest: hind määratakse iga väljaande puhul eraldi

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelses CD-ROMil.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Väljaannete talituse avaldatud tasulisi väljaandeid saab osta meie trükiste edasimüüjatelt. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

